

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel
11 april 2007 / 76/2007 (gewijzigd)

Fatale termijn: besluitvorming vóór:
28 februari 2007

Onderwerp
Gewijzigd raadsvoorstel De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen

Programma / Programmanummer
Groen & Recreatie / 9730

Portefeuillehouder
J. van der Meer

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.
3 april 2007

Samenvatting

Groen speelt een belangrijke rol in de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de stad. Met dit Groenplan slaan we nieuwe wegen in om de rol van groen verder te verankeren in de stad en in de thema's die de basis vormen voor veel beslissingen en de richting waarin onze stad zich beweegt. We doen dit door enerzijds ambities te formuleren waarmee we kansen grijpen en anderzijds kaders te schetsen die aangeven welke bijzondere groene karakteristieken het waard zijn om in stand te houden. Het Groenplan sluit af met een uitvoeringsplan waarin we de ambities vertalen in projecten die we in de komende 4 jaar uitvoeren. Ook projecten voor de langere termijn zijn hierin opgenomen.

Het Groenplan is richtinggevend voor in ieder geval de komende 4 jaar. Na 4 jaar evalueren we het Groenplan om te bezien in hoeverre er wijzigingen in de opzet van het beleid nodig zijn.

Eerder heeft het College bij besluit van 13 februari 2007 het Groenplan al vastgesteld. Tijdens de bespreking in de raadskamer van de Politieke avond van 28 februari 2007 is gebleken dat een meerderheid van de raadskamer meer aandacht wenst voor het thema Ecologie in de nota.

Met dit collegebesluit geeft het college uitvoering aan de wens van de raadskamer. Dit betekent dat de oorspronkelijk door het college vastgestelde nota gewijzigd dient te worden voorgelegd aan de Raad.

Met de raad is afgesproken dat, om redenen van papierbesparing, de gehele nota niet nogmaals als bijlage met dit voorstel wordt meegestuurd.

Voorstel om te besluiten

1. Vaststellen van de gewijzigde nota 'De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen'. De wijziging bestaat uit [aanvullende teksten](#) en [Ecologische waarden kleurenkaart](#) op het raadsvoorstel [nota 'De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen'](#) die reeds in uw bezit is.

Opgesteld door, telefoonnummer
Karin Akkers, 2140

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

Nijmegen vervult als stad verschillende functies; mensen wonen, werken, studeren, recreëren en ontmoeten elkaar in Nijmegen. Voorwaarde voor al deze functies is de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de stad. De rol die stedelijk groen hierbij speelt is van wezenlijk belang. Groen speelt die rol in samenwerking met vele van de andere thema's in onze stad. Het is daarom essentieel dat we relaties leggen en bruggen bouwen tussen thema's die in onze stad aandacht nodig hebben.

Met dit Groenplan slaan we nieuwe wegen in om die rol van groen verder te verankeren in de stad en in de beleidskaders die de basis vormen voor veel beslissingen en de richting waarin onze stad zich beweegt. We doen dit door enerzijds ambities te formuleren waarmee we kansen grijpen en anderzijds kwaliteiten te benoemen die aangeven welke bijzondere groene karakteristieken het waard zijn om in stand te houden. Het Groenplan sluit af met een uitvoeringsplan waarin we de ambities vertalen in projecten die we in de komende 4 jaar uitvoeren. Ook projecten voor de langere termijn zijn hierin opgenomen.

Het Groenplan is richtinggevend voor in ieder geval de komende 4 jaar. Na 4 jaar evalueren we het Groenplan om te bezien in hoeverre er wijzigingen in de opzet van het beleid nodig zijn.

1.1 Wettelijk- of beleidskader

Het coalitieakkoord beschrijft de ambities van onze huidige coalitie. Met de titel 'Samen sterk. Bruggen bouwen aan de Waal' geven we aan hoe we aankijken tegen de verdere ontwikkeling van Nijmegen. Bruggen bouwen tussen gemeente en bewoners maar ook tussen de verschillende beleidsterreinen betekent zoeken naar mogelijkheden om elkaar te versterken. De lijn die voor dit Groenplan is gekozen, past hier naadloos in; ook groen slaat bruggen naar andere thema's als gezondheid, vestigingsklimaat, milieu en sociale cohesie in wijken.

Specifiek voor groen zijn de volgende ambities opgenomen in het coalitieakkoord:

- In herstructurerings- en nieuwbouwplannen krijgt wijkgroen specifieke aandacht. Dit Groenplan vormt hiervoor de basis.
- Stadsbreed willen we op geschikte plekken laanstructuren aanleggen of herstellen. Voorbeelden zijn de Hertogstraat en de Daalseweg.
- Ook kan bij bouwplannen gezocht worden naar creatieve oplossingen, door uitdagende architectuur, waarbij het groen een belangrijke rol krijgt.
- Stenige plekken in de stad, bijvoorbeeld het Stationsplein en het marktplein Hatert aan de Couwenberghstraat, willen we groener inrichten. Uiteraard moet kwalitatief hoogwaardig plantmateriaal gebruikt worden en is een goede afwerking met boomspiegels en bestrating voorwaarde.
- Bewoners worden betrokken bij de inrichting van groene plekken in de stad.
- Voor de atletiek zetten we in op het realiseren van een topsportlocatie aan de Heemraadstraat, waarbij we de natuur in het landgoed De Driehuizen behouden, het bos aan de Sionsweg bij De Driehuizen sparen en de Ecologische Hoofdstructuur intact laten. Door niet te bouwen op de velden van Kolping Dynamo kan bovendien

Vervolgvel

2

een betere ecologische verbindingzone worden gerealiseerd tussen Heumensoord en Park Brakkenstein. Onze inzet is om de opbrengst van de ontwikkeling van dit gebied te gebruiken voor de realisering van het hele plan. Als compensatie van het niet bebouwen van de velden van Kolping Dynamo is het bosje van Vroom opgenomen als zoeklocatie voor bebouwing.

- Om de Waalkade nog aantrekkelijker te maken zullen wij plannen ontwikkelen voor beperkte bebouwing, nabij de oostelijke Waalkade. Dit in samenhang met de realisering van plannen voor het Valkhofpark en Hunnerpark.
- Voor Heyendaal is ook een ruimtelijke visie vastgesteld. De ruimtelijke visie "Heyendaal Samenspel in Landschap" is noodzakelijk om alle nieuwbouwwontwikkelingen van UMC, Radboud Universiteit en HAN in een landschappelijke en stedenbouwkundige samenhang vorm te geven. We willen hierbij de landschappelijke kwaliteiten van het oorspronkelijke landgoed Heyendaal behouden, een goede koppeling met Park Brakkestein en het behoud van een aantal cultuurhistorisch waardevolle gebouwen.
- We behouden de groene gordel om de stad.
- We verbeteren de toegankelijkheid van het groen om onze stad in samenwerking met de buurgemeenten. Door vanuit woonwijken doorgaande verbindingen voor skeelers en wandelaars te realiseren naar en tussen recreatiegebieden, investeren we in verbindende schakels in recreatieve routes.
- Heumensoord is in onze ogen een zo omvangrijk gebied met zo'n strategische waarde voor Nijmegen, dat wij de voordelen van verkoop daarvan niet vinden opwegen tegen de nadelen. Ter versterking van het beheer en van de huidige functies onderzoeken we de mogelijkheden van samenwerking met externe partners.
- Daarnaast leveren we een bijdrage aan het realiseren van de Ooijpoort. Samen met Staatsbosbeheer willen we ons inzetten voor plan Ooijpoort, waarmee tevens een verbeterde verbinding tussen Waalkade en Ooijpolder wordt gerealiseerd.

Bovenstaande ambities zijn opgenomen in het voorliggende Groenplan.

1.2 Relatie met programma

Het Groenplan komt voort uit het programma Groen en Recreatie (9730) en draagt bij aan de realisatie van hoofddoelstelling 1 van dit programma:

Hoofddoelstelling 1: We willen de groene allure van Nijmegen versterken en de burgers hierbij betrekken. Dit moet ertoe leiden dat tenminste 75% van de burgers tevreden is over de groenvoorzieningen.

2 Doelstelling

Om de hierboven genoemde hoofddoelstelling uit het programma Groen en Recreatie te realiseren zijn er voor het begrotingsjaar 2007 activiteiten benoemd. Als eerste activiteit is genoemd: Wij voeren het meerjarenprogramma van de opvolger van het groenstructuurplan uit. Dit raadsvoorstel heeft tot doel het nieuwe Groenplan 'De Groene Draad - Kansen voor het groen in Nijmegen', inclusief het uitvoeringsprogramma, vast te stellen.

3 Argumenten

Tijd

Vervolgvel

3

Het vorige groenstructuurplan 'Nijmegen rijk aan groen' stamt uit 1995 en past niet meer bij de dynamische stad die Nijmegen is. Het nieuwe Groenplan zorgt voor een kader dat past bij het huidige coalitieakkoord, nieuwe plannen van andere disciplines, ontwikkelingen in de stad en vooral ook bij de veranderde rol van groen in de stad.

Projecten

Inmiddels zijn er veel projecten uitgevoerd van het groenstructuurplan 1995 en doen zich nieuwe vragen en kansen voor. Het formuleren van nieuwe projecten om hier op in te spelen is dan ook hard nodig. Een nieuw Groenplan zorgt voor een inbedding van deze projecten in een integrale visie op het groen van de stad.

Nieuwe rol van groen

Sinds 1995 is de mening over de rol van groen in een stad veranderd. We beschouwen groen nu meer als een onderdeel van het stedelijk weefsel met verschillende functies voor de stad. Groen heeft niet meer alleen een ecologische waarde, het draagt bij aan de gezondheid van mensen, het zorgt voor een aantrekkelijke omgeving voor wonen, werken en recreëren, het helpt bij problemen van luchtvervuiling, het werkt mee bij de afkoppeling en berging van regenwater, etc. Een nieuw plan is nodig om die veranderde rol van groen vast te leggen.

Terwijl in 1995 de nadruk lag op kaders willen we in dit Groenplan vooral inzetten op kansen. Daar waar het buiten bestemmingsplannen, allerlei natuurwetgeving en de Monumentenwet nog nodig is om het groen te beschermen biedt dit groenplan een houvast. Daar waar zich kansen voor het groen voordoen biedt dit groenplan de nodige inspiratie.

4 Risico's

nvt

5 Financiën

Het uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd binnen de huidige budgetten van het programma Groen en Recreatie (9730), eventueel aangevuld met bijdragen uit andere programma's en productgroepen (denk hierbij aan woonomgevingsverbetering, milieu, milieustimuleringsfonds, integraal waterbeheer, planexploitaties) en provinciale -, rijks- en Europese subsidies.

Door nieuwe ontwikkelingen kan de programmering in het uitvoeringsprogramma veranderen. Daarom worden jaarlijks in de begrotingscyclus de geplande activiteiten in het programma Groen en Recreatie benoemd. Op basis van deze programmabegroting worden jaarlijks middels collegebesluiten de beschikbare groenbudgetten concreet geprogrammeerd.

Hieronder wordt aangegeven hoe de budgetten binnen het programma Groen en Recreatie (9730) vanuit het uitvoeringsprogramma worden opgeladen. Vanaf 1 januari 2007 zijn de volgende budgetten voor groenprojecten in de stadsbegroting opgenomen:

- Jaarlijks € 200.000,- in het groenfonds voor groenprojecten in en om Nijmegen. De inzet van dit budget wordt besproken in het raadsvoorstel 'Besteding budget

Vervolgvel

4

groenfonds', wat tegelijk met dit raadsvoorstel ter besluitvorming aan uw raad voorligt.

- Jaarlijks € 300.000,- voor de verbetering van de kwaliteit van groenzones in de stad. Voor 2007 wordt dit budget ingezet voor uitvoering van het project Groene Allure Binnenstad. De planvorming voor dit project loopt nog. Het eindproduct met concrete uitvoeringsvoorstellen zal door het college worden vastgesteld.
- Jaarlijkse investering van € 41.000,- voor het omvormen van plantvakken. Deze investering wordt samen met de investering voor realisatie van het stedelijk groenplan ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma. Middels een collegebesluit worden deze investeringen geprogrammeerd.
- Jaarlijkse investering van € 180.000,- voor de realisatie van het stedelijk groenplan. Zie hierboven.
- In 2007 eenmalig € 600.000,- voor de aanleg van verbindende schakels. Dit budget wordt ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma binnen het thema gezondheid - recreatieve verbindingen. Middels een collegevoorstel wordt dit budget concreet geprogrammeerd.
- In 2007 is een budget van € 250.000,- beschikbaar voor de uitwerking van het Toekomstperspectief Valkhof / Hunnerpark. Middels raadsbrieven bent u reeds op de hoogte gesteld van de besteding van deze budgetten.
- In 2008 en 2009 is resp. € 800.000,- en € 400.000,- beschikbaar voor Park West.
- In 2008 eenmalig een bijdrage van € 500.000,- aan de totstandkoming van Ooijpoort.

6 Communicatie

Na vaststelling van het Groenplan wordt de nota opgemaakt voor publicatie. Vervolgens zal de nota aan onze interne en externe partners worden toegezonden. Tevens zal de nota op onze internetsite gepubliceerd worden.

De uitvoeringsprojecten kennen elk hun eigen communicatietraject.

7 Uitvoering en evaluatie

Na vaststelling van het Groenplan zal het uitvoeringsprogramma uitgevoerd worden. Na 4 jaar evalueren we het Groenplan om te bezien in hoeverre er wijzigingen in de opzet van het beleid en het uitvoeringsprogramma nodig zijn.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Secretaris,

mr. Th.C. de Graaf

P. Eringa

Bijlage(n): Nota 'De Groene Draad - Kansen voor het Nijmeegse groen'

Aanvullende tekst over ecologie in Groenplan ‘De Groene Draad. Kansen voor het Nijmeegse groen’

Inhoudelijk worden de volgende teksten gewijzigd.

Blz 6 ‘...helpt mee bij het bergen van regenwater’

De volgende zin wordt er achteraan toegevoegd:

‘Ook kan de afkoppeling van regenwater een impuls vormen voor natuurwaarden en -ontwikkeling in de stad.’

Blz 6 ‘...biedt onderdak aan flora en fauna’

Deze kop wordt gewijzigd in:

‘...is puur natuur’

De tekst die erop volgt wordt vervangen door de volgende tekst:

‘Natuur komt niet alleen voor in groene gebieden buiten de stad maar juist ook op allerlei plekken in de stad. Eigenlijk kan elk stukje stadsgroen als natuur beschouwd worden; het groeit en leeft immers. Uit diverse inventarisaties blijkt dat er in Nijmegen verschillende bijzondere soorten planten, dieren en vogels aanwezig zijn: er staan zeldzame orchideeën en meer dan 700 verschillende soorten paddenstoelen in Park Staddijk, Wilde averuit komt voor in de spoorkuil, er staan Voorjaarshelmbloemen in het Valkhofpark en omgeving, er vliegen IJsvogels in Lindenholt en Dukenburg, vleermuizen wonen in het Bosje van de Baron en er nestelt al enkele jaren een Slechtvalk op de energiecentrale.

Blz 14 5.2 Beeld van de groenstructuur

De volgende tekst wordt achteraan toegevoegd:

Samenhang met ecologische structuren

De bijzondere ligging van Nijmegen op een kruispunt van het rivierengebied, de hogere zandgronden en het stuwwallencomplex zorgt ervoor dat niet alleen rondom Nijmegen, maar ook binnen de stadsgrenzen een verscheidenheid aan leefmilieus voor planten en diersoorten aanwezig is. Grootschalige natuurgebieden om de stad, zoals de Gelderse Poort, de uiterwaarden van de Waal, De Ooypolder, het Hatertse Vennengebied, Heumensoord fungeren hierbij als brongebied voor natuurwaarden in de stad.

Daardoor hebben zich in de loop van jaren veel verschillende planten- en diersoorten, waaronder ook zeldzame, gevestigd in de stad. Plekken met veel ecologische waarden in de stad zijn bijvoorbeeld de stuwwal, delen van Park Staddijk, de kanaalzone, natuurlijke oevers in de lagere delen van de stad, oude bomenlanen, de Oosterhoutse Waarden, gebieden in de Waalsprong.

De ecologische structuren zoals ze op de kaart zijn aangegeven laten deze relaties zien tussen natuurwaarden in de stad en natuurwaarden om de stad. De stuwwal loopt via oude bomenlanen en de stuwwalrand ver de stad in. De Waal en de kanaalzone zijn grote lijnen dwars door de stad, het groen in Lindenholt en Dukenburg heeft een sterke relatie met water en dringt als een dooradering diep door in de wijken. Soorten kunnen zich hierlangs verplaatsen en hebben zo een gevarieerd leefgebied tot hun beschikking. Ecologische hotspots (zie kaart XXXX) park Staddijk, de Stadswaard, Vogelzang, de Geologenzone, de Waalwaterwaarden en landgoed Oosterhout zijn allemaal waardevolle gebieden die, in relatie met de gebieden om de stad, een functie vervullen voor algemene en zeldzame soorten. Deze plekken zien we als ecologische hotspots waar we de ecologie meer voorop zetten. Dit betekent bijvoorbeeld dat we het beheer afstemmen op de natuurwaarden en dat het gebruik van die gebieden voor recreatie meer gereguleerd en gestuurd wordt. Ook waken we bij deze hotspots voor versnippering, aantasting en doorsnijding.

Naast deze ecologische hotspots zijn er ook op kleinere schaal ecologisch waardevolle plekken (zie de wijkspots op de kaart) in Nijmegen te vinden. Deze vervullen een rol op wijkniveau en maken het mogelijk om natuur dichtbij huis te beleven. Voorbeelden zijn Natuurtuin Bottendaal, Patersbos, Bosje

van de Baron en de Educatieve Natuurtuin de Goffert. Veel van deze plekken worden door bewoners(organisaties) beheerd en hebben daarmee ook een educatieve functie.

De bijzondere ligging van de stad en de relaties die er zijn met de omgeving bieden kansen en vragen afstemming met andere ontwikkelingen in de stad. In nieuwe stadsontwikkelingen zoals in de Waalsprong proberen we dan ook om ecologische potenties te benutten en verder uit te bouwen. Bij de planontwikkeling voor de Landschapszone zetten we nadrukkelijk in op mogelijkheden om ecologische verbindingen tussen de Oosterhoutse Waarden en Park Lingezege te realiseren. Bij revitaliseringsopgaven zoals in Dukenburg of herinrichtingsopgaven zoals in Lindenholt besteden we ook extra aandacht aan behoud en ontwikkeling van natuurwaarden bijvoorbeeld door ecologische oevers te ontwikkelen.

In onze werkwijze bij planontwikkeling blijven we rekening houden met natuurwaarden. Daarnaast haken we actief aan bij ontwikkelingen als Ruimte voor de Rivier, het gemeentelijk Waterplan en de Kaderrichtlijn Water omdat deze kansen bieden voor natuurontwikkeling. Ook de afstemming en het delen van kennis met externe beheerders (zowel de beherende organisaties als Gelders Landschap en Staatsbosbeheer als beherende bewoners en hun organisaties) biedt mogelijkheden voor verdere versterking van natuurwaarden in en om de stad.

In de compactere stadsdelen van Nijmegen zijn de mogelijkheden om nieuwe ecologische relaties te realiseren vaak erg beperkt. Handhaving en versterking van aanwezige waarden staat hier dan ook voorop. We gaan in dit kader ook meer aandacht besteden aan de verblijfsmogelijkheden voor vogels en vleermuizen zodat de stad een aantrekkelijke woonplaats blijft voor deze soorten.

Blz 30 Kansen

Aan de tweede zin ('Kansen die zich voor doen....toe te voegen') wordt het volgende tussen haakjes toegevoegd:

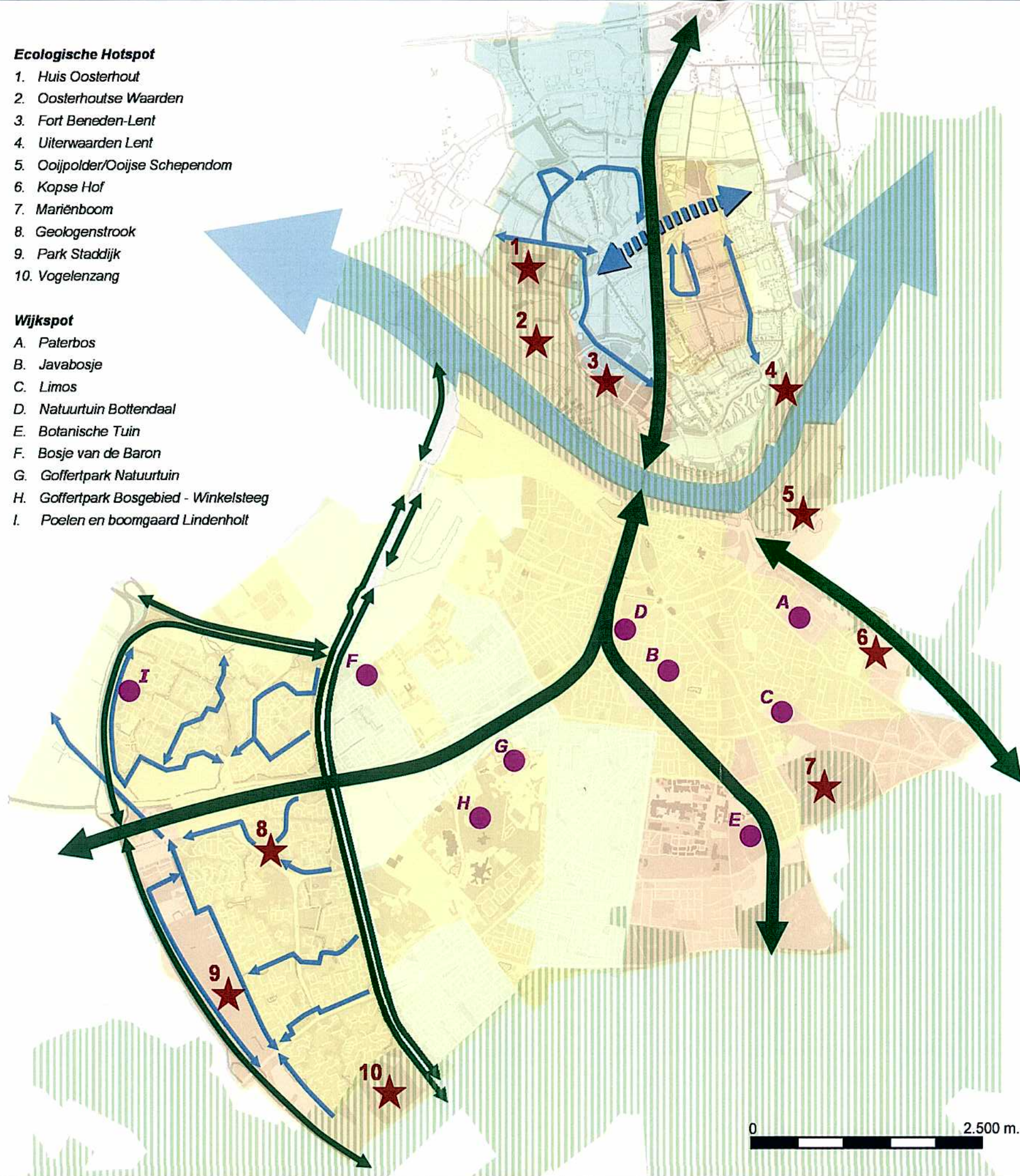
'(een mogelijkheid is bijvoorbeeld de zone langs de Eerste Oude Heselaan).'

Ecologische Hotspot

1. Huis Oosterhout
2. Oosterhoutse Waarden
3. Fort Beneden-Lent
4. Uiterwaarden Lent
5. Ooijpolder/Ooijse Schependom
6. Kopse Hof
7. Mariënboom
8. Geologenstrook
9. Park Staddijk
10. Vogelenzang

Wijkspot

- A. Paterbos
- B. Javabosje
- C. Limos
- D. Natuurtuin Bottendaal
- E. Botanische Tuin
- F. Bosje van de Baron
- G. Goffertpark Natuurtuin
- H. Goffertpark Bosgebied - Winkelsteeg
- I. Poelen en boomgaard Lindenholt

LEGENDA

 EHS & Beschermd gebieden
(EHS, Natura 2000, Staats- & Beschermd Natuurmonumenten)

Actuele natuurwaarden
(bron; Natuurwaardenkaart Nijmegen)

 Relatief hoge natuurwaarden

 Gemiddeld

 Relatief laag

 Onbekend (onvoldoende gegevens)

Ecologische structuur stedelijk gebied

 Ecologische hotspot

 Wijkspot

 Droge ecologische dooradering

 Natte ecologische dooradering

Directie Grondgebied

Openbare Ruimte

Ontwikkeling

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon (024) 329 91 11
Telefax (024) 323 93 34
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum	Ons kenmerk	Contactpersoon
12-03-2007	G520/07.0007228	Karin Akkers
Onderwerp	Datum uw brief	Doorkiesnummer
Antwoorden vragen raadsvoorstellen 'Groenfonds' en 'de Groene draad'		3292140

Geachte leden van de raad,

Op 28 februari jongstleden heeft u de raadsvoorstellen 'De Groene Draad - kansen voor het Nijmeegse groen (76/2007)' en 'Besteding budget Groenfonds (39/2007)' besproken in de kamerronde. Helaas was er heel weinig tijd voor een reactie van mijn kant op uw vragen en opmerkingen. Het raadsvoorstel 'Besteding budget Groenfonds' komt 14 maart aanstaande terug als debatstuk in de besluitronde. Het raadsvoorstel 'De Groene Draad' komt 11 april aanstaande terug in de kamerronde. Als input voor de bespreking op deze politieke avonden wil ik u alvast vooraf een schriftelijke reactie geven op uw vragen en opmerkingen.

Ecologie nadrukkelijker in het Groenplan
Het onderwerp ecologie en natuur als intrinsieke waarde wordt nadrukkelijker opgenomen in het groenplan. Hiervoor zullen wij voor de kamerronde van 11 april aanstaande met een tekstvoorstel komen.

Bomen in het bestemmingsplan

In het Handboek bomen, wat momenteel uitgewerkt wordt, wordt beschreven hoe we monumentale bomen, gedenkbomen en bijzondere lanen in de stad willen beschermen. Het Handboek bomen bestaat uit 4 modules:

- A. Structuurbeeld 'Het groene dak van Nijmegen': stedelijke boomstructuur + streefbeelden
- B. Wetgeving 'Bomen en hun rechten'
- C. Ontwerpcatalogus 'Maak ruimte voor de juiste boom op de juiste plaats'
- D. Kwaliteitsbeheer 'Hemelbomen of treurwilgen': Bomenbeheerplan + boombeheersysteem.

Het Handboek bomen wordt voor de zomer afgerond.

Vervolgvel

1

Daarnaast gaan we op dit moment op de volgende manier om met bomen in bestemmingsplannen: In het Raamwerk bestemmingsplan worden belangrijke, beeldbepalende (monumentale) bomen, met een beschermingszone, opgenomen. Het Raamwerk bestemmingsplan is een onderdeel van de plantoelichting bij een bestemmingsplan. Het raamwerk wordt vertaald in een bestemmingsplan door de projectie van (bouw)blokken op de bestemmingsplankaart. De beschermingszones om de bomen blijft hierbij vrij van (bouw)blokken waarmee de aangegeven bomen beschermd zijn. Het is hiermee niet nodig om de bomen zelf nog op de bestemmingsplankaart aan te geven.

Betrokkenheid van de raad bij programmering van verbindende schakels. De programmering van het budget (€ 600.000,-) voor de verbindende schakels is een bevoegdheid van het college. Het voorstel zal ik via actieve informatie aan de raad zenden. Ik wil benadrukken dat het hier om een a-structureel budget gaat voor projecten die dit jaar nog moeten worden gerealiseerd.

Aandacht voor het stadsdeel West

In het stadsdeel West wordt Park West gerealiseerd. Park West is geen aaneengesloten gebied, maar bestaat uit enkele 'kralen' die worden verbonden door een snoer van groen. Deze ketting van groengebieden vormt een belangrijke verbetering van de leefomgeving in dit deel van de stad. Park West moet een plek worden waar mensen op korte afstand van hun woon- of werkplek kunnen genieten van groen en natuur. Bovendien is het park een groene long in wording, die zal bijdragen aan vermindering van milieudruk in een groot deel van Nijmegen West.

Daarnaast onderzoeken we actief kansen voor extra groen en verbindingen in dit stadsdeel, zoals bij het spoor in De Biezen.

Te weinig uitvoeringsbudgetten

In het coalitieakkoord is er extra budget vrij gemaakt voor groen waardoor meer ambities uitgevoerd kunnen worden. De begroting kende onderstaande jaarlijkse budgetten:

- Jaarlijkse investering van € 41.000,- voor het omvormen van plantvakken. Deze investering wordt samen met de investering voor realisatie van het stedelijk groenplan ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma.
- Jaarlijkse investering van € 180.000,- voor de realisatie van het stedelijk groenplan.

Vanaf 1 januari 2007 zijn de volgende extra budgetten voor groenprojecten in de stadsbegroting opgenomen:

- Jaarlijks € 200.000,- in het groenfonds voor groenprojecten in en om Nijmegen. De inzet van dit budget wordt besproken in het raadsvoorstel 'Besteding budget groenfonds'
- Jaarlijks € 300.000,- voor de verbetering van de kwaliteit van groenzones in de stad. Voor 2007 wordt dit budget ingezet voor

Vervolgvel
2

- uitvoering van het project Groene Allure Binnenstad. De planvorming voor dit project loopt nog. Het eindproduct met concrete uitvoeringsvoorstellen zal door het college worden vastgesteld.
- In 2007 eenmalig € 600.000,- voor de aanleg van verbindende schakels. Dit budget wordt ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma binnen het thema gezondheid - recreatieve verbindingen.
 - In 2007 is een budget van € 250.000,- beschikbaar voor de uitwerking van het Toekomstperspectief Valkhof / Hunnerpark. Middels raadsbrieven bent u reeds op de hoogte gesteld van de besteding van deze budgetten.
 - In 2008 en 2009 is resp. € 800.000,- en € 400.000,- beschikbaar voor Park West.
 - In 2008 eenmalig een bijdrage van € 500.000,- aan de totstandkoming van Ooijpoort.

De beschikbare budgetten, aangevuld met subsidies en dergelijke, worden ingezet voor de realisatie van het uitvoeringsprogramma. Als er sprake is van meer ambities dan de beschikbare budgetten toelaten, worden prioriteiten gesteld.

Aandacht voor onderhoud

Bij de uitvoering van de groenprojecten moet er aandacht zijn voor het toekomstig beheer van deze projecten. Het groenbeheer is ondergebracht bij wethouder Hans van Hooft.

Nieuwe projecten kunnen leiden tot areaaluitbreiding van het beheer. Voor deze areaaluitbreiding is jaarlijks een stelpost van € 300.000 in de stadsbegroting beschikbaar. Nieuw groenareaal zal aangemeld worden voor financiering uit deze post. Opgemerkt moet worden dat de areaaluitbreiding niet alleen groen maar ook wegen, verkeersvoorzieningen, openbare verlichting, kortom het volledige areaal van de openbare ruimte omvat. Jaarlijks moeten keuzes gemaakt worden, aangezien de stelpost niet toereikend is voor alle areaaluitbreiding. In het coalitieakkoord is bepaald dat de budgetten voor onderhoud openbare ruimte de komende jaren groeien met:

€ 50.000 in 2007

€ 950.000 in 2008

€ 1.500.000 in 2009

€ 2.200.000 in 2010.

Deze budgetuitbreiding is nodig voor het inlopen van de achterstand in de onderhoudsbudgetten. Ook hier geldt dat het onderhoud van de gehele openbare ruimte betreft. Ook voor groenonderhoud komen er de komende jaren dus extra middelen beschikbaar.

Financiering van de LOP's en Park Lingezen

- LOP Groesbeek, Millingen, Ubbergen: De gemeente Nijmegen heeft vanwege het recreatiebelang geparticipeerd in de planontwikkelingen

Vervolgvel

3

maar tot nu toe nooit budget gereserveerd. Voor de uitvoering van het LOP heeft het rijk Via Natura € 2 mln. toegezegd onder voorwaarde dat er geen staatsteun gevoelige projecten worden gefinancierd en dat de regio zorgt voor 50% cofinanciering. De provincie heeft inmiddels € 1,2 mln. toegezegd. De Nijmeegse bijdrage van € 600.000,- zorgt voor een ander deel van de cofinanciering. De buurgemeenten en het waterschap voeren naar draagkracht projecten uit het LOP uit. In totaal kunnen dus voor ca € 4 mln. aan projecten uit het LOP uitgevoerd worden.

- Park Lingezegen. De kosten voor realisatie van het park (ca € 70-100 miljoen totaal) zijn hoog. Naast bijdragen van het rijk, provincie en opbrengsten door ontwikkelingen wordt de regio gevraagd ruim € 20 miljoen bij te dragen. Wij hebben al een bijdrage van € 1,4 miljoen toegezegd aan de provincie voor realisatie van Park Lingezegen én park de Woerdt. Gezien het aandeel van onze inwoners dat gebruik kan gaan maken van het nieuwe uitloopgebied (10%) vinden wij een extra bijdrage van € 6 ton rechtvaardig. Het totale bedrag wordt geïnvesteerd onder de voorwaarden dat andere gemeenten meebetalen, dat de verdeling van de regiobijdrage geschiedt conform een rechtvaardige verdeling en de Nijmeegse gelden worden gestoken in het onderdeel De Woerdt.
- LOP Wychen, Beuningen, Druten: Dit landschapsontwikkelingsplan is nog in ontwikkeling. Op dit moment is het uitvoeringsprogramma en de uitvoeringsplanning nog niet helder van dit LOP. Wij kunnen dus nog niet inschatten of, wat en wanneer een redelijke bijdrage van onze gemeente aan de realisatie van dit LOP gewenst is. Vandaar dat in het uitvoeringsprogramma een pm-post hiervoor is opgenomen.

Wie besluit wat? Flexibiliteit uitvoeringsprogramma groenplan?

De raad is kaderstellend. Met de vaststelling van de Groene draad stelt u de kaders vast voor het groenbeleid voor de komende jaren. Het uitvoeringsprogramma is richtinggevend voor de komende jaren, maar door de dynamiek van ontwikkelingen in de stad kunnen prioriteiten verschuiven, projecten afvallen en nieuwe projecten zich aandienen. Daarom wordt jaarlijks in de programmabegroting aangegeven welke activiteiten we gaan uitvoeren: 'wat gaan we ervoor doen', 'wat gaat het kosten'. Vervolgens stelt ons college jaarlijks de programmering van de budgetten uit de begroting vast.

Hoogachtend,
wethouder Mobiliteit, Milieu, Groen en Recreatie, KAN,

J. van der Meer

De Groene Draad

Kansen voor het Nijmeegse groen

Klik hier voor de [aanvullende teksten](#) en de [ecologische kleurenkaart](#)

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Doelstellingen	4
3	‘Het is groen en het...’	5
4	Groene ambities	7
4.1	Coalitieakkoord	7
4.2	Groene ambities uit ander beleid	9
4.2.1	Streekplan Gelderland 2005-2015	9
4.2.2	Regionaal plan 2005 - 2020. Stadsregio Arnhem - Nijmegen	10
4.2.3	Kansen voor de Keizerstad. Ruimtelijke verkenning 2030	10
5	De grote groene lijnen en vlakken in de stad	11
5.1	Doel en functie van een groenstructuur	11
5.2	Beeld van de groenstructuur	12
6	De stadsdelen	15
6.1	Stadscentrum en Oud Oost	16
6.2	Midden-zuid en zuidrand	22
6.3	Nijmegen West	28
6.4	Dukenburg	33
6.5	Lindholt	35
6.6	Brabantse poort en Bijsterhuizen	36
6.7	Westkanaaldijk en Neerbosch West	36
6.8	Nijmegen Noord	37
7	Uitvoeringsprogramma	40

Voorwoord

We vergeten het weleens, maar ook de Westerse mens is ontstaan en geëvolueerd in een natuurlijke omgeving. Dat we nu leven in stenen woningen en steenachtige omgevingen wil niet zeggen dat we de relatie met de natuur volledig zijn kwijtgeraakt. Mensen worden eerder beter en minder snel ziek met zicht op groen. We voelen ons minder gestrest in een groene omgeving. Een wandeling door de natuur geeft ons vaak weer nieuwe levenslust.

Een groene stad betekent voor ons dan ook een gezonde stad, een gezellige stad, een aantrekkelijke stad. Daar komt bij dat groen belangrijk is in onze strijd voor een schonere lucht en klimaatbeheersing. Bomen en planten compenseren met CO₂-opname de uitstoot van onze energieconsumptie en bij hittegolven zorgt het stedelijk groen voor enige verkoeling. Groen vangt ook fijnstof af; milieuambtenaren hebben het tegenwoordig over "dustkillers en soundkillers".

Kortom, het is de kunst om met groen als middel een brug te bouwen naar andere belangrijke thema's als milieu, gezondheid, veiligheid en recreatie. Dat onze stad in een prachtige groene omgeving ligt, nodigt bovendien uit om die kwaliteiten meer de stad in te halen. We bouwen zo een brug naar onze groene omgeving.

Om onze ambities tot uitvoering te brengen hebben we een nieuw beleidsplan voor groen opgesteld dat nu voor u ligt. Het laat zien hoe we in Nijmegen met het groen omgaan, welke richting we met het groen op willen en hoe dat past binnen de dynamiek van de stad als geheel.

Driekwart van de Nijmegenaren is tevreden op het groen in de stad. Dat is een mooi gegeven. Met de extra middelen die de Nijmeegse gemeenteraad heeft vrijgemaakt voor het groen in en om de stad en met de uitgangspunten in dit groenplan kunnen we het groen verder versterken. Het is een geweldige uitdaging om te zorgen dat Nijmegen de 'Groenste stad van Nederland' wordt. Dat is goed voor onze citymarketing als gezonde stad. Laten we dus snel aan de slag gaan met de groene draad.

Jan van der Meer
wethouder Mobiliteit, Milieu, Groen en Recreatie, stadsregio KAN

Nijmegen, februari 2007

1 Inleiding

Dit Groenplan geeft onze organisatie de mogelijkheid om actief te sturen aan ontwikkelingen op het gebied van groen in en om de stad. Daarnaast levert het de handvatten om groen een sterke positie te geven binnen de dynamiek van de verschillende stedelijke ontwikkelingen.

Het coalitieakkoord is het uitgangspunt voor de ambities voor de komende jaren. We hebben deze op hoofdlijnen uitgewerkt en aangevuld. Daarnaast is het van belang om aan te geven hoe we omgaan met het bestaande groen in de stad; welke randvoorwaarden vinden we belangrijk. Hiervoor gelden bestaande beleidskaders die we in de bijlage hebben opgenomen. Om uitvoeringsprojecten te kunnen definiëren maken we gebruik van de karakteristieken van het groen op wijkniveau. Deze karakteristieken gelden tevens als toetsingskader voor diverse plannen en ontwikkelingen in de stad.

Om kansen voor versterking van het groene karakter van de stad te definiëren hebben we ook geput uit een overzichtskaart van de bomen- en groenstructuur in Nijmegen. Die laat zien hoe het groen over de stad verdeeld is en waar zich knelpunten voordoen. Anderzijds hebben we op wijkniveau geïnventariseerd waar verder nog behoefte aan is. Zo is er een groene draad ontstaan die begint bij ambities op hoofdlijnen en die eindigt bij concrete uitvoeringsplannen op wijkniveau. In deze groene draad staan de functies die groen vervult voor onze stad centraal zodat helder is waarom we de genoemde projecten uitvoeren.

Vooraf is moeilijk aan te geven hoe lang een beleidstekst 'houdbaar' is. Daarom houden we de tijdshorizon van de geformuleerde projecten (hoofdstuk 7) aan. De meeste projecten zijn geformuleerd voor de periode 2007 - 2010, sommige zijn voor de langere termijn voorzien. Naast een jaarlijkse evaluatie van de voortgang bij de uitvoering willen we in 2011 de beleidstekst evalueren om te bezien of die dan geactualiseerd moet worden.

In 'De Groene Draad' beschrijven we de doelstellingen van het groenplan (hoofdstuk 2), gaan we kort in op de positieve effecten van het groen in de stad (hoofdstuk 3), geven we weer wat onze ambities zijn met het groen (hoofdstuk 4) en wat de doelstelling is van een groenstructuur (hoofdstuk 5). Omdat we geen algemene richtlijnen kunnen geven voor al het groen in de stad wordt per stadsdeel ingegaan op de kwaliteiten en kansen van het groen per wijk (hoofdstuk 6). Hoofdstuk 7 tenslotte bevat het uitvoeringsprogramma voor de periode 2007-2010 onderverdeeld in functies die het groen kan hebben voor de stad.

In de bijlage zijn de gemeentelijke, provinciale, nationale en Europese beleidskaders voor het groen beschreven.

2 Doelstellingen

Het vorige groenstructuurplan 'Nijmegen rijk aan groen' stamt uit 1995 en past niet meer bij de dynamische stad die Nijmegen is. Het nieuwe Groenplan zorgt voor een kader dat past bij het huidige coalitieakkoord, nieuwe plannen van andere disciplines, ontwikkelingen in de stad en vooral ook bij de veranderde rol van groen in de stad.

Inmiddels zijn er veel projecten uitgevoerd van het groenstructuurplan 1995 en doen zich nieuwe vragen en kansen voor. Het formuleren van nieuwe projecten om hier op in te spelen is dan ook hard nodig. Een nieuw Groenplan zorgt voor een inbedding van deze projecten in een integrale visie op het groen van de stad.

Sinds 1995 is de mening over de rol van groen in een stad veranderd. We beschouwen groen nu meer als een onderdeel van het stedelijk weefsel met verschillende functies voor de stad. Groen heeft niet meer alleen een ecologische waarde, het draagt bij aan de gezondheid van mensen, het zorgt voor een aantrekkelijke omgeving voor wonen, werken en recreëren, het helpt bij problemen van luchtvervuiling, het werkt mee bij de afkoppeling en berging van regenwater, etc. Een nieuw plan is nodig om die veranderde rol van groen vast te leggen.

Terwijl in 1995 de nadruk lag op kaders willen we in dit Groenplan vooral inzetten op kansen. Daar waar het buiten bestemmingsplannen, allerlei natuurwetgeving en de Monumentenwet nog nodig is om het groen te beschermen biedt dit groenplan een houvast. Daar waar zich kansen voor het groen voordoen biedt dit groenplan de nodige inspiratie.

Concreet heeft dit Groenplan de doelen:

- inzicht te geven in het totaal van groene ontwikkelingen in en om de stad en hun onderlinge samenhang;
- een sturingsinstrument voor het bestuur te zijn voor groene ontwikkelingen in de stad;
- vanuit een groen toekomstperspectief een gids of leidraad te zijn voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen;
- de Groene ambities te benoemen voor de komende jaren, die vertaald worden in een uitvoeringsprogramma.

3 'Het is groen en het...'

De openbare ruimte is van wezenlijk belang voor de leefbaarheid van een stad. Het is letterlijk de **open** ruimte tussen alle bebouwing in de hedendaagse compacte steden. Die ruimte wordt zowel gebruikt om doorheen te bewegen (infrastructuur) als om in te verblijven (pleinen en parken). Groen is een belangrijk onderdeel van die openbare ruimte en dan gaat het niet alleen om het groen in parken maar juist ook om het groen in de straat, om kleine plantsoenen, begraafplaatsen en een enkele boom op een plein. Ook groen in privé-tuinen levert een bijdrage aan hoe de openbare ruimte wordt ervaren. Al dit groen heeft verschillende voordelen voor de stad:

...telt mee als vestigingsfactor voor bedrijven en inwoners

Bedrijven hechten veel belang aan de locatie waar ze zich vestigen. Naast bijvoorbeeld een goede bereikbaarheid en andere harde vestigingsplaatsfactoren is een aantrekkelijke omgeving ook belangrijk; die straalt immers af op het imago van een bedrijf. Dit blijkt uit verschillende onderzoeken (*S. Böttcher; 2000 - 'Groene en recreatieve bedrijventerreinen'*; *ECORYS-NEI 2002 - 'De verscholen baten van natuur'*). Sommige bedrijven zoeken zelfs bewust naar een groene vestigingslocatie. Voor Nijmegen kan dit bijvoorbeeld gelden voor werkgevers in de medische sector en in de kennisintensieve bedrijvigheid.

Voor burgers is de kwaliteit van de woonomgeving sterk bepalend voor hun woonplezier. Uit onderzoek blijkt regelmatig dat groen in de directe woonomgeving een belangrijke voorwaarde is om in een bepaalde buurt te gaan wonen (*o.a. Ruimtelijk Planbureau; P. Visser & F. van Dam; 2006 - 'De prijs van de plek'*). Daarnaast speelt een groene omgeving buiten de stad ook een belangrijke rol in de keuze voor een woonplaats. De gevarieerde groene omgeving waarin Nijmegen ligt is zo'n unieke kwaliteit.

...is van belang voor het imago van Nijmegen

Het imago van onze stad is belangrijk om toeristen en bezoekers naar de stad te trekken. Uit ons eigen onderzoek blijkt dat de binnenstad de belangrijkste factor is in het toeristisch aanbod. Naast het historische van de stad, waardeert men juist de gezelligheid en sfeer, als optelsom van een groot aantal factoren (horeca-aanbod, winkelgebied, studentenbevolking, gemoedelijke sfeer). Dit stedelijke aanbod vindt een sterke aanvulling in de mogelijkheden van het natuurtoerisme (fietsen en wandelen). Dit levert gecombineerd met eten, drinken en uitgaan in de binnenstad een attractief aanbod op. (*LAGroup. 2006. Toeristisch imago onderzoek*)

...bevordert de gezondheid

Onderzoek heeft aangetoond dat er een verband is tussen groen en gezondheid, welzijn en gevoelens van veiligheid (*o.a. Gezondheidsraad en RMNO; 2004 - 'Natuur en gezondheid; Invloed van natuur op sociaal, psychisch en lichamelijk welbevinden'*). Uitzicht op groen vanuit huis of werkplek heeft een positief effect op stressvermindering, herstel bij ziekte en vermindering van ziekteverzuim (*A.E. van den Berg; 2005 - 'Health impacts of healing environments'*). Daarnaast nodigt groen uit om te bewegen, zowel in de woonomgeving (zoals wandelen, fietsen en spelen) als in de werkomgeving met bijvoorbeeld lunchwandelen (*Raad Landelijk Gebied; 2005 - 'Recht op groen'*). Dit is een belangrijk aspect gezien de toenemende problematiek rondom overgewicht.

...zorgt voor sociale cohesie in wijken en buurten

Een parkje in de buurt of wijk kan fungeren als centraal punt in de woonomgeving waar omwonenden elkaar gemakkelijk tegenkomen. Deze functie wordt nog versterkt als men mee gaat werken aan het beheer van het groen. Dit blijkt uit diverse voorbeeldprojecten in Nijmeegse wijken. Deze bijdrage aan de sociale cohesie in een wijk heeft een direct effect op vermindering van criminaliteit en verloedering van een wijk. Als mensen immers meewerken aan het verbeteren van hun woonomgeving en daardoor elkaar beter leren kennen, zal de sociale controle in de wijk toenemen en een hechtere binding met de buurt ontstaan. In het kader van vergrijzing en integratie is die sociale functie van groen ook belangrijk.

...draagt bij aan een beter milieu

Het wordt steeds duidelijker dat groen (en dan met name bomen en struiken) fijnstof uit de lucht kan afvangen waardoor de luchtverontreiniging door bijvoorbeeld autoverkeer in steden vermindert. Een bomenrij langs de snelweg vangt bijvoorbeeld 20% van al het dwarrelende fijnstof op. Plant Research International onderzoekt verder welke soorten bomen en planten het beste werken.

De volgende effecten van bomen zijn becijferd in verschillende onderzoeken:

- 1 stadsboom legt NO_x (stikstofoxiden) en fijnstof vast gelijk aan de productie van 10.000 autokilometers;
- 1 stadsboom heeft hetzelfde reinigende effect als 100 m² dakgroen;
- 1 stadsboom heeft hetzelfde reinigende effect als 100 m² gevelgroen.

(o.a. 'A.E.G. Tonneijck, J.P. Wesseling & J. Duyzer; TNO-report R2004 1383 - 'Effecten groene elementen op concentraties NO₂ en PM-10 deeltjes')

Groen draagt ook bij aan klimaatbeheersing. Bomen en planten compenseren met CO₂-opname voor een deel de kooldioxide die we veroorzaken met ons energie- en brandstofverbruik. In de stad is het vaak een paar graden warmer dan in het omliggende platteland. Dat komt vooral omdat beton en asfalt de warmte vasthouden. Vooral tijdens hittegolven is dat een probleem. Stedelijk groen kan dan enige verkoeling bieden. In compacte buurten met weinig groen bieden gevelgroen en daktuinen een uitkomst.

...helpt mee bij het bergen van regenwater

Doordat grote delen van Nijmegen bestaan uit infrastructuur en bebouwing wordt het steeds lastiger om regenwater in de bodem te krijgen; het stroomt immers af naar het riool. De afkoppeling van regenpijpen is daarvoor een belangrijke oplossing. Groen draagt daar ook aan bij; parken en plantsoenen zijn immers niet bebouwd en regenwater kan er zo de bodem in. Daarmee wordt niet alleen water geborgen, maar het helpt ook bij het herstellen en in stand houden van goede bodemcondities.

...biedt onderdak aan flora en fauna

Vogels horen bij de stad en verschillende soorten zien de stad ook steeds meer als geschikte woonomgeving. Het gaat dan niet alleen om de bekende soorten als duiven en merels, ook zeldzamere exemplaren komen in de stad voor. Naast vogels verblijven er ook verschillende soorten vleermuizen in de stad, zowel in (oude) bomen in de stadsparken als in gebouwen. Uit diverse inventarisaties in het groen blijkt dat er verschillende bijzondere soorten aanwezig zijn: we hebben zeldzame orchideeën en meer dan 700 verschillende soorten paddenstoelen in Park Staddijk; de wilde averuit komt voor in de spoorkuil; er staan voorjaarshelmbloemen in het Valkhofpark en omgeving; er vliegen ijsvogels in Teersdijk; vleermuizen wonen in het Bosje van de Baron; etcetera.

4 Groene ambities

Het zal duidelijk zijn dat groen verschillende gezichten heeft en daarmee verschillende kansen biedt voor onze stad. We willen het groen dan ook inzetten ten behoeve van uiteenlopende ambities. Groen maken om meer groen te hebben in Nijmegen is daarbij geen uitgangspunt. Ook groen behouden omdat het groen is vinden we geen sterke ambitie. We willen groen vooral een sterke positie voor de toekomst meegeven en dat kan als we onze groene ambities koppelen aan ambities op andere beleidsterreinen. Alleen zo krijgen we een vervlechting van doelen en gaat groen een wezenlijke rol spelen in het brede spectrum van thema's waar we als stad samen met onze bewoners mee te maken hebben. De ambities zijn mede gebaseerd op verschillende bronnen, te beginnen met het coalitieakkoord.

4.1 Coalitieakkoord

Het coalitieakkoord beschrijft de ambities van onze huidige coalitie. Met de titel 'Samen sterk. Bruggen bouwen aan de Waal' geven we aan hoe we aankijken tegen de verdere ontwikkeling van Nijmegen. Bruggen bouwen tussen gemeente en bewoners, maar ook tussen de verschillende beleidsterreinen betekent zoeken naar mogelijkheden om elkaar te versterken. De lijn die voor dit Groenplan is gekozen, past hier naadloos in; ook groen slaat bruggen naar andere thema's.

Groen in de wijken

Met het coalitieakkoord streven we naar meer investeren in de wijken, zowel waar het gaat om sociale onderwerpen (zoals integratie, werkgelegenheid, aanpak achterstandswijken) als waar het gaat om de openbare ruimte en het groen daarin. We leggen koppelingen met onderwerpen als het bevorderen van deelname aan sport, het realiseren van ontmoetingsplekken, het belang van een aantrekkelijke omgeving voor wonen en werken en de problematiek van fijnstof in de stad.

In herstructurerings- en nieuwbouwplannen krijgt wijkgroen specifieke aandacht. We willen de ringstraten in de binnenstad opknappen en de openbare ruimte meer aankleden met onder andere bankjes en meer groen. In het kader van het project Groene Allure Binnenstad hebben we hier al diverse ideeën voor geformuleerd. We gaan kijken in welke wijken we die ideeën nog meer kunnen inzetten. Ook laanstructuren in verschillende wijken dienen verbeterd en versterkt te worden.

Groen en gezondheid

Het groen in en om Nijmegen zien we als belangrijke ruimte voor onze bewoners om te sporten, te wandelen, van te genieten en de natuur te ontdekken. Deze kwaliteiten dienen behouden en verder ontwikkeld te worden in de komende jaren. Als voorbeeld daarvan willen we samen met bewoners komen tot en benoemen van aantrekkelijke ommetjes in al onze stadsdelen.

Luchtkwaliteit is een thema waar groen mede een oplossing voor is. Door samen te werken met onze milieuspecialisten kunnen we de plekken gaan bepalen in de stad waar ook in het kader van luchtkwaliteit behoefte is aan meer groen.

Kwaliteitsverbetering

We streven naar verbetering van de kwaliteit van groen in en om Nijmegen door extra te investeren in groene structuren in de stad. Stenige plekken richten we groener en duurzamer in. Laanbeplantingen worden opgeknapt of aangelegd. Uiteraard wordt hierbij kwalitatief

hoogwaardig plantmateriaal gebruikt en is een goede afwerking met boomspiegels en bestrating plus een goede plantplaatsinrichting een voorwaarde. Bij bouwplannen zoeken we naar creatieve oplossingen waarbij groen een belangrijke rol heeft.

Het groene karakter van Nijmegen is voor een deel gebaseerd op het groen rondom de stad. Deze groene omgeving wordt veel bezocht door Nijmegenaren. Bereikbaarheid en toegankelijkheid zijn daarvoor van groot belang. In samenwerking met de buurgemeenten zal hier aan gewerkt worden.

Entrees van de stad

De uitstraling van de stad begint al bij de verschillende entrees. Sommige zijn duidelijk stedelijk, andere zijn groener. We willen dat onderscheid duidelijker op de voorgrond brengen door de groene entrees sterker aan te zetten en de relatie met het groen verder in de stad te versterken. Aangezien het hier gaat om groen langs de hoofdlijnen van infrastructuur heeft deze ambitie duidelijk raakvlakken met luchtkwaliteit.

Het gaat hierbij vooral om de overgangen Hatert - Elshof, Dukenburg- Park Staddijk - de Berendonck, Kinderdorp Neerbosch - Beuningse Veld en Waalsprong - omringende landschap. De A15 zone verdient extra aandacht als noordelijke begrenzing van de stad en overgang naar het Betuwse landschap.

Aanvullende ambities

In aanvulling op en als verdere uitwerking van het coalitieakkoord voegen we onderstaande ambities toe.

Ambities voor natuur

We koesteren de natuurwaarden in de stad en gaan deze verder ontwikkelen op plekken waar ze goed tot hun recht komen en een goede kans van slagen hebben zoals in delen van Park Staddijk, de stuwwal, de uiterwaarden, de spoorlijnen en de bosrijke stadsranden. Het natuurlijke beheer (zonder chemische bestrijdingsmiddelen) dat we al ruim 10 jaar voeren sluit aan bij deze ambitie.

De Oosterhoutse Waarden zijn beschermd onder de natuurwetgeving en komen door de ontwikkeling van de Waalsprong midden in de stad te liggen. Het is dan ook nodig om hier een visie en beheerplan voor op te stellen zodat zowel natuur als recreatie een plek krijgen. De stuwwal is ook een gebied onder de bescherming van de natuurwetgeving dat vraagt om een duidelijke koers zodat de natuurwaarden goed geïntegreerd worden met andere aanwezige functies.

Natuurlijk beheer blijft de gewenste aanpak in de stad. Maar op sommige plekken gaan we nader kijken hoe er meer balans tussen natuurlijk beheerd groen, beeldkwaliteit en sociaal veilig groen gerealiseerd kan worden.

Vogels en vleermuizen zijn onlosmakelijk met de stad en het stedelijk groen verbonden maar hebben het niet altijd makkelijk in de stedelijke omgeving bijvoorbeeld bij het vinden van geschikte nestgelegenheden en verblijfsplekken. In verschillende steden wordt al geëxperimenteerd met nieuwe manieren om het deze dieren wat gemakkelijker te maken. Zo worden er in sommige nieuwbouwhuizen nestkastjes ingebouwd voor allerlei verschillende soorten. Ook onder bruggen zijn zulke oplossingen toepasbaar. We gaan dergelijke ideeën ook in Nijmegen introduceren en plekken zoeken om ze uit te voeren.

Ambities voor groen in relatie tot water

Nu en in de toekomst zal er meer ruimte voor water nodig zijn in de stad vanwege de verwachte toename van neerslag door de klimaatverandering. Vanwege de onlosmakelijke relatie tussen groen/natuur en water zal een deel van de waterberging in de groene ruimte worden gezocht. We streven in dergelijke projecten ernaar een goed evenwicht tussen beide functies te realiseren zodat het resultaat een meerwaarde oplevert voor wijk en buurt. Daarnaast biedt de noodzaak om water te bergen kansen om nieuwe groene plekken te ontwikkelen. We gaan actief zoeken naar plekken voor zulke functiecombinaties.

Ambities voor bewonersparticipatie in groenbeheer

Al enkele jaren zijn er in Nijmegen verschillende groepen bewoners actief betrokken bij het beheren van openbaar groen in de stad. We stimuleren dit soort initiatieven van harte omdat het de mensen betreft bij het groen en bij hun eigen wijk. Vaak weten deze groepen door hun wijze van beheer ook bijzondere planten en dieren te lokken. We gaan onze ondersteuning van deze groepen verder professionaliseren en verankeren in de organisatie (zowel vanuit beleid als vanuit de uitvoering). Daartoe gaan we ondermeer overeenkomsten afsluiten, beheerplannen opstellen en bewoners adviseren.

4.2 Groene ambities uit ander beleid

4.2.1 Streekplan Gelderland 2005-2015

In het Streekplan wordt aandacht gevraagd voor zogenaamde 'ademruimten' in het stedelijk netwerk. Hiermee worden gebieden bedoeld die moeten worden gekoesterd bij verdere ontwikkeling van het stedelijk netwerk. Ze zouden duurzaam gevrijwaard moeten worden van verstedelijking. Voorbeelden rond Nijmegen zijn de Ooijpolder en de Nijmeegs-Kleefse stuwwal.

In het Streekplan wordt de regio Arnhem-Nijmegen beschreven als schakel voor goederen en personen tussen Randstad en Ruhrgebied. Kennisinstellingen en hoofdkantoren van internationale bedrijven, in combinatie met infrastructurele voorzieningen als HSL en binnenhavens, spelen daarbij een belangrijke rol. De aantrekkingskracht van de stadsregio Arnhem-Nijmegen zit met name ook in de landschappelijke omgeving van Nijmegen en Arnhem. "De inzet voor de regionaal-economische ontwikkeling is dan ook de landschappelijke kwaliteiten te behouden en versterken en uitbreiding van stedelijk gebied te beperken en zorgvuldig vorm te geven."

Groen om de stad wordt in het Streekplan 2005 van belang gevonden ten behoeve van recreatie zoals wandelen en fietsen. Specifiek voor nieuwbouwlocaties is het dan van belang dat ontwikkeling van het groen gekoppeld wordt aan de ontwikkeling van de woningen. Hierdoor kan de financiering van de recreatieve voorzieningen volgens het Streekplan 2005 voor een deel komen uit de exploitatie van de stedelijke ontwikkeling.

Op inrichtingsniveau geeft het Streekplan aan dat karakteristiek groen behouden moet worden omdat het de identiteit van een plek bepaalt. Dynamiek is echter ook van belang en daarom blijft benutting van open ruimten mogelijk.

4.2.2 Regionaal plan 2005 - 2020. Stadsregio Arnhem - Nijmegen

Het doel van het Regionaal Plan is de gemeenschappelijke beleidsambities vastleggen voor de ontwikkeling van de regio Arnhem-Nijmegen. Aangezien het Regionaal Plan wordt beschouwd als uitwerking van het Streekplan Gelderland 2005-2015 fungeert het tevens als toetsingskader voor lokale plannen.

Een aantal prioriteiten uit het Regionaal Plan:

- stedelijke ontwikkeling rondom enkele multimodale knooppunten
- versterken grootstedelijk klimaat van Arnhem en Nijmegen
- regionaal landschapspark: recreatief routenetwerk ontwikkelen
- kwaliteitsverbetering van de natuur (in en om de stad)

De opgave voor natuur en landschap ligt vooral in transformatie van het landschap. "Het is de ambitie om de belevings- en gebruikswaarde van het landelijk gebied voor alle inwoners van de regio Arnhem-Nijmegen te vergroten. Daartoe heeft de aanleg van groen in en om de stad een impuls nodig. Het gaat niet alleen om aanleg van nieuw groen, maar ook om aanpassing van bestaand groen. De urgentie hiervan is groot omdat de recreatiedruk op natuurgebieden toeneemt en de (her)ontwikkeling van groen achterblijft bij de verstedelijking." Park Lingezege is hiervan een uitwerking. Dit landschappelijke gebied strekt zich straks uit tussen Arnhem-Zuid en Nijmegen-Noord. Het oostelijk van Lent geplande Park de Woerdt maakt onderdeel uit van Park Lingezege.

Op stedelijk niveau geeft het Regionaal Plan aan dat het belangrijk is voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving om een goed evenwicht tussen rood en groen te realiseren. In de regio Arnhem-Nijmegen loopt echter de ontwikkeling van groen achter bij de verstedelijking. Daar komt nog bij dat er op dit moment al tekorten zijn aan recreatief groen.

In het Regionaal Plan is een bebouwingsgrens rondom Nijmegen opgenomen. Deze bebouwingsgrens is een lijn die langs de buitenrand van de stad getrokken is op initiatief van de gemeente. Met deze contour wordt aangegeven dat bouwprojecten die buiten de contour plaatsvinden kritischer door de provincie worden beoordeeld op noodzakelijkheid. Daarmee ligt er een intentie dat we als stad zorgvuldig willen omgaan met het bouwen aan de randen van de stad.

4.2.3 Kansen voor de Keizerstad. Ruimtelijke verkenning 2030

Kansen voor de Keizerstad is door de gemeente opgesteld om een brede samenhangende visie op de toekomstige inrichting van Nijmegen te bieden. De visie geldt voor de middellange (2015) en lange (2030) termijn en brengt voornamelijk kansen en mogelijkheden in beeld. Daarnaast wordt in Kansen voor de Keizerstad gepleit voor een krachtige en nieuwe invulling van de regisseurstaak die de gemeente op het gebied van de ruimtelijke ordening heeft.

In Kansen voor de Keizerstad staat een drietal uitgangspunten centraal:

- ruimtelijke ontwikkelingen met respect inpassen in het omringende landschap;
- stedelijke ontwikkelingen bundelen op plekken waar nu al dynamiek heerst;
- de typisch Nijmeegse kenmerken versterken.

Voor wat betreft groen gaat het ruimtelijk beleid onder meer in op de groene stadsranden. De grote groengebieden aan de zuidoostrand van de stad liggen op grondgebied van buurgemeenten en zijn voor veel Nijmegenaren een aantrekkelijk uitloopgebied. Deze uitloopgebieden ontbreken nog aan de west- en noordzijde van de stad.

5 De grote groene lijnen en vlakken in de stad

Groen vormt net als bebouwing en infrastructuur een belangrijke bouwsteen in de stad. Het bebouwingspatroon, het wegenpatroon en de groenstructuur zijn altijd in onderlinge samenhang ontstaan.

Deze patronen en structuren moeten zich regelmatig aanpassen aan allerlei maatschappelijke veranderingen. De bevolkingsgroei, veranderende wensen en eisen ten aanzien van wonen en werken, de toename van het autoverkeer en parkeerbehoefte, sociale veiligheid; allemaal aspecten die een grote invloed hebben gehad op de ruimteverdeling in de stad. Naast het herontwikkelen van wijken en uitbreiding van de infrastructuur, dient ook de groenstructuur periodiek te worden beoordeeld of deze nog wel voldoet aan de hedendaagse wensen en eisen.

5.1 Doel en functie van een groenstructuur

Om dit goed inzichtelijk te maken is een kaartbeeld gemaakt van de bestaande groenstructuur. Hierop staan de belangrijkste groene elementen (lijnen en vlakken) in onze stad weergegeven: onze wijk- en stadsparken, belangrijke bomenlanen, begraafplaatsen, bos en natuurgebieden. Vervolgens is aan deze elementen een waarde toegekend;

- Betekenis op stadsniveau; dit zijn groenelementen die een belangrijke bijdrage leveren aan het imago of de identiteit van onze stad, zoals de grote stadsparken (Valkhof, Kronenburg, Goffert) en de bomensingels, maar ook grootschalige groengebieden zoals de Mariënbosch. De bomenlanen langs de radialen en andere hoofdontsluitingen hebben tevens betekenis op stadsniveau.
- Betekenis op wijkniveau; dit zijn de elementen die belangrijk zijn voor de identiteit en de woonkwaliteit in de wijken, zoals de wijkparken, de bomenlanen langs wijkontsluitingen en groenzones in en rond wijken.

Daarnaast zijn op de kaart zogenaamde ambities aangegeven. Dit zijn lijnen en locaties waar een aanvulling of versterking is gewenst. Dit kan betekenen dat nieuwe bomenlanen worden aangelegd of doorgetrokken, of dat nieuwe groengebieden tot ontwikkeling worden gebracht. Hier hebben we dus de ambitie om de bestaande structuur uit te breiden, te verbeteren of versterken. We kijken hierbij ook naar de verdeling van het groen over de stad.

Er zijn vijf redenen waarom groenelementen belangrijk kunnen zijn op wijk- of op stadsniveau. Ze vertegenwoordigen een:

- landschappelijke waarde: het groenelement heeft een toegevoegde waarde in het landschappelijke beeld
- ecologische waarde: het groenelement of structuur heeft een specifieke waarde voor planten en dieren, zoals vogels en vleermuizen
- structurerende waarde; het groenelement ondersteunt de oriëntatie en maakt het herkennen van routes in de stad mogelijk, of is waardevol voor het stads- en dorpsgezicht;
- cultuurhistorische waarde: de structuur heeft een oorsprong in het verleden, heeft van oudsher een belangrijke bijdrage geleverd aan wijk of stad of is aangelegd in een bijzondere periode
- beeldbepalende waarde: het groenelement valt in omvang, vorm, kleur of andere uiterlijke eigenschap ten opzichte van de omgeving in positieve zin op.

De bovenstaande verdeling betekent niet dat aan groenelementen die niet op de kaart staan geen waarde wordt gehecht. Deze groenelementen zijn vaak heel belangrijk voor een buurt, een straat of desnoods hoogstens een paar inwoners.

Doordat we inzichtelijk hebben gemaakt welke groenelementen en –gebieden belangrijk zijn en waarom, kunnen we ook veel eenvoudiger de gevolgen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen voor het groen beoordelen. Een groenstructuurkaart dient dus ook als instrument voor een consistente afweging van belangen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen oordelen we niet alleen of de ontwikkeling wenselijk is of niet, maar we kijken ook of er mogelijkheden zijn om het groen te verbeteren en of we groen toe kunnen voegen.

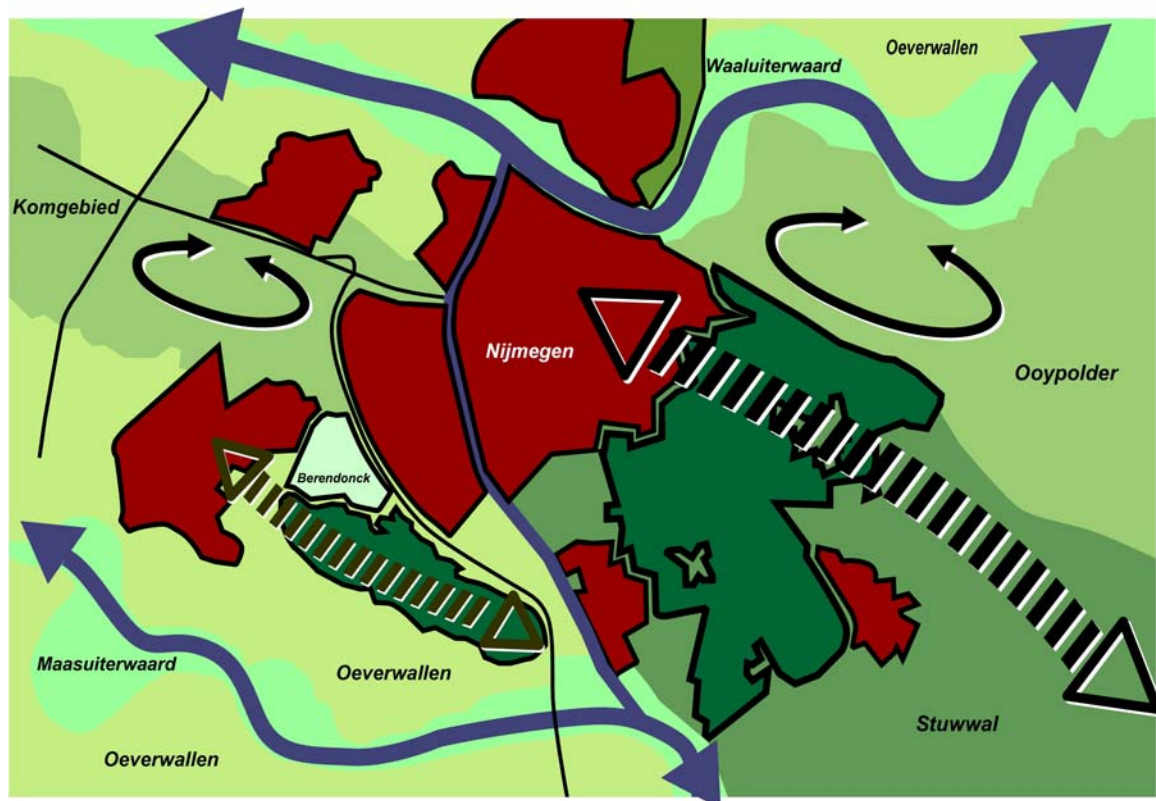
Dit alles heeft geleid tot de volgende kaartbeelden (zie bijlage):

- een kaart van de groene waarden in de omgeving van Nijmegen
- een totaalkaart van de groenstructuur;
- een kaart van de vlakstructuren op stadsniveau en wijkniveau;
- een kaart van de lijnstructuren op stadsniveau en wijkniveau;

5.2 Beeld van de groenstructuur

Samenhang met de geografische positie en cultuurhistorie

De aanwezigheid en vorm van het groen in Nijmegen is ondermeer een gevolg van de geografische ligging van de stad en de cultuurhistorische invloeden en ontwikkelingen in diverse tijdsperiodes.

De stuwwal en de Waal bepalen in hoofdzaak de landschappelijke situering van Nijmegen en daarmee hoe het groen er uit ziet in de stad. In het oosten is het reliëf duidelijk zichtbaar

door de abrupte overgang van stuwwal naar Ooijpolder. Naar het westen toe loopt het reliëf veel geleidelijker af tot aan de uiterwaarden en het omliggende agrarische gebied. Voor het groen betekent dit een variatie tussen oude bossen en brongebieden op de stuwwal, parkachtig groen in de oude dorpskernen Brakkenstein, Hatert, Neerbosch en Hees en groen gecombineerd met water in de westelijke stadsdelen Dukenburg en Lindenholt.

In Nijmegen-noord lopen er van oudsher veel lijnen in noord-zuid richting door en langs het gebied. Dit zijn ondermeer de Rietgraaf, de uiterwaarden, de A325, de Griftdijk. Voor een belangrijk deel bepalen die de huidige groenstructuur. De Ressense Wal is een cultuurhistorische lijn die juist meer in oost-west richting loopt. De toekomstige groenstructuur wordt gebaseerd op deze oude lijnen.

Samenhang met de stedenbouwkundige opzet en infrastructuur

De groei van de stad in verschillende tijdperiodes heeft er voor gezorgd dat er een afwisselend beeld in het groen is ontstaan. Het gaat dan niet alleen om openbaar groen en bomenstructuren langs de veldwegen (de latere radialen), maar ook om particulier groen zoals privé-tuinen en kloostertuinen.

Grote groengebieden zijn de oude en nieuwere stadsparken: Kronenburgerpark, Valkhof/Hunnerpark, Goffertpark, Park Staddijk, maar ook de groene terreinen van het Universitair Medisch Centrum en de Radboud Universiteit in Heijendaal.

Het areaal openbaar groen binnen de 19e eeuwse stadsuitleg wordt hoofdzakelijk bepaald door de verspreid liggende hofjes en parkjes. Aaneengesloten groenarealen ontbreken hier vrijwel.

De daaropvolgende periode van uitbreiding vond plaats tussen de radialen en bestond uit compacte wijken met minder openbaar groen. Dat geldt in het bijzonder voor wijken als St. Anna, Nije Veld en de Biezen. Hier is zowel de omvang van de aanwezige boomstructuur als het areaal groen beperkt. In mindere mate geldt dit voor wijken zoals Hazenkamp en Hatertse Hei en delen van Grootstal, die door fraaie bomenlanen en groene voortuinen toch als groen worden ervaren.

Aan de zuidelijke en zuidoostelijke rand van Nijmegen is een min of meer geleidelijke overgang ontstaan van de bos- en natuurrijke omgeving naar het stedelijk gebied. Deze overgang sluit aan op de grotere groenarealen in de omgeving; de stuwwal die zich doorzet naar het zuidoosten en de boscomplexen ten zuiden van de stad (Heumensoord en Boswachterij Groesbeek). Vooral in Kwakkenberg, Brakkenstein, Hunnerberg en Heijendaal is een verweving ontstaan tussen de groene omgeving en het stedelijk gebied.

Met de realisering van het Goffertpark wordt in 1935 aan de rand van de stad een groot groengebied toegevoegd. De dorpskernen die door de naoorlogse bouwperiode in de stad worden opgenomen voegen groen toe aan de stad als geheel. Met de sprong over het Maas-Waalkanaal breekt er een periode aan van ruim opgezette woonwijken met veel groen. De wijken Dukenburg en Lindenholt springen eruit ten aanzien van het areaal openbaar groen en zijn binnen de groenstructuur nadrukkelijk aanwezig. De wijken hebben zowel een groene omlijsting als een groene dooradering.

In de huidige opzet van de stad vormt de infrastructuur een dominante factor; de oude veldwegen lopen als radialen vanuit het centrum richting het groene buitengebied. Deze wegen worden gemarkeerd door bomen die daarmee een belangrijke rol spelen in de uitstraling van de infrastructuur en van de stad als geheel. Dit geldt ook op wijkniveau waar verschillende wegen als een groene ader doorheen lopen.

De stedenbouwkundige opzet van Nijmegen Noord gaat uit van verschillende typen woonwijken variërend van de hoogstedelijke Citadel, tot het ruim opgezette woonpark Oosterhout. Zoals gezegd maken veel historische groene lijnen deel uit van de nieuwbouwplannen. Nieuwe hoofdlijnen in de infrastructuur worden ook voorzien van laanbeplanting zodat deze onderdeel gaan uitmaken van de groenstructuur in Nijmegen Noord.

In Nijmegen Noord worden nieuwe parken toegevoegd: de Landschapszone en park de Woerdt als onderdeel van Park Lingezen. Dit groene landschap ligt tussen Arnhem en Nijmegen en loopt aan de Nijmeegse kant ten oosten van Lent helemaal door naar de Waaluitwaerden.

6 De stadsdelen

In dit hoofdstuk worden de karakteristieken van het groen per stadsdeel en de kansen voor ontwikkeling en versterking van dit groen beschreven. Deze vertaling van de ambities op stadsniveau naar een lager schaalniveau is nodig omdat de stadsdelen en daarbinnen gelegen wijken onderling erg verschillend zijn en ieder hun eigen karakteristieken kennen. Daarnaast vinden we het juist een grote waarde op zich dat de stadsdelen ieder hun eigen groene gezicht hebben. Het illustreert hoe veelzijdig en divers het groen in Nijmegen is. Niet alleen de verscheidenheid van het groen is groot, maar ook de uiteenlopende gebruiksmogelijkheden zijn divers. Dit geldt ook voor de mate van natuurlijkheid van het groen, met een hoge mate van cultuurlijkheid in het centrum tot een grote mate van natuurlijkheid in het groen aan de randen van de stad. Het Kronenburgerpark versus het Park Staddijk.

De karakteristieken van het groen worden mede bepaald door de ruimtelijke en architectonische kenmerken van een gebied. Bij de gebiedsindeling in dit groenplan is daarom aansluiting gezocht bij de indeling uit de Gebiedsatlas Beeldkwaliteit van Nijmegen. Hierin worden de stedenbouwkundige en architectonische kenmerken van de wijken beschreven.

De kaders zijn alleen opgenomen daar waar het gaat om wettelijke randvoorwaarden of vastgesteld beleid. In bijlage 1 zijn de belangrijkste wettelijke kaders en beleid opgenomen

Huidige situatie

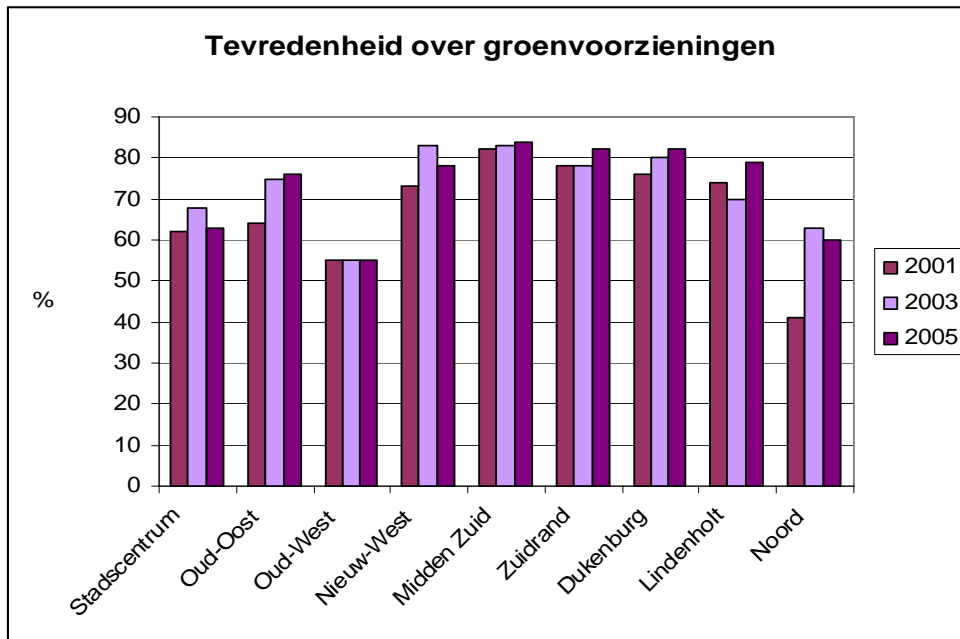
Uit de Stadsgetallen van 2005 blijkt dat driekwart van de bewoners Nijmegen ziet als een stad met veel groen.

Hoewel kwantitatieve gegevens over het groen weinig zeggen over het beeld en de bruikbaarheid van het groen is het toch interessant om de verschillende cijfers op een rijtje te zetten. Wat opvalt dat Oud Oost en Oud West vrijwel gelijk scoren, terwijl deze wijken toch heel verschillend ogen; Oud Oost ziet er groener uit dan Oud West. Dit heeft vooral te maken met het feit dat in Oud Oost veel particuliere tuinen zijn.

Stadsdeel	oppervlakte openbaar groen per inwoner (m ²)
Stadscentrum	15,7
Oud Oost	6,3
Oud West	6,4
Nieuw West	35,6
Midden Zuid	47,5
Zuidrand	22,6
Dukenburg	108,5
Lindenholt	85,3
Nijmegen Noord	43,3

Bron: Gemeente Nijmegen, Registratie afdeling Milieu 2000

Over het algemeen scoren de meeste wijken boven de 60% tevredenheid over de groenvoorzieningen. De tevredenheid hangt onder andere af van de hoeveelheid groen, het onderhoud en de variatie in het groen maar ook van persoonlijke ervaringen met overlast, eigen referentiebeelden, etcetera.

Ondanks het feit dat veel mensen tevreden zijn over de groenvoorzieningen, zijn er verschillende aandachtspunten die moeten worden opgepakt. We streven ernaar dat daarmee het percentage tevreden toeneemt.

Aandachtspunten voor de toekomst

Bij nieuw te ontwikkelen groen of herstructurering van groen is het belangrijk om een aantal aandachtspunten voor ogen te houden. Dan gaat het om eisen die het groen bijvoorbeeld stelt ten aanzien van het gebruik, de duurzaamheid en de beheerbaarheid. Ook de vraag welk groen op welke plek het best tot zijn recht komt, hoort hierbij. In hoofdlijnen gaat het om de volgende randvoorwaarden. Het is van belang om in elk groenontwerp aandacht te hebben voor de relatie tussen de plek en de functie/het gebruik van de plek. Die relatie bepaalt namelijk voor een groot deel het ontwerp en welk type groen daarin toegepast wordt (een groenplek in een kinderrijke wijk stelt hele andere randvoorwaarden aan het type groen dan een groenplek in een wijk met weinig kinderen). Ook duurzaamheid van (plant)materialen en de beheerbaarheid van het geheel zijn van groot belang bij het slagen van een groenontwerp. Tot slot hangen mogelijkheden voor natuurontwikkeling binnen een groene plek ook af van de ligging en het gebruik van de plek. Bij een ontwerp dienen keuzes gemaakt te worden zodat het juiste groen op de juiste plek komt.

6.1 Stadscentrum en Oud Oost

De verscheidenheid aan wijken in dit stadsdeel hangt sterk samen met de landschappelijke onderlegger; van het compacte centrum op een van oudsher strategische plek langs de Waal tot aan de villawijken in het bos langs de oostrand van de stad.

1. het centrum en de 19^e eeuwse gordel

Karakteristiek van het groen

Het centrum is te verdelen in twee gebieden die een eigen karakter bezitten: de Benedenstad en het nieuwe stadscentrum.

De Benedenstad is stedenbouwkundig opgezet volgens middeleeuwse patronen en kent een vrij stenig karakter. De smalle straten bieden weinig mogelijkheden voor bomen of andersoortig groen. Dit centrumdeel lijkt mede daardoor zeer arm aan groen, maar dit wordt voor een deel gecompenseerd door de aanwezigheid van groene hofjes. Deze hebben ieder hun eigen karakter en variëren van groene speelplek tot parkeerplaatsen onder de bomen. Het Kartuizerhof, Hof van Kampen en het Kloosterhof zijn hier goede voorbeelden van.

Het nieuwe stadscentrum bestaat uit het gebied tussen de benedenstad en de 19^e eeuwse singel die gevormd wordt door de van Schaeck Mathonsingel, het Keizer Karelplein, de Oranjesingel en de Canisiussingel en het Traianusplein. De wederopbouw na het vergissingbombardement wordt de eerste grote wijziging in het centrum van de stad. Er kwam meer ruimte, straten werden verbreed en pleinen aangelegd. Ook de bebouwing werd grootschaliger van opzet en de functies van wonen en bedrijvigheid maakten plaats voor winkels.

De omvorming van enkele straten in de jaren zeventig tot winkelpromenades, de bouw van een aantal parkeergarages en de aanpassingen van het Plein 1944 in de jaren tachtig hebben grote invloed gehad op het stadsbeeld. In de jaren negentig is de openbare ruimte heringericht en is de binnenstad vrijwel geheel afgesloten voor auto's. Met de laatste ontwikkelingen aan het begin van deze eeuw zoals de aanleg van de Marikenstraat en het Mariëburgplein en het doorbreken van het Arsenaal is het winkelgebied vergroot en geoptimaliseerd.

De historische parken aan beide zijden van het stadscentrum vormen een prachtige tegenhanger van de bedrijvigheid in de stad. Het zijn oases van relatieve rust waar het prettig vertoeven is. Het Kronenburgerpark is recent gerenoveerd en de modernisering van het Valkhof en het Hunnerpark volgen de komende jaren.

Het overige groen in het nieuwe stadscentrum bestaat voornamelijk uit stadsbomen waarvan de monumentale bomen op het Hertogplein, Mariëburg, het Koningsplein en de Marikenstraat het meest tot de verbeelding spreken. Door de veelal beperkte omvang, de versnippering en de leeftijdsopbouw kent dit groen slechts een beperkte samenhang en draagt niet bij aan de structuur, identiteit en herkenbaarheid van de stedelijke omgeving.

Kaders

De kern van de stad is aangewezen als beschermd stadsgezicht en daar valt tevens het groen onder. Aantasting van de groene elementen langs deze singels (o.a. Kronenburgersingel, Nassausingel, Oranjesingel, Sint Canisiussingel) en pleinen (Keizer Karelplein en Traianusplein) moet getoetst worden aan de kaders van het beschermde stadsgezicht. Voor de Benedenstad geldt specifiek dat de groene hofjes van groot belang zijn voor de bewoners.

Kansen

Het centrum is niet alleen een gebied voor winkels en bedrijvigheid, maar ook een gebied om te wonen. Met de laatste aanpassingen en de nieuwe ontwikkelingen op de Hessenberg en het Sint Josephhof zal dit alleen maar toenemen. Het is de huiskamer van de stad voor de bewoners, maar ook voor alle Nijmegenaren die regelmatig in de stad vertoeven. Versterking van het groen in het Stadscentrum en de Benedenstad is gewenst. Het plan Groene Allure Binnenstad biedt de mogelijkheden om het groen als één geheel aan te pakken en relaties te leggen met de structuren en identiteiten van dit deel van de stad. Ook herstellen van de hofjes past hierbinnen.

In samenhang met de mogelijke herbouw van de donjon wordt het Toekomstperspectief Valkhof/Hunnerpark verder uitgewerkt.

Ook liggen er kansen om de groene allure van de Schaeck Mathonsingel bij de realisering van de parkeergarage te herstellen. De huidige bomen zullen moeten verdwijnen, maar gelet op de matig goede conditie van de bomen kan dit gezien worden als een kans om de groenstructuur voor de komende eeuw te optimaliseren. Het zal duidelijk zijn dat de technische uitgangspunten van de garage een volwaardige boomstructuur op het dek van de garage mogelijk moet maken. Onderzocht moet worden of de nieuwe parkeergarage vertaald kan worden naar minder blik in de openbare ruimte. Als hiermee de Nassausingel parkeervrij wordt, kan hier de oude groenstructuur eveneens hersteld worden.

Om de toegankelijkheid van het buitengebied te vergroten moet er een verbinding tussen het centrum over het meertje naar de Ooyse Schependom gerealiseerd worden. De recreatieve mogelijkheden met de Ooijpolder binnen handbereik worden hiermee optimaal benut.

2. 19^e eeuwse stadsuiteg, Bottendaal, Altrade, Galgenveld-noord

Karakteristiek van het groen

De opbouw van dit stadsdeel kent een sterk hiërarchische wegenstructuur; de singels met een breed profiel om het stadscentrum, de brede statige uitvalswegen en smalle woonstraten. Voor die tijd is een plan gemaakt waarbij naast de woningen en de wegenstructuur ook het groen is mee ontworpen: van de meerdere bomenrijen en groene bermten in de singels tot de bomenstructuur langs de andere wegen. Het groen onderstreepte de structuur van het plan en zorgde daarmee voor de samenhang in het gebied.

Een lommerrijke uitstraling met laanbeplanting en monumentale bomen passend bij de 19^e eeuwse gordel, treffen we tegenwoordig helaas nauwelijks meer aan. Als gevolg van het enorm toegenomen autoverkeer en de daarbij horende parkeerdruk is de inrichting van de openbare ruimte in dit gebied drastisch veranderd. De karakteristieke laanbeplanting is op diverse plaatsen verdwenen en er is geen samenhangende visie meer te herkennen. Steeds meer voortuinen veranderen in parkeerplaatsen en de karakteristieke hekwerken worden vervangen door moderne hekken.

De oppervlakte openbaar groen in deze wijken maakt slechts enkele procenten uit van de totale oppervlakte van de wijk. Naast laanbeplanting bestaat het groen vooral uit buurtparkjes, zoals de Natuurtuin en het Thiemepark in Bottendaal, het Julianapark en de begraafplaats in Altrade. In het noordelijke deel van Galgenveld is relatief weinig openbaar groen aanwezig. De zware bomenstructuur in de omgeving van de Archipelstraat en de kleine groengebieden op kruispunten van wegen (o.a. Sumatraplein, Lombokstraat en Balistraat) vormen samen met de grote tuinen en binnenterreinen het groene karakter van de wijk. Het Javabosje gelegen tussen de tuinen van de St. Annastraat en de Javastraat vormt een bijzonder groen element. Het wordt door een groep enthousiaste bewoners onderhouden als een openbaar toegankelijke, natuurlijke plek in een sterk verstedelijkte omgeving. Voor het totale gebied geldt dat het straatbeeld en het openbare groen als versnipperd wordt ervaren.

In Bottendaal is recent het Vondelparkje aangelegd waarmee het totale groenareaal vergroot is. In Altrade heeft het Julianapark een belangrijke recreatieve functie gekregen. De begraafplaats aan de Daalseweg is openbaar toegankelijk.

Kansen

De bestaande groene singelstructuren moeten in stand gehouden en versterkt worden en opengevallen laanstructuren dienen hersteld te worden. Voor de 19^e eeuwse stadsuitleg moet er een bomenplan gemaakt worden met aandacht voor herstel en vervanging van de oude, minder vitale bomen. Door het stimuleren van particuliere initiatieven om voortuinen te “vergroenen”, kan het oorspronkelijke beeld hersteld worden.

Onderzoek moet aantonen of aanvullende groenvoorzieningen in de spoorkuil mogelijk zijn.

Langs de ontsluitingswegen dient de bomenstructuur versterkt te worden: Prins Bernhardstraat, Coehoornstraat, Berg en Dalseweg en Dalseweg. Door de bomenstructuur te versterken en de karakteristieke groengebieden opnieuw in te richten en intensief te beheren wordt het groen in Galgenveld noord versterkt.

3. Oostelijke stadsrand

Binnen de oostelijke stadsrand vallen 4 verschillende gebieden:

- de noordoostelijke stuwwalrand en Ooyse Schependom;
- de zuidoostelijke rand met de Kwakkenberg;
- Mariënbosch;
- de Driehuizen;

Karakteristiek van het groen

Stuwwalrand en Ooyse Schependom

De noordoostkant van Nijmegen is het meest geaccidenteerde gedeelte van de stad en vormt een vrij abrupte grens tussen stad en landschap, tussen bos en open riviergebied. Het gebied heeft zich grotendeels ontwikkeld langs de bestaande hoogtelijnen en oude wegen. Het gebied is afwisselend open (de polders) en gesloten (de bossen), wat zorgt voor een diversiteit in de beleving van de omgeving.

De Ooyse Schependom is het begin van de Ooijpolder, gelegen aan de rand van het centrum. Op deze unieke plek komen twee dynamische werelden met een totaal verschillend karakter samen, maar de beleving daarvan wordt niet optimaal benut. Aan de andere zijde van de stuwwal is het Kops Plateau een bijzondere open plek aan de rand van de stad waar de rust van de natuur merkbaar is. Het Romeinse verleden en de fraaie uitzichten naar de Ooijpolder maken deze plek uniek.

Kwakkenberg

De Kwakkenberg ligt op de bosrijke overgang met het buitengebied waarvan delen behoren tot de Ecologische Hoofdstructuur. De Kwakkenberg is een villawijk met een open verkaveling op grote percelen, gelegen rond een 70 meter hoog plateau. Het is het dunst bevolkte gebied van Nijmegen. Gedurende een lange periode zijn er mondjesmaat woningen gebouwd in het bos. Door deze geleidelijke ontwikkeling is in de wijk een grote diversiteit aan bouwstijlen en bouwperiodes te vinden. De villa's zijn op zichzelf staande objecten met een eigen karakteristiek, het bos vormt de binding van de wijk.

Mariënbosch

Het groen van Mariënbosch strekt zich uit vanaf het bosgebied de Vier Perken tot aan het nieuwe woongebied de Limos. Binnen dit gebied ligt de begraafplaats Rustoord, een sportcomplex, de speeltuin de Leemkuil, landgoed de Villandry en het landgoed Mariënbosch. Het bosrijke karakter overheerst in dit gebied.

De Driehuizen

Het Landgoed Driehuizen is enkele jaren geleden door de gemeente aangekocht en voor een deel ingezet voor de uitbreiding van een sportcomplex. Het landgoed bestaat uit twee delen,

een bosdeel aan de zijde van Brakkenstein en een open terrein aan de overzijde van de spoorlijn. Door de afwisseling van open en gesloten terreinen wordt de glooiing van de stuwwal benadrukt. Binnen de driehoek van de Panovenlaan, de Nijmeegsebaan en de Sionsweg liggen twee complexen met verspreid staande bebouwing in de bosrijke omgeving.

Kaders

Door de druk op het stedelijke gebied neemt ook de druk op het landschap toe. Hierbij is het van belang dat zowel de natuurwaarden als de cultuurhistorische belangen niet uit het oog worden verloren. Dit gebied staat immers aan de basis van de ontstaansgeschiedenis van Nijmegen. Grote delen van de oostelijke stadsrand vallen binnen een aantal wettelijke kaders die ten doel hebben om de aanwezige groene kwaliteiten te beschermen tegen stedelijke ontwikkelingen.

- In het Regionaal plan 2005 - 2020 van de Stadsregio Arnhem - Nijmegen is een bebouwingsgrens opgenomen. De bebouwingmogelijkheden buiten deze grens worden door de Provincie kritisch beoordeeld.
- Een groot deel van het gebied ligt binnen de Ecologische Hoofdstructuur waardoor er zorgvuldig met het groen en de natuurwaarden omgegaan dient te worden.
- De bosgebieden worden hoog gewaardeerd in Nijmegen en moeten zo min mogelijk verder verdicht worden omdat dit het boskarakter teveel aantast. Een deel van het gebied valt onder het regime van de Boswet waardoor het totale areaal aan bos behouden blijft.
- Het grootste deel van de oostelijke stadsrand valt samen met het Nationale Landschap De Gelderse Poort. De waardering als waardevol landschap geeft een extra bescherming voor de karakteristiek van het gebied. Nieuwe ontwikkelingen zijn niet onmogelijk, maar zijn wel ondergeschikt aan de kwaliteit van het landschap. Voor projecten die de recreatieve en natuurwaarde van het gebied vergroten, zijn Rijks- en provinciale subsidies mogelijk.

Kansen

Kansen voor het groen liggen vooral in het meer natuurlijker beheren van de bosgebieden. Dit zal een versterking en uitbreiding van natuurwaarden opleveren.

De (recreatieve) verbindingen (langzaamverkeer) met het buitengebied kunnen verbeterd worden. Nieuwe verbindingen tussen de stad en de Ooijpolder en vanaf de stuwwal vergroten de mogelijkheden voor het maken van een ommetje. We hebben het voornemen om de komende jaren te investeren in projecten die voortkomen uit het Landontwikkelingsplan voor de Ooijpolder. Nijmegen oost zou daarnaast een snellere ontsluiting moeten krijgen door de Driehuizen en Mariënboom naar het omliggende landschap.

Het Kops Plateau is een gebied dat een duidelijker functie en inrichting behoeft waarbij natuurlijkheid en de openheid het uitgangspunt zijn. Door het Romeinse verleden als thema te gebruiken kan deze plek een waardevolle betekenis krijgen. Beperkte ontwikkelingen dienen de kwaliteiten van de plek te respecteren en zich hierbij aan te passen. Het groen langs de Berg en Dalseweg dient als groene structuur in stand te blijven evenals de andere laanbeplantingen.

Het landgoed Driehuizen verder ontwikkelen als groengebied voor de wijk Brakkenstein en als belangrijke schakel tussen Heyendaal en de omliggende bossen van Heumensoord. De afwisseling van gesloten bosgebied en open landschap moet hier behouden en versterkt worden.

4. Nijmegen oost

Karakteristiek van het groen

Nijmegen Oost wordt gevormd door de wijken Hunnerberg en Hengstdal. De wijk Hunnerberg ligt op en tegen de stuwwal en maakt daarmee tevens onderdeel uit van de groene stadsrand. De wijk is niet planmatig opgezet, maar heeft een vanzelf gegroeide structuur. De groenstructuur van het gebied wordt hoofdzakelijk bepaald door de randen, de landschappelijke kenmerken en de oude radialen. Evenwijdig aan de stuwwal lopen een aantal laanbeplantingen die de landschapsstructuur en het historische beeld versterken. Het Patersbos wordt beheerd door enthousiaste buurtbewoners en is een relict van de historische context. De laanbeplanting en inrichting van pleinen en plantsoenen vormen een stevige groene structuur.

Hengstdal is gebouwd in een erosiedal dat parallel ligt aan de stuwwal. Hiermee heeft het kenmerkende eigenschappen als een sterke vervlechting met het landschap, licht glooiend en groen. De woningen met voor- en achtertuinten creëren samen met de laanbeplanting en inrichting van pleinen en plantsoenen een groene structuur in de buurt. Het beperkte areaal groen (vooral in het oostelijk deel) ligt in kleine eenheden verspreid door de wijk.

Hoewel het nieuw ontwikkelde Limos-terrein een behoorlijk areaal aan nieuw openbaar groen aan de wijk heeft toegevoegd, moet het terrein zich de komende jaren nog gaan ontwikkelen. Het groen op dit terrein is strak, modern en open ingericht met aan de oostkant een natuurlijker gedeelte. Enkele waardevolle landschappelijke elementen zijn behouden zoals de oude bomen, typerende beukenblokken, de schuilkelders en het bos aan de Postweg. Het aansluitende natuurparkje wordt beheerd door een enthousiaste groep deskundige bewoners. Het is belangrijk voor Hengstdal om de relatie tussen het stedelijk groen en het landschap, als één van de karakteristieken van de wijk, in stand te houden.

Kansen

Naast het in stand houden van relaties met de omgeving biedt de ligging aan de rand van de stad ook kansen om de relatie tussen Hengstdal en het buitengebied te versterken. Bijvoorbeeld de relatie tussen Limos en Mariënbosch kan verbeterd worden. Net als in andere wijken is het van belang om in de groenarme delen van Hengstdal kansen te zoeken om nieuwe ontwikkelingen te combineren met nieuw groen of versterking/verbetering van bestaand groen.

De Berg en Dalseweg, de Kwakkenbergseweg en de Groesbeekseweg zijn de radialen/ringwegen, waar de continuïteit van de groenstructuur verder versterkt dient te worden.

5. Groenewoud en Galgenveld

Karakteristiek van het groen

Groenewoud is een ruime, uitgesproken groene wijk. Dit komt vooral door de aanwezigheid van de groene, open ruimte ten zuiden van de d'Almarasweg, het tennispark in de Van Haapstraat, de kloostertuin van het Albertinum en de vele particuliere tuinen in de wijk.

Het gemeentelijk openbare groen binnen de wijk is beperkt tot enkele plantsoenstroken en typerende kleine plantsoenvakken. De inrichting is functioneel en helder en kent over het algemeen weinig problemen. Op initiatief van een aantal bewoners is een braakliggend terrein omgetoverd tot een speel- en ontmoetingsplek voor de hele wijk. Er is geen duidelijk herkenbare bomenstructuur. Aan de randen van de wijk liggen twee grote groengebieden die slecht benut kunnen worden. Het Albertinum is particulier eigendom en op dit moment niet

toegankelijk voor de buurtbewoners. Tussen de wijk en het park Brakkenstein is de spoorlijn een barrière.

In het zuidelijk deel van Galgenveld is een aantal buurten te onderscheiden die sterk van elkaar verschillen: de Indische buurt met overwegend gestapelde woningbouw en de Professorenbuurt met in het noorden portiekflats en in het zuidelijke deel grondgebonden woningen. De wijk heeft een open karakter met vrij veel groen, zowel openbaar als privé. Het groen bestaat uit laanbomen langs de belangrijkste verbindingsweg, groenstroken en plantsoenen in de woonstraten. De omgeving van het Oud Burgeren Gasthuis en de voormalige Mensa en bijhorende bebouwing heeft een sterk groen karakter. De structuur van de laanbomen in het zuidelijk deel is duidelijk herkenbaar.

Het parkje Groene Perron parallel aan de spoorlijn, lopend vanaf de St. Annastraat tot aan de Heyendaalseweg, is aangelegd als compensatie voor het groen dat moest verdwijnen voor de busbaan in de spoorkuil. Dit parkje is een welkome aanvulling op het openbare groen in de wijk.

Kansen

Kansen liggen vooral in de verbetering van het laanbomen bestand. Als zich herstructureringen van woningbouw of andere bebouwing voordoen, dienen deze aangegrepen te worden om groen toe te voegen of de kwaliteit en inrichting van het bestaande groen te verbeteren. Verder liggen er kansen in het versterken van de laanbeplanting en het buurtgroen op kleine schaal. De gebruiksmogelijkheden van het bestaande groen kunnen verder uitgebouwd worden.

De relatie tussen Groenewoud en het naastgelegen Park Brakkenstein kan versterkt worden door de realisatie van een oversteek over de spoorlijn voor voetgangers en fietsers. We hebben de wens om het Albertinum toegankelijk te maken voor buurtbewoners. Dit zou een enorme impuls voor het groen in de wijk betekenen.

Versterking van de onvolledige laanbomenstructuur (onder andere Groesbeekseweg) kan in dit soort rationeel verkavelde wijken een belangrijke stempel drukken en kwaliteitsimpuls bieden aan de herkenbaarheid en beleving van de wijk. Daarbij zal versterking vooral in de Van Haapstraat en Valkenburgseweg (het centrale kruis in de wijk) bijdragen aan meer structuur.

6.2 Midden-zuid en zuidrand

Dit stadsdeel bevat niet alleen een aantal grote groengebieden (park de Goffert, Heijendaal en Park Brakkenstein) maar grenst in het zuiden ook aan het uitgestrekte buitengebied van Heumensoord.

6. Heijendaal

Karakteristiek van het groen

De wijk Heijendaal bestaat uit de campus van de Radboud Universiteit Nijmegen en het UMC Sint Radboud, de driehoek ten noorden van de Kapittelweg met de Hogeschool Arnhem Nijmegen, de driehoek aan de overzijde van het spoor met de nieuwbouwlocatie van het ROC en het Park Brakkenstein. Het overgrote deel van het gebied terrein is in eigendom van de aanwezige instellingen.

Het terrein van de campus en het Park Brakkenstein bepalen voor een belangrijk deel de groene uitstraling van dit gebied. Dit groene karakter wordt zeer gewaardeerd, niettemin wordt de ruimtelijke structuur van het gehele gebied nog steeds als fragmentarisch en

onsamenhangend beschouwd. Om verdere versnippering te voorkomen en een dragende structuur te ontwikkelen heeft Kuiper Compagnons in 2003 een geactualiseerde structuurvisie opgesteld. Het versterken van de groene kwaliteiten en structuur zijn hierin belangrijke thema's.

Voor Park Brakkenstein is een beheervisie opgesteld waarbij vooral aandacht is voor het herstel van de bomenstructuur en de oorspronkelijke opzet van het park. In de komende jaren zal deze visie uitgewerkt worden, waarmee het park in de oude glorie hersteld wordt. Het park is een ideaal decor voor diverse culturele evenementen zoals weergegeven in het gemeentelijke evenementenbeleid. De Stichting Hortus Arcadië beheert de voormalige Botanische Tuin en de strook langs de spoorlijn. Hoewel de oorspronkelijke opzet van de Botanische Tuin niet meer nagestreefd wordt, kent de tuin een grote diversiteit aan plantensoorten die uniek te noemen is. Het is een klein stukje natuur die ook ruimte biedt aan diverse culturele activiteiten.

De dressuurstal Brakkenstein vormt een onlosmakelijk deel van het park Brakkenstein. Ontwikkelingen in dit deel moeten aansluiten bij de recreatieve en natuurdoelen van het park.

Kansen

Een belangrijke kans is de herstructurering/herprofilering van de Heyendaalseweg met een los patroon van bomen en boomgroepen waardoor de sfeer van een landgoed versterkt wordt. Langs de Houtlaan concurreren de straatbomen en de bosrand van de campus om de beschikbare ruimte. Om voor de toekomst een goede groenstructuur te behouden, moeten hier keuzes gemaakt worden: terugdringen van de bosrand en versterken van de straatbomen of juist meer ruimte geven aan de bosrand. De opgestelde structuurvisie voor Heijendaal wordt vertaald in het nieuw op te stellen Bestemmingsplan. Hiermee wordt het groene karakter van dit gebied gewaarborgd. Een goede relatie tussen Heijendaal en Brakkenstein is een wens die uitgewerkt kan worden.

Vanuit Park Brakkenstein zijn er kansen om de groene relaties met het buitengebied te versterken. Uitvoering geven aan de Raadsmotie van mei 2006 om het terrein van de dressuurstal niet in te zetten voor grootschalige woningbouw, maar toe te voegen aan de functies van het park: recreatie en natuur.

7. Brakkenstein

Karakteristiek van het groen

De wijk wordt door de bewoners ervaren als zeer groen. Dit kenmerk heeft de wijk vooral te danken aan de groene omgeving. Landgoed de Driehuizen ligt aan de oostrand van de wijk. Bosgebied Heumensoord strekt zich uit ten zuiden van de wijk. De campus van Heyendaal en het Park Brakkenstein vormen het groene decor aan de noordzijde. De twee kleine bosgebiedjes binnen de wijk (in de tuin van het voormalige klooster en het Bosje van Vroom) bepalen samen met de laanbeplanting het karakter van het groen dat als bosrijk ervaren wordt. De grote particuliere tuinen aan de westzijde dragen zeker ook bij aan dit karakter. De komende periode zijn er diverse ontwikkelingen (o.a. Kalorama, Kerk en Klooster, de atletiekbaan, bebouwing in het Bosje van Vroom) in Brakkenstein die het beeld voor de toekomst sterk zullen veranderen.

Kansen

De continuïteit van de open groene ruimte dient als uitgangspunt voor de wijk Brakkenstein. De nieuwe ontwikkelingen moeten worden aangegrepen om de karakteristieken van het groen in Brakkenstein te versterken. Zo dienen onderbrekingen in de laanbeplanting te worden hersteld en het groen integraal deel uit te laten maken van nieuwe ontwikkelingen.

Het behoud van het historische groene karakter van Brakkenstein moet hierbij uitgangspunt zijn. De stedelijke ontwikkelingen op het terrein van de kerk en het klooster biedt de mogelijkheid om de oude tuin aan het openbaar groen toe te voegen. De monumentale bomenrijen die zo karakteristiek zijn voor de tuin, zijn als uitgangspunt voor de ontwikkelingen opgenomen.

8. Hazenkamp en St. Anna

Karakteristiek van het groen

St. Anna is één van de eerste dorpen die rond 1930 opgaat in de stad. De Hatertseweg splitst dit voormalige dorp in tweeën. De wijk is ruim opgezet en de groene uitstraling heeft de wijk vooral te danken aan het vele groen op de particuliere kavels; openbaar groen maakt slechts 2% van het oppervlak uit. Op enkele groenstroken na (Hatertseweg), bestaat in de rest van de wijk het groen alleen uit straatbomen. De laanbeplantingen vormen groene structuren door de wijk. Verspreid door de wijk liggen er enkele plantsoenstroken en het bosje op de hoek van de Heiweg/St. Annastraat vormt een belangrijk herkenningspunt in de wijk.

Kenmerkend voor de stedenbouwkundige opzet van Hazenkamp is de geleidelijke groei waarin de wijk tot stand is gekomen. Die groei vond, voor- en na de oorlog, plaats langs oude veldwegen, waar in de loop van decennia de binnengebieden zijn volgebouwd. In Hazenkamp bestaat het groen vooral uit laanbeplanting. Kleinere groenplekken liggen verspreid over de wijk en ook de begraafplaats achter de kerk aan de Groenestraat draagt bij aan de groene kwaliteit van de wijk.

Het aandeel openbaar groen in Hazenkamp is beperkt. Slechts 5% van het totale oppervlak bestaat uit openbaar groen, waarvan het overgrote deel geconcentreerd aanwezig is in de vorm van maaigazon en heesterbeplanting. Op initiatief van een aantal bewoners is een deel van het gebied achter de winkels aan de Groenestraat ingericht als groengebied en speelplek, 't Veldje genaamd. Het beheer van deze kleine groene oase wordt verzorgd door de bewoners uit de buurt.

Hazenkamp heeft veel volgroeide straatbomen, die de wijk samen met de vele voor- en achtertuinten een groen karakter geven. De ligging tegen het Goffertpark helpt dit groene karakter te verstevigen.

Het weinige groen in deze wijken dient gekoesterd te worden. Dan gaat het bijvoorbeeld om de laanbeplanting langs de hoofdwegen maar ook om het verspreid liggende wijkgroen. Vooral de bomenstructuur langs radiale wegen (Groenestraat, Hazenkampseweg, Vossenlaan en Hatertseweg) vormen de dragers van de groenstructuur en vragen om een volwaardige laanstructuur.

Kansen

Mogelijke herstructureringen in de wijken moeten aangegrepen worden om groen een betere plek te geven in deze wijk en het bestaande groen te versterken. Door een verbinding over of langs de begraafplaats kan de verbinding met het Goffertpark versterkt worden. Op het punt waar een aantal radiaal lopende wegen (Hazenkampseweg – Vossenlaan – Hatertseweg) samenkomen is een bijzondere uitwerking van het groen gewenst.

9. Nije Veld en Kolpingbuurt

Karakteristiek van het groen

De naam Nije Veld is niet zo bekend als de namen van de buurten waaruit de wijk is opgebouwd. De grootste en belangrijkste buurt is het Willemskwartier. Aan de andere kant van de Groenestraat ligt de Landbouwbuurt en tussen de Muntweg en het zwembad De Goffert ligt de Muntenbuurt.

Het Willemskwartier ligt centraal in de stad, vlakbij het stadscentrum en op een steenworp afstand van het stadspark De Goffert. Het is een vooroorlogse wijk, die voor het overgrote deel bestaat uit woningen in de goedkoopste huurklasse. De hoofdopzet bestaat uit een assenkruis van wijkontsluitingswegen (Willemsweg en Thijmstraat/Da Costastraat) en woningbouw in vier kwadranten. De pleinvormige kruising in het hart van de wijk (Beetsplein) en de meer verborgen pleinen in de kwadranten vormen bijzondere elementen in de stedenbouwkundige structuur. De laanbeplanting langs de Thijmstraat, Da Costastraat, Schaepmanstraat en de Genestetlaan zijn samen met de bomen om het Beetsplein het meest karakteristiek.

Een deel van het Willemskwartier is al gerenoveerd terwijl andere delen de komende jaren worden aangepakt. De omgeving van het Beetsplein, het grootste en meest groene plein in de buurt is aangewezen als gemeentelijk beschermd stadsbeeld waarmee de kwaliteit van dit gebied gewaarborgd is.

De Muntenbuurt is halverwege de jaren tachtig gebouwd op een voormalig bedrijfsterrein. Een duidelijke boomstructuur, een pleintje omzoomd door leibomen en een groene buffer tussen woonbuurt en het zwembad, bepalen hier het groene beeld.

De Landbouwbuurt en de Kolpingbuurt liggen ingeklemd tussen de Muntweg en de spoorlijn, waardoor het een geïsoleerde ligging heeft met nauwelijks groenvoorzieningen. Door de herinrichting van de Muntweg en de aanwezige overgangen is de relatie met het Goffertpark verbeterd.

De inrichting van de openbare ruimte is in het overgrote deel van deze buurten gedateerd en wordt als rommelig en stenig ervaren. Laanbeplantingen ondersteunen wel het stedenbouwkundige patroon maar groenvoorzieningen van formaat ontbreken, of liggen op (te) grote afstand .

Kader

De omgeving van het Beetsplein is aangewezen als beschermd stadsbeeld. Niet alleen de bebouwing en het stratenpatroon zijn belangrijk, maar ook de voortuinen, tuinmuren en de boombeplanting.

Kansen

De verschillende herstructureringsprojecten die de komende jaren starten, bieden mogelijkheden om het groen in de wijken meer inhoud te geven. Mogelijk kan er gebruik gemaakt worden van het groen in de spoorkuil. Ontwikkelingen op dit terrein moeten aangegrepen worden om groen aan de wijk toe te voegen. In samenhang met de sociale problematiek in deze wijken kan het groen opgepakt worden. Juist een dergelijk integraal project kan een betere basis bieden aan het groen. Door bewoners te stimuleren om hun voortuin weer groen in te richten kan de totale groenbeleving in de wijk toenemen.

10. Nijmegen Zuid

Karakteristiek van het groen

Nijmegen Zuid ligt grofweg tussen Hatert, de buurt St. Anna, de bossen van Jonkerbosch en de Elshof en wordt gevormd door de wijken Hatertse Hei, Grootstal en Jonkerbos. De eerste twee wijken zijn ontstaan langs voormalige veldwegen, de Hatertseweg en de St. Annastraat. De lintbebouwing langs deze wegen is langzaam gegroeid, waarna later de gebieden tussen de wegen zijn bebouwd met veelal vroeg naoorlogse buurten. Hierdoor is een gemengd stuk stad ontstaan met een grote verscheidenheid aan woningtypen. Naast de oude radialen, de Hatertseweg en St. Annastraat wordt het karakter van dit deel van de stad mede bepaald door de andere oude veldwegen: de St. Jacobslaan, de Oude Molenweg, de Heiweg, de Nieuwe Mollenhutseweg en de Van Peltlaan.

Het beeld van Hatertse Hei wordt overwegend bepaald door rijtjeswoningen in blokverkeveling, de etagewoningen uit de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw en de zogenaamde `sterflat` centraal in de wijk. De ontstane hovenstructuur met het ruime semi-openbare groen vormt samen met de aanwezige tuinen het groene beeld van de wijk.

Grootstal wordt over het algemeen ervaren als een redelijk groene wijk met een levendig karakter. De wijk wordt gekenmerkt door een stempelstructuur met een sterke samenhang. Daarnaast ligt er binnen Grootstal een kenmerkende groene slinger met losse bebouwing. Dit is een typische "bijzondere doeleindenstrook" zoals we die ook in Hatert aantreffen. Daarmee is in het gedeelte van Grootstal uit de jaren zestig het onderscheid tussen de hoofdstructuur (centrale groenzones) en de stempelunits herkenbaar.

Nieuw Grootstal is een typische wijk uit de jaren negentig. De beukenhaag en een aantal bomen en solitaire struiken aan de randen van de wijk verwijzen nog naar de oude functie. Twee groene zones delen de wijk op in vier kwadranten met elk een eigen sfeer. De groenzone die vanaf de Nieuwe Mollenhutseweg midden door de wijk loopt is de formele en traditionele groenstrook. Strakke lijnen, gladgeschoren gazons en enkele speelvoorzieningen bepalen de sfeer. De andere groenstrook, parallel lopend aan de Grootstalselaan en vervolgens met een bocht richting Marie Curiestraat lopend is geheel anders van karakter. Deze strook wordt ook wel de zogenaamde `ecologische zone` genoemd, de natuurlijke uitstraling en de functie als waterberging zijn hiervoor de aanleiding. Nieuw Grootstal is gebouwd in de jaren negentig en zou model moeten staan voor de woningbouw in de Waalsprong. Zuinig omgaan met natuurlijke bronnen zoals licht, zon en water, gebruik van duurzame en natuurlijke materialen waren de uitgangspunten bij de bouw van de wijk. Deze wijk is de eerste waar het hemelwater niet aangesloten werd op het riool, maar via infiltratie weer in de bodem werd gebracht. Alle hemelwater vanaf de daken en de wegen gaat via ondergrondse leidingen naar de `ecologische zone` en zakt naar het grondwater. Het natuurlijke karakter van de zone, onderstreept deze functie.

De buurt Jonkerbos wijkt weer geheel af van de twee andere wijken. Deze buurt is in het begin van de jaren negentig gereed gekomen. Bij de bouw zijn zoveel mogelijk bomen van het voormalige bos behouden, wonen in het bos is het uitgangspunt geweest. De ruime opzet in het groen en de relaties met de omgeving waarborgen de kwaliteit.

Kansen

De komende jaren zijn er voldoende kansen om aan te haken bij de diverse herontwikkelingsplannen van de openbare ruimte. De samenhang in de groene slinger in Grootstal kan worden verbeterd, deze is niet overal voldoende herkenbaar. Bij de herinrichting van bestaande ruimten (bij de hofjes) en ontwikkeling van nieuwe openbare ruimte (rondom nieuwbouwplannen) moet bewust variatie in het groen worden nagestreefd.

Wel dient voorkomen te worden dat de oorspronkelijke opzet van deze wijken verloren gaat. De laanbeplanting dient er juist op gericht te zijn om de rigide stedenbouwkundige opzet te versterken.

11. Hatert

Karakteristiek van het groen

Hatert kent als naoorlogse woonwijk een strakke stedenbouwkundige opzet en wordt aangemerkt als een zogenaamde stempelwijk; veel dezelfde woongebouwen in een steeds repeterend patroon met groene tussengebieden. De opbouw van Hatert kenmerkt zich door een rechthoekige 'binnenring', met in het midden een strook met daarin de zogenaamde 'bijzondere doeleindzone' (BD-zone). Hier ligt veel openbaar groen en de zone geeft de scheiding tussen woningen en voorzieningen duidelijk weer. De Hatertseweg is een belangrijke radiaal in de wijkstructuur. Tussen de woonbuurten bevinden zich open (groen)stroken. Veel groen is in eigendom van de corporaties. De wijk doet in de ogen van veel bewoners saai en monotoon aan.

De grootschalige groene omzoming van Hatert heeft door het extensieve beheer een belangrijke ecologische waarde.

Kansen

Er staan de komende jaren grootschalige, functionele aanpassingen te gebeuren aan de openbare ruimte in het kader van de wijkvisie "Hatert onder de pannen". Ten aanzien van het openbare groen/groenstructuur is de aanleg van een nieuw wijkparkje in de BD-zone het meest kenmerkend.

Het contact van de wijk met de kanaalzone kan verbeterd worden. Daarnaast is het van belang dat het buitengebied goed en veilig bereikbaar is.

Voor het behoud van het groen tussen de woongebouwen is het van belang dat het groen meer karakter krijgt zodat het te onderscheiden eenheden worden met waarde voor de bewoners. Ook het groen geschikter maken voor recreatief gebruik kan hier aan bijdragen. Hiervoor is samenwerking met woningbouwcorporaties noodzakelijk. De relaties vanuit de wijk naar het omliggende landschap kan versterkt worden.

12. Goffert/Jonkerbos/ Winkelsteeg

Karakteristiek van het groen

Het Goffertpark is in 1933 aangelegd als Volkspark voor de stad. Karakteristiek is de centraal gelegen grote weide met daaromheen diverse functies zoals het stadion, het openluchttheater, sportterreinen, kinderboerderij en zwembad. Het rosarium en de educatieve natuurtuin zijn voorbeelden van thematische tuinen. De afgelopen decennia is het park gerenoveerd en zijn een aantal nieuwe voorzieningen aangebracht zoals het multifunctionele plein en de skeelerroute. Er is een zonerings aangebracht en het beheer wordt hierop afgestemd. De verkeerswegen door het park zorgen enerzijds voor de verbinding met de stad en anderzijds voor een scheiding tussen de verschillende delen van het park.

In het voormalige bosrijke Jonkerbosch tussen de Burgemeester Daleslaan en de Tarweweg heeft zich een institutenzone ontwikkeld met twee begraafplaatsen, het Sanadome, het ziekenhuis, de GGZ Nijmegen en de Pompekliniek. Doordat bosdelen en bosstroken behouden zijn, is het bosachtige karakter behouden. Een brede bosstrook vormt een natuurlijke grens tussen de instituten en de bedrijven aan de zijde van de Nieuwe Dukenburgseweg.

De Winkelsteeg is een mengeling van bedrijventerrein, instituten en een begraafplaats. De restanten van het voormalige landgoed, de monumentale bomenlanen, de brede bermen en de restanten van het bosgebied sluiten prachtig aan op het bosrijke karakter van de omgeving. Het vormt een groene verbinding tussen het Goffertpark en het Maas-Waalkanaal. Het sportcomplex aan de Vossendijk sluit hier mooi op aan.

Tussen de Tarweweg en de Winkelsteegseweg ligt een bedrijventerrein dat in ontwikkeling is. Dit geldt ook voor het gebied tussen de Nieuwe Dukenburgseweg en de spoorlijn. De ontwikkelingen rond het Jonkerbosplein zullen het komende decennium verder vorm geven aan dit knooppunt.

De zone langs het Maas-Waalkanaal bezit een bijzondere kwaliteit en vormt de verbindende lijn tussen de verschillende onderdelen. De monumentale bomenrijen zijn hier bijzonder karakteristiek.

Kansen

Door de grote bedrijvigheid in dit gebied is de dynamiek erg hoog en de druk op het gebied neemt hierbij steeds toe. De behoefte van de verschillende instituten om uit te breiden en de verdere ontwikkeling van de bedrijven, bieden kansen om de samenhang in het gebied te versterken. De concentratie van bedrijvigheid biedt kansen voor een nieuwe vorm van openbaar vervoer en centraal gebouwde parkeervoorzieningen. Deze twee middelen kunnen de ruimteclaim verminderen waardoor het groene karakter behouden kan worden. De sterkte van het gebied moet liggen in de combinatie van voorzieningen en de bosachtige uitstraling. Het gebied is in verschillende opzichten belangrijk voor de stad.

De kansen moeten benut worden om de groene verbinding tussen de Goffert en het Kanaal te versterken. Geen verdere versnippering van het groen, maar juist behoud van grotere groene vlakken moet hierbij voorop staan.

6.3 Nijmegen West

Onder Nijmegen West vallen alle woonwijken in het westelijke deel van de stad tussen het centrum, de spoorlijn Nijmegen - 's Hertogenbosch en het Maas Waalkanaal. Het is ontwikkeld in verschillende periodes en daarom gevarieerd van opzet, zowel wat betreft bebouwing als wat betreft het groen. De wijken Biezen/Waterkwartier en Wolfskuil zijn compact van opzet met weinig openbaar groen terwijl het stadsdeel richting Hees, Heseveld en Neerbosch-Oost langzaam groener wordt.

De woonwijken in Oud-West worden omgeven door een rijk scala aan geplande en ongeplande groenvoorzieningen: relictten van oude landgoederen, kloostertuinen, sportvoorzieningen, fraaie lanen, begraafplaatsen, volkstuinten, parken, groenstroken en particuliere groenelementen. Het groen is sterk gefragmenteerd geraakt door claims vanuit woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur. De recreatieve en ecologische mogelijkheden van de groenelementen zijn tot nu toe onvoldoende benut.

13. Oud West

Oud West wordt gevormd door de wijken de Wolfskuil en de Biezen met fraaie huizen langs de radiale uitgangswegen. De daartussen liggende woongebieden zijn opgevuld met arbeiderswoningen.

Karakteristiek van het groen

Beide wijken zijn opgezet volgens de tuindorpgedachte. Dit betekent wel een ruime opzet maar niet heel veel groen; de wijken moeten het hebben van laanbeplanting en privé-tuinen. Het Florapark is een belangrijke toevoeging geweest aan de Wolfskuil. Park West is van belang als uitloopgebied en buffer in de richting van het industrieterrein en de havens. Park West vormt geen aaneengesloten park in Nijmegen West, maar is veeleer een kralensnoer of verzameling van deelparken en groenzones. Het totale gebied strekt zich globaal uit tussen het kanaal bij Neerbosch tot aan de Waal en het nieuwe plan "Koers West".

De Wolfskuil is gebouwd in de eerste helft van de 20^e eeuw. De openbare ruimte kenmerkt zich door een aantal grote, statige lanen, waarbinnen kleinere woonstraten en pleinen zijn opgesloten. Die lanen volgen de structuur van de oude veldwegen in dit oorspronkelijk agrarisch gebied. Aan de andere zijde van de Graafseweg is nog een deel, de Rozenbuurt, dat bij Nijmegen West behoort. Liggend tussen de Graafseweg en de spoorlijn is dit een vrij geïsoleerde buurt.

Het Florapark ligt tegen de Graafseweg, op een scherpe overgang van de stuwwal naar het meer vlakke deel van de stad. De grote hoogteverschillen zijn hier zeer karakteristiek en zouden beter benut kunnen worden. Naast het Florapark, met als bijzonder accent de molen, zijn er weinig groenvoorzieningen. Uitzondering is de fraaie laanbeplanting aan de Nieuwe Nonnendaalseweg en de Koninginnelaan. Over het algemeen doet de wijk behoorlijk 'stenig' aan. Vooral ten noordwesten van de Nieuwe Nonnendaalseweg bestaat het groen vrijwel alleen uit straatbomen.

Het Park Leeuwenstein is een wat vergeten bijzondere plek met een grote diversiteit aan bijzondere bomen. Het ligt aan de Voorstadslaan en wat verscholen achter de woningen aan de Marialaan. Het is de tuin van de voormalige Middelbare Tuinbouwschool die hier tot de jaren tachtig van de vorige eeuw heeft gestaan. De plek herinnert nog aan de Buitenplaats Leeuwenstein uit de 19de eeuw.

De stedenbouwkundige hoofdstructuur van de Biezen kenmerkt zich door een hiërarchisch geordend stratenpatroon. Dit bestaat uit een lange en rechte hoofdontsluiting, elkaar haaks kruisende wijkontsluitingen en overwegend korte woonstraten daar tussen. De radiale hoofdontsluitingswegen Weurtseweg, Voorstadslaan en Marialaan bakenen de wijk af. De Weurtseweg vormt de scheiding van het woongebied met het bedrijventerrein.

De wijk heeft een stenig karakter, waar groen een beperkte rol speelt: slechts 5% van het oppervlak is 'groen'. De bebouwing in de wijk staat vaak dicht aan de straat en heeft veelal een gesloten gevelfront. Bovendien ontbreken bomen of voortuinen in sommige straten, waardoor het stenige karakter wordt versterkt. Aan de westkant van de wijk is er wel een groenstrook, maar door de sportvelden en overstortvijver is deze voor veel bewoners niet vrij toegankelijk. Al deze aspecten leiden ertoe dat bewoners het groen missen in de wijk.

De pleinen en parkjes op belangrijke kruispunten van wegen, vormen belangrijke oriëntatiepunten in de wijk. Het Kraayenhofpark is hier een mooi voorbeeld van. Aansluitend hierop vormen de laanbeplantingen van de doorgaande wegen (Weurtseweg, Marialaan, Kanaalstraat, Voorstadslaan) een continu beeld in de wijk.

Kaders

Delen van het Waterkwartier en van de Wolfskuil zijn aangewezen als beschermd stadsbeeld waarbij naast de architectuur ook de stedenbouwkundige opzet beschermd is. De wegprofielen met de voortuinen en de bomenrijen zijn daarbij ook beschermd. In het Waterkwartier gaat het om het bouwblok tussen de Weurtseweg, Waterstraat, het

Maasplein, de IJsselstraat en de Waalstraat. In de Wolfskuil betreft het de woningen aan de Pastoor Zegerstraat, de Merelstraat, Koninginnelaan en de Leeuwerikstraat.

Kansen

De kwaliteit en gebruikswaarde van het aanwezige groen heeft verbetering. Kansen die zich voordoen bij herstructurering op perceelsniveau dienen aangegrepen te worden om meer gebruiksgroen met speelplekken aan deze wijken toe te voegen. Brede straatprofielen kunnen benut worden om de boomstructuur te versterken (bijvoorbeeld Distelstraat, Wolfkuilseweg, Molenweg en Oude Nonnendaalseweg).

Op verschillende plekken in de wijk sluit het openbaar groen aan op de achtertuinen van bewoners. Deze plekken worden vaak gebruikt voor het storten van (tuin)afval. In de Kievitstraat is al begonnen met het opknappen van dit groen, samen met bewoners. Deze actie blijkt een succes te zijn en zou op meerdere plekken in de wijk uitgevoerd moeten worden.

Ontwikkelingen in dit stadsdeel dienen te worden aangegrepen om het aanwezige groen te koesteren, het bestaande groen te verbeteren (vooral de gebruikswaarde) en in de wijken met weinig groen te zoeken naar mogelijkheden om (op beperkte schaal) groen toe te voegen. Als dit in samenwerking met de bewoners gebeurt kan het tevens bijdragen aan de sociale cohesie. Een voorbeeld hiervan kan zijn om samen met de bewoners de veelal stenige, sombere voortuinen te "vergroenen" of geveltuinen aan te leggen, vooral in die delen van de wijk waar weinig openbaar groen aanwezig is.

Park West kan een bijdrage leveren als uitloopgebied voor het Waterkwartier. Bij de verdere uitwerking van Park West zal veel aandacht besteedt worden aan de toegankelijkheid vanuit de wijk. Herstructurering van sportvelden biedt mogelijkheden om de park gedachte verder vorm te geven.

14. Heseveld

Karakteristiek van het groen

Heseveld is in de jaren '50 gebouwd als één van de vroeg naoorlogse woonwijken in Nijmegen. Er zijn drie buurten te onderscheiden: Jeruzalem, de Bouwmeester- en Afrikabuurt en de Planetenbuurt.

Een groot deel van Jeruzalem is gerealiseerd aan de voet van de stuwwal; laagbouwoningen met rijk ingerichte voortuinen en groene afscheidingen, oude bomen en laanbeplantingen zorgen voor een aangenaam rijk straatbeeld. Het gedeelte aan de Molenweg is uitgevoerd als hoogbouw met ruime groengebieden tussen de woonblokken. De Bouwmeester- en Afrikanenbuurt is een van de meest bijzondere buurten van Nijmegen. De architectuur heeft kenmerken van de Bossche School, er is sprake van een fraaie architectonische samenhang die in de openbare ruimte niet meer herkenbaar is. De Planetenbuurt ligt tussen de Molenweg en het Dorpspark Hees met een afwisseling tussen lage en middelhoge bebouwing. Het groene karakter van Heseveld wordt deels bepaald door de laanbeplanting langs de lange rechte straten, de veelal aanwezige voortuinen, de groene erfafscheidingen en het gemeenschappelijke groen rond de hoogbouw woningen. De bosrestanten op de rand van de stuwwal tussen de Graafseweg en de Oude Graafseweg en het groen van het Dorpspark Hees dragen in belangrijke mate bij aan dit groene beeld. Langs de Neerbosscheweg wordt het groene karakter bepaald door het sportveldencomplex de Dennen. De belangrijke ontsluitingswegen de Graafseweg en de Neerbosscheweg worden niet geflankeerd door een overtuigende groenstructuur.

Kansen

In het bijzonder architectonische deel van de wijk sluit het groen niet optimaal aan bij deze vormtaal. Het groen in de Bouwmeester- en Afrikanenbuurt dient beter te worden afgestemd op de bijzondere architectuur. De laanbeplanting laat op plaatsen te wensen over. Vooral de laanbomenstructuur in de Molenweg en de Daniëlsweg kan versterkt worden. Door het groen langs de Neerbosscheweg te versterken, kan de geluidsoverlast en het fijnstof beperkt worden voor het achterliggende woongebied. De ontwikkeling van de Knoop Winkelsteeg grijpen we aan om een heldere groenstructuur te ontwerpen.

15. Hees*Karakteristiek van het groen*

Hees ligt aan de westzijde van Nijmegen en is gebouwd rondom een gave, oude dorpskern met mooie en statige panden en een aantrekkelijke groenstructuur. De wijk is opgebouwd langs de oude wegen en heeft een lage bebouwingsdichtheid. Er bevinden zich diverse karakteristieke straten, zoals de Bredestraat, de Korte Bredestraat, de Kerkstraat, Dennenstraat en de Schependomlaan. Langs de Bredestraat zijn nog een paar oude boerderijen die herinneren aan het voormalige tuindersdorp Hees. Het open karakter van deze straat met de verspreid staande woningen en boerderijen is karakteristiek. Het pleintje met de kerk aan de Schependomlaan vormt het hart van Hees, een deel van de monumentale bomen is vervangen door nieuwe bomen. De laanbeplanting langs het oude stratenpatroon, de veelal grote particuliere tuinen, de kloostertuinen, het groen langs de Neerbosscheweg en de delen van Park West vormen het belangrijkste groen in Hees.

Park West bestaat uit een stelsel van wegen en paden dat kleine en grotere groengebieden met elkaar vinden. In grote lijnen strekt dit groengebied zich uit vanaf het kanaal bij de Neerbosch Oost, via de Ambachtsweg en groengebieden in Hees en de Biezen tot aan de Kanaalstraat. Bij de ontwikkeling van Koers West zal dit groengebied verder uitgebreid worden tot aan de Waal. In Hees liggen twee grote parken als onderdeel van Park West: het Dorpspark Hees en het Distelpark. Beide parken zijn recent gerenoveerd en in de 2de fase is de omgeving van de Dorpsstraat ingericht waarbij enkele nieuwe schakels zijn aangebracht. Bij alle ontwikkelingen in Nijmegen West worden de mogelijkheden benut om het raamwerk van Park West verder uit te bouwen. Particuliere tuinen en terreinen kunnen een onderdeel zijn van het park.

Kaders

Hees is een op zichzelf staande eenheid en daarom is de dorpse sfeer uitgangspunt bij verdere ontwikkelingen. Via het bestemmingsplan is veel van het groen in Hees vastgelegd om te behouden. De lijn van het bestemmingsplan dient steeds aangehouden te worden.

Kansen

De Energieweg wordt in de ontwikkeling van de Stadsbrug aangegrepen met behulp van een groen profiel om de effecten van de weg te beperken voor wat betreft geluid en fijn stof. Verder liggen er kansen voor het uitbreiden en verder invullen van Park West. Kenmerkend voor Hees zijn de aanwezige kloostertuinen. Dit is een kwaliteit. Het valt te verwachten dat in de nabije toekomst een aantal van deze terreinen vrij zal komen. Vernieuwende visies hoe met dit cultureel erfgoed om te gaan zijn gewenst. De Kloosternota zal hier een antwoord op geven.

Het versterken van de laanbeplanting is gewenst langs de oudere wegen. Bij de ontwikkelingen langs de Neerbosscheweg moet het groene karakter behouden blijven. Een minimaal 20 meter brede groenstrook langs de weg met voldoende opgaande beplanting kan hier bijdragen aan een gezond en aantrekkelijk woonklimaat. Het achterliggende gebied moet

ontwikkeld worden volgens het dorpse karakter van de oude Dennenstraat als een zone met verspreid staande bebouwing in het groen.

16. Neerbosch-oost

Karakteristiek van het groen

Neerbosch-Oost vormt samen met de woonwijken Hatertse Hei, Grootstal, Hatert en Heseveld de zogenaamde 'stempelwijken' binnen Nijmegen. De stempels worden ontsloten door lange, rechte wegen vaak omgeven met laanbeplanting en ruime gazons. De verdienste van dit concept zien we nu nog steeds terug in de ruime opzet van Neerbosch-Oost met relatief veel verharding en groen. De wijk wordt als geheel omsloten door een grote groene ring met daarin waterpartijen (de groenblauwe ring).

De Dorpsstraat met de lintbebouwing en de oude kerk en het "Bosje van de Baron" zijn enkele in tact gebleven historische elementen die sterk beeldbepalend zijn. Deze gebieden vertegenwoordigen een hoge ecologische waarde en zijn vooral voor vleermuizen erg belangrijk.

Het openbare groen bestaat voor tweederde deel uit extensief beheerde kruidenweiden en bosplantsoen. Deze zijn vooral te vinden in de groenblauwe ring rond de wijk. Het "Bosje van de Baron" heeft hier ook een belangrijk aandeel in. Het groen in de directe woonomgeving bestaat overwegend uit maaigazons en heesterbeplanting. Een groot deel van deze openbaar toegankelijke buitenruimte is in beheer van de woningcorporaties.

Kansen

In deze wijk kan de gebruikswaarde van het groen vergroot worden, vooral door het meer toegankelijk maken van deze openbare ruimte en de aanleg van speelvoorzieningen. Kleine aanpassingen in de inrichting kunnen er tevens voor zorgen dat er meer variatie ontstaat tussen de groene plekken. Dit zal een positieve invloed hebben op het wat sobere beeld van de wijk met een lage ecologische waarde.

In de kanaalzone liggen kansen om de recreatieve en ecologische waarde te vergroten. Dit betekent dat er ook meer verbindingen met de kanaalzone moeten komen. Daarnaast biedt de kanaalzone mogelijkheden om de ecologische waarde van het daar aanwezige groen te vergroten.

17. Koers West

Het westelijk deel van Nijmegen bevat zowel woonwijken als industriegebieden en havens. Deze functiemenging levert al jaren een ongewenste situatie op. In de Biezen, het Waterkwartier en de Noord- en Oostkanaalhaven strijden verkeers- en bereikbaarheidsproblemen, verouderde bedrijfsterreinen, spanning tussen wonen en werken, verwaarloosd onderhoud en milieuproblematiek om de aandacht. Koers West is het samenhangende geheel van bestaande en nieuwe projecten om de problemen op te lossen en bestaat uit drie delen: het Waalfront, de Stadsbrug en de beide Kanaalhavens.

Waalfront:

In dit project wordt het huidige industriegebied langs de Waal omgetoverd in een woon- en werkgebied met een groene parkscheg in het midden. Er wordt een relatie met Park West gelegd zodat dat groene gebied uiteindelijk tot aan de Waal doorloopt. De cultuurhistorische waarden van het gebied worden beter aan het licht gebracht, zoals het fort dat verborgen onder de grond ligt. De wijk krijgt een stedelijk karakter met een mix van hoogbouw en laagbouw. De relatie tussen Waterkwartier en de Waal wordt hersteld door opgangen naar

de dijk te maken. Zo krijgen bewoners van het Waterkwartier niet alleen de mogelijkheid om naar de Waal te gaan, maar ook om te recreëren in het groen van het Waalfront.

Stadsbrug:

Nijmegen heeft maar één autoverbinding over de Waal en bij calamiteiten en onderhoud aan de brug levert dit aanzienlijke vertragingen op. Een tweede verbinding is dan ook hard nodig. Deze zal aantakken op de Energieweg en na het oversteken van de Waal aansluiten op de infrastructuur in Nijmegen Noord. De aansluiting op de Energieweg betekent dat het bedrijventerrein ook onder de loep wordt genomen evenals de bestaande infrastructuur. Dit heeft uiteraard ook te maken met de ontwikkelingen bij Waalfront. De Energieweg wordt van een groen profiel voorzien (met bomen, hagen en bodembedekkers) om zoveel mogelijk fijnstof van het langsrijdende verkeer af te vangen.

Herinrichting bedrijventerreinen:

De ambitie is het realiseren van een duurzaam, vitaal en goed functionerend en schoon bedrijventerrein. Binnen dit project wordt gewerkt aan goede bereikbaarheid van de A73 en straks de Stadsbrug, herstructurering en revitalisering van de terreinen, verbetering van de infrastructuur. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan de beeldkwaliteit in het gebied, parkmanagement en gezamenlijke vervoerplannen.

Kansen

De ontwikkeling van het Waalfront biedt kansen voor het ontwikkelen van nieuw groen binnen het nieuwe stedelijke gebied. Een relatie met het Park West en de Waal vormt hierbij een van de uitgangspunten. Het doortrekken van een doorgaande en duurzame bomenstructuur langs het kanaal behoort hier tot de kansen.

Voor de aanleg van de Stadsbrug is een nieuwe profilering van de Energieweg noodzakelijk. Dit biedt kansen voor een stevige groene structuur die ook kan bijdragen aan de terugdringing van de overlast van fijnstof. Verder willen we samen met ondernemers van de Noordoostkanaalhavens groen toevoegen aan het industriegebied als bijdrage aan een schonere lucht.

6.4 Dukenburg

In Dukenburg zullen de komende jaren tal van projecten uitgevoerd worden in het kader van "Hart voor Dukenburg". Het gaat hierbij om een centraal gelegen nieuw voorzieningshart en de ontwikkeling van een aantal bouwlocaties. Uitgangspunt bij deze inbreiding is dat het verlies aan oppervlakte groen gecompenseerd moet worden in de verbetering van de kwaliteit van dit groen.

Karakteristiek van het groen

Dukenburg ligt ingeklemd tussen het Maas-Waalkanaal aan de oostzijde en de A73 aan de westzijde. Het stadsdeel bestaat uit een zevental wijken: Zwanenveld, Tolhuis, Meijhorst, Lankforst, Aldenhof, Malvert en Weezenhof. De dijk van het Maas-Waalkanaal vormt een stevige ruimtelijke barrière aan de oostkant van het gebied, maar ook een belangrijke groene structuur. Aan de zuid- en westzijde wordt Dukenburg omringd door grote groengebieden: de Vogelenzang en het Stadspark Staddijk.

De oorspronkelijke ondergrond van Dukenburg is uniek te noemen, dit laag gelegen gebied is in de voorlaatste ijstijd gevormd door de steeds weer anders stromende Rijn. Deze heeft diepe geulen en sleuven in de bevroren ondergrond uitgesleten, die in de loop van de volgende eeuwen gevuld zijn met klei en veen. Deze ondergrond is op verschillende plaatsen nog steeds merkbaar, vooral in de lager gelegen Geologenstrook aan de rand van

Zwanenveld en in het stadspark Staddijk. Daarnaast zijn op verschillende plaatsen de restanten van het voormalige landgoed Duckenburg nog zichtbaar. Het koetshuis, de oude eikenlanen en de twee bosjes in Lankforst en Tolhuis verwijzen hier naar. De watergang tussen Meijhorst en Tolhuis is een overblijfsel van het oude Grand Canal. De Teersdijk en de Oude Dukenburgseweg zijn nog altijd herkenbare lijnen met bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische betekenis. Deze zichtbare cultuurhistorische laag zorgt voor een extra ruimtelijke kwaliteit in Dukenburg.

Dukenburg is een optelsom van een zevental wijken die gescheiden worden door groene gordels met een stelsel van watergangen en vijvers. Door deze geleiding heeft Dukenburg een erg groen karakter en is daarmee het meest groene deel van Nijmegen. De watergangen zijn belangrijk voor de drooglegging van het gebied. Het kwelwater vanuit het kanaal wordt door dit stelsel opgevangen en alle hemelwater vanaf de verhardingen en de dakoppervlakken komen terecht in de vijvers en watergangen. Allen staan met duikers in verbinding en zorgen voor de afvoer van het overtollige water (grondwater, kwelwater en regenwater) naar de Provinciale watergangen.

Veel groen in Dukenburg heeft geen functie en bestaat uit gras met bomen en een heesterrand. Door de diverse bezuinigingen op het onderhoud is de kwaliteit van het groen op plaatsen slecht. Het groen `kookt over` en veroorzaakt overlast en een onveilig gevoel. Het groen kent weinig hiërarchie en onderscheidend vermogen, en dientengevolge is het aanzien daardoor nogal vlak.

Voor het park Staddijk is een toekomstvisie gemaakt die in de komende jaren uitgevoerd wordt. Een duidelijke herkenbaarheid van de verschillende deelgebieden in het park, het toevoegen van nieuwe functies en het verbeteren van de toegankelijkheid, staan hierbij voorop. Het park moet aantrekkelijker worden voor de bewoners van Dukenburg en de aanwezige natuurwaarden moeten beter benut worden. Door de grote botanische waarde zijn delen van het park uniek te noemen.

De A73 vormt een harde grens tussen de stadsrand en het achterliggende recreatiegebied de Berendonck en het vennengebied van Overasselt.

Kansen

De ontwikkelingen die de komende decennia in Dukenburg gaan spelen, kunnen benut worden om de kwaliteit van het groen te verbeteren. De grote eenheden groen in de wijk en de samenhang tussen de verschillende wijken zijn van substantieel belang voor het karakter van het stadsdeel. Deze dienen dan ook in hun samenhang behouden te blijven. Daarnaast is het groen in Dukenburg aangelegd op basis van een aantal historische relictten van het landgoed Duckenburg. De zichtbaarheid van deze historische wortels van de wijk dient gehandhaafd en versterkt te worden. Park Staddijk vervult verschillende functies voor natuur, recreatie en sport. Rode ontwikkelingen passen hier niet goed bij omdat daarmee de eenheid van het gebied verloren gaat.

Naast de ontwikkelingen vanuit het Hart voor Dukenburg wordt voorgesteld om een visie op de toekomst van het groen in Dukenburg op te stellen. Deze moet duidelijk maken welke problemen er zijn en hoe deze gezamenlijk opgepakt kunnen worden. De wijze waarop het groen in Dukenburg is aangelegd en extensief wordt beheerd levert inmiddels problemen op met de sociale veiligheid in het groen; door de uitbundige groei is er op verschillende plekken sprake van te weinig 'uitzicht' in het groen. Hiervoor dient een oplossing gevonden te worden die recht doet aan de ecologische waarden van het groen en zorgt voor veilige situaties.

De relatie met de Kanaalzone kan verbeterd worden door meer verbindingen aan te leggen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om de bijzondere eigenschappen van het gebied als identiteitsdragers te ontwikkelen. Het gebied rondom het Grand Canal en dat rondom het park Staddijk zijn om die reden studiegebieden voor nadere uitwerking.

6.5 Lindenholt

Lindenholt is gebouwd in de jaren zeventig met een grote variatie aan woningtypen. Samen met Dukenburg bevindt zich in Lindenholt circa 40% van het totale openbare groen van Nijmegen. Het groen is zodanig verspreid over de wijk dat vrijwel ieder huis op korte afstand van het groen ligt. Dat is een belangrijke toegevoegde waarde van de woonomgeving.

Karakteristiek van het groen

Lindenholt is een compacte groene wijk ingesloten door infrastructuur. Er is sprake van drie wijken, 't Acker, de Kamp en 't Broek. In Lindenholt zijn geen duidelijk afgebakende groengebieden met een eigen karakter; het groen slingert zich net als het water door de hele wijk heen, echter met weinig wisseling van beeld. Er zijn een aantal niveaus te onderscheiden:

- de groene randen langs de A73, de Neerboscheweg, in de kanaalzone en langs de Wijchenseweg;
- het groene en waterrijke middengebied tussen de Broekwijken en de Ackerwijken;
- de oude laanstructuur die vooral in de Agnetenweg, de Nieuwstadsweg de Zwanenstraat en tussen de Smalle Steeg en de Ackerbroekweg nog herkenbaar zijn;
- het openbare groen binnen de buurten.

Deze verschillende niveaus dragen bij aan het groene karakter van Lindenholt en is waardevol om te behouden. Voor de herkenbaarheid van de wijk zijn de grote groengebieden en de relicten uit het verleden belangrijk. Voor de individuele bewoner is juist dat groen op buurtniveau belangrijk en draagt in hoge mate bij aan het woongenot.

Dat Lindenholt een groene wijk is, betekent niet dat al het groen vogelvrij is. Plekken zoals de brede zone aan beide zijden van de Neerboscheweg, de strook langs de A73 en het groene middengebied zijn belangrijke onderdelen van het groene karakter van de wijk. Zulke grote eenheden dienen als eenheid in stand te blijven evenals de karakteristieke structuur van groen en water door het stadsdeel.

Kansen

In de Kamp-wijken is relatief weinig groen. Ontwikkelingen die zich hier voordoen moeten aangegrepen worden om nieuw groen toe te voegen. Het groen in Lindenholt wordt door de bewoners beslist gewaardeerd maar het wordt nog teveel gezien als restruimte. Dat komt doordat het er op veel plekken hetzelfde uitziet en er overal wel wat groen te vinden is. Dit werkt ook misbruik van het groen in de hand en op verschillende plekken sociaal onveilige situaties. Gezien deze problematiek en de leeftijd van het groen in de wijk is het van belang om in een integrale visie op de openbare ruimte verschillende problemen gelijktijdig op te pakken (bijvoorbeeld het parkeerprobleem in diverse buurten en de inrichting van de openbare ruimte). Hoofdpunten daarin zijn:

- De verdere ontwikkeling van een brede groenzone rondom het stadsdeel die aansluit bij de groene randen van Dukenburg is wenselijk. De mogelijkheid moet daarbij ook onderzocht worden of een recreatieve route hierbij mogelijk is.
- Het steviger aanzetten van de laanbeplanting langs de oude laanstructuur en het hoofdwegennet is wenselijk.

- Door de overgangen van openbaar gebied naar privé terrein op plaatsen kan de uitstraling van de buurt sterk verbeteren. Om meer mensen bij het groen te betrekken liggen er kansen via scholen en de kinderboerderij in de wijk.
- Differentiatie van het groen door verschillende plekken meer eigen karakter te geven kan de beeldkwaliteit van Lindenholt als geheel ten goede komen.
- Vanuit de uitwerking Kansenboek wordt een visie ontwikkeld voor de Stadspoort Neerbosscheweg. De heroriëntatie op de sportvelden geeft aanleiding om dit gebied een nieuwe bestemming te geven. Hierbij wordt gedacht aan stedelijke functies zoals woningen, scholen en sportvoorzieningen in een groene setting, waarmee het groene karakter behouden blijft.

6.6 Brabantse poort en Bijsterhuizen

De westelijk entree van de stad wordt bepaald door Bijsterhuizen en de Brabantse Poort: twee bedrijventerreinen die de laatste twee decennia ontwikkeld zijn. Het bedrijventerrein Bijsterhuizen ligt deels op het grondgebied van de gemeente Wijchen en voor een klein deel binnen Nijmeegs gebied. Het beheer en de verdere ontwikkeling van het gebied is in handen van de Gemeenschappelijke Regeling Bijsterhuizen. In deze context zal dit gebied hier niet verder uitgewerkt worden.

Karakteristiek van het groen

De Brabantse Poort ligt ingeklemd tussen het woongebied van Lindenholt en Dukenburg en bestaat uit het bedrijvenpark Kerkenbos aan de zijde van Lindenholt, het bedrijventerrein aan de Van Rosenburgweg en het centrumgebied Brabantse Poort. Het hart van de Brabantse Poort wordt gevormd door het Takenhofplein.

Voor de Brabantse Poort is een Architectuur Kwaliteitsgroep (AGK) in het leven geroepen om te zorgen voor een constante kwaliteit en om er voor te waken dat het gewenste beeld behouden blijft. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de gebouwen, maar ook naar de kwaliteit van de openbare ruimte. Het karakter rond het trein- en busstation en het Takenhofplein is stenig en stedelijk, naar de A73 wordt het karakter groener, ruimer en parkachtiger. Het groen bestaat voornamelijk uit groene bermen met bomenrijen. De strakke hagen en de glad geschoren gazons geven het gebied een formeel karakter.

Kansen

Enkele onderdelen van het groen blijken in de loop van de jaren moeilijk op een aanvaardbaar niveau te onderhouden. Het beheer voldoet niet meer aan de gewenste kwaliteitseisen. Dit is vooral het geval rond het busstation in Dukenburg. Ontwikkelingen in dit gebied moeten aangegrepen worden om de groene invulling weer op peil te brengen.

6.7 Westkanaaldijk en Neerbosch West

Karakteristiek van het groen

Het industrie- en bedrijventerrein Westkanaaldijk is in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw ontwikkeld. Voor het gebied is recent een revitaliseringplan gemaakt waarbij veel aandacht is besteed aan de inrichting van de openbare ruimte en de groenstroken. Vanuit de opzet van het gebied zijn twee niveaus van de groenstructuur te herkennen: een zogenaamde externe groenstructuur aan de randen en een interne groenstructuur in de verschillende straten. De externe groenstructuur is de groene, veelal dichte beplantingszone aan de randen van het totale gebied. De dichte beplanting op de grens met de gemeente Beuningen, op het talud van de Neerbosscheweg en als overgang naar het pittoreske

Kinderdorp Neerbosch. Langs het kanaal is een afwisseling van open en gesloten groengebieden met een duidelijke bomenstructuur langs het kanaal. Deze groenzone is op de meeste plaatsen nog intact en schermt het gebied af van het veelal omliggende landelijke gebied. Binnen het gebied bestaat de groenstructuur uit brede groenstroken aan één zijde van de wegen. De bomen in deze groenstrook zijn de dragers van het groen op het bedrijventerrein.

Het aangrenzende Kinderdorp en het omliggende weidegebied vormen Neerbosch West. De monumentale lanen op het terrein van het Kinderdorp en het verkavelingspatroon in het omliggende weidegebied zijn relatief ongeschonden en oorspronkelijk. Het verkavelingspatroon, de laanstructuren, de bospercelen, de kleine begraafplaats en de oude bebouwing zijn karakteristiek en uniek voor Nijmegen.

Door het gebied lopen een aantal belangrijke langzaam-verkeersroutes: een vanuit Beuningen, over het Kinderdorp naar de brug en de andere loopt parallel aan het kanaal. Via een tunnel onder de Neerboscheweg is het gebied verbonden met Lindenholt. Op enkele plaatsen is de route onduidelijk of onvolledig.

Kansen

Bij de ontwikkelingen in dit deel van de stad moet de kwaliteit en de bijzondere kenmerken van het Kinderdorp het uitgangspunt zijn. De openheid, het verkavelingspatroon en de bijzondere groenelementen en monumenten moeten als randvoorwaarden opgenomen worden.

6.8 Nijmegen Noord

Op de schaal van Nijmegen wordt Nijmegen Noord ook wel nader onderverdeeld in Ressen, Oosterhout en Lent, de bestaande bebouwingkernen. Nijmegen Noord is als VINEX-locatie nog volop in ontwikkeling. Daarmee neemt het een wat andere plek in dan de andere stadsdelen. Bij ontwikkelingen is het van belang om rekening te houden met het verleden van de plek en tegelijkertijd voor de toekomst te zorgen door te gaan voor een goede verhouding tussen rood en groen.

Karakteristiek van het groen

Omdat Nijmegen Noord tot voor kort aangemerkt kon worden als buitengebied, met vooral een agrarische en landschappelijke functie, zijn hier verschillende oude groenstructuren te vinden die samenhangen met het oude rivierlandschap. Op een aantal plekken zijn er hoge ecologische waarden aanwezig. Gezien de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied is van een nieuwe groenstructuur in Nijmegen Noord in fysiek opzicht momenteel nog geen sprake. De ontwikkeling van het stedelijk gebied van de Waalsprong is nog niet zo ver gevorderd dat alle plannen en projecten al in uitvoering zijn of helemaal zijn uitgekristalliseerd.

Ongeveer een kwart van Nijmegen Noord bestaat uit de Waal en de uiterwaarden. Een groot deel van het jaar vormen de uiterwaarden een zeer prominent aanwezige groene zoom.

Voor de ontwikkeling van Nijmegen Noord is een ruimtelijke opdeling gemaakt in 5 deelgebieden:

Centrumgebied De Citadel

Het nieuwe centrumgebied gaat onderdeel uitmaken van het stadshart van Nijmegen. Fort Beneden Lent en de ligging aan de uiterwaarden zorgen voor een groene omgeving. In het

gebied tussen de Citadel en het spoor zijn plannen voor een groene en waterrijke zone. In het stadscentrum is ruimte voor een meer compacte groene invulling.

Dorp Lent:

Er wordt zorgvuldig gezocht naar goede overgangen van het bestaande dorp naar de nieuwe wijken en de bestaande stad ten zuiden van de Waal. Zowel in als buiten de oude dorpskern wordt nieuwbouw gerealiseerd. Behoud van het dorps karakter, kleinschaligheid en het typerende Betuwse Landschap worden zoveel mogelijk geïntegreerd. De uitwerking zal pas worden opgestart nadat de consequenties vanuit Ruimte voor de Rivier duidelijk zijn.

Noordrand Lent:

Dit deelgebied ligt vlakbij de Lentse plas, onderdeel van de toekomstige landschapszone en grenzend aan Lent. Om een natuurlijke aansluiting te maken op de bestaande wijken worden de oude linten (Visveldsestraat, Lentseveld) doorgetrokken.

Oosterhout:

Dit gebied bestaat uit 2 delen. Westelijk liggen parkachtige wijken die momenteel in aanbouw zijn. Oostelijk ligt Groot Oosterhout, een woonwijk met Betuws karakter. Het vele groen in de wijk en directe omgeving bepaalt de karakteristiek.

De Landschapszone:

Dit is een groene zone waarbij natuur- en recreatieterreinen worden opgehangen aan bestaande structuren, gevormd door de uiterwaarden, landgoed Oosterhout, de Ressense Wal, de landerijen en boomgaarden en waterplassen. Het westelijk deel van de landschapszone wordt ingericht als stadspark (intensief), het oostelijk deel als landschapspark (extensief). Het Nijmeegs deel van Ressen blijft grotendeels onbebouwd en zal deel gaan uitmaken van de Landschapszone.

Uitgangspunten

In diverse uitgangspunten voor de Waalsprong is aangegeven dat het van belang is om het nieuwe karakter van de Waalsprong te baseren op oude waarden en kenmerken van het gebied.

De wijken van de Waalsprong zullen zelf voldoende groen op korte afstand van de huizen moeten hebben; de Landschapszone kan niet als enige uitloopgebied dienen. Natuurwaarden zoals die nu in het Waalsprong gebied voorkomen zullen geïntegreerd worden in de ontwikkeling van de Landschapszone. Ook in de ontwikkeling van woonwijken dient rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden. Deze kunnen op een creatieve wijze meegenomen worden in planvorming en ontwerp.

Kaders

Het Werkboek Buitenruimte Waalsprong is vastgesteld beleid en geldt als uitgangspunt voor de inrichting van de openbare ruimte in de Waalsprong. Voor groen gelden de volgende uitgangspunten:

- Bij nieuw groen moeten vooral kwaliteit en afstand tot de woningen in de gaten gehouden worden. Dit betekent dat het groen bij voorkeur in de wijk komt te liggen en niet tussen de wijk en een spoorlijn of snelweg bijvoorbeeld. Dan is het groen immers maar van één kant toegankelijk.
- Wat betreft kwaliteit en inrichting van het groen is het belangrijk dat rekening wordt gehouden met de leeftijdsopbouw in de wijk en daarbij ook de toekomst niet wordt vergeten.

Kansen

De ontwikkeling van de Landschapszone biedt mogelijkheden om het karakter van het oude land te integreren in het nieuwe (stedelijke) landschap. Daarnaast biedt nieuwbouw bij uitstek de kans om wijken integraal op te zetten en rood en groen in balans vorm te geven.

Het groen dat geprogrammeerd is in de nieuwe wijken is in sommige gevallen voor een groot deel gevuld met recreatieve functies (onder andere sportvelden), waardoor het aandeel groen beperkt blijft. Het is de uitdaging om onder druk van marktwerking de balans tussen rood en groen in evenwicht te houden. De kansen voor de Waalsprong zitten in het creatief aanpakken en vormgeven van de balans tussen rood en groen.

Verbinding met andere landschappen in de directe omgeving is van belang vanuit ecologisch en recreatief oogpunt. De Landschapszone zal hierin een rol vervullen tussen de Oosterhoutse waarden en park de Woerdt dat onderdeel uitmaakt van het noordelijker geplande Park Lingezege.

In de Dorpsvisie Lent wordt aangegeven dat het dorp weinig groen heeft en dat aanwezige plantsoenen en straatbomen een lage kwaliteit hebben. De ontwikkeling van Nijmegen Noord biedt kansen om hier wat aan te doen.

De oude lijnen zijn de basis voor de toekomstige groenstructuur. Zo blijft de Griftdijk als groene lijn door het gebied slingeren. Ook de groene lijnen van de Waaldijken maken straks onderdeel uit van de groenstructuur van Nijmegen-Noord. Aan de oostelijke kant van het gebied is de Vossenpelsestraat een lijn tussen het bebouwde deel en het onbebouwde deel van het toekomstige park de Woerdt als onderdeel van park Lingezege. De Zwarteweg/Visveldsestraat is nu een historisch laantje met oude notenbomen erlangs. Ook deze groene lijn blijft in stand. De lijn van de Ressense Wal komt te liggen langs de noordoever van de Oosterhoutse plas in de Landschapszone

7 Uitvoeringsprogramma

In dit Uitvoeringsprogramma staat aangegeven welke projecten we in de komende 4 jaar willen uitvoeren en welke projecten voor de langere termijn gelden. De projecten zijn gerangschikt op thema die voortkomen uit de ambities zoals hiervoor zijn verwoord. Per project is er een prioriteit toegekend middels een jaartal van uitvoering. Het onderscheid in prioriteit heeft enerzijds te maken met het tempo waarin projecten voorbereid en uitgevoerd kunnen worden en anderzijds met de mate waarin een project afhankelijk is van andere ontwikkelingen. Sommige groene projecten liften namelijk in de planning mee met andere projecten in de openbare ruimte.

De bedragen die achter elk project staan zijn onderverdeeld in plankosten, voorbereidingskosten en realisatiekosten. Deze bedragen zijn globale ramingen van de te verwachten kosten. De ramingen zijn gebaseerd op normbedragen, prijspeil 2006 en een aantal aannamen en moeten derhalve gezien worden als richtbedragen. Pas na gedegen voorbereiding van de projecten is een goede raming van de uitvoeringskosten te geven.

Dekking:

De kosten van het uitvoeringsprogramma 2007 t/m 2010 is geraamd op ca € 9,6 mln. NB. hierin zijn een heel aantal p.m. posten nog niet meegenomen en zoals hierboven aangegeven gaat het hier om richtbedragen.

In de huidige begroting is voor de periode 2007 t/m 2010 € 6,6 mln. opgenomen aan groenbudgetten. De overige dekking van het uitvoeringsprogramma 2007 t/m 2010 moet gevonden worden in provinciale -, rijks- en Europese subsidies en bijdragen uit andere projecten en programma's (denk hierbij aan woonomgevingsverbetering, milieu, milieu stimuleringsfonds, integraal waterbeheer, planexploitaties).

Omdat de dekking van de projecten per project sterk kan verschillen en voor een deel nog verkend moet worden (o.a. subsidies), is ervoor gekozen in het uitvoeringsprogramma de dekking per project niet op te nemen. Daarnaast kan door nieuwe ontwikkelingen de programmering in het uitvoeringsprogramma veranderen. Daarom worden jaarlijks in de begrotingscyclus de geplande activiteiten in het programma Groen en Recreatie benoemd. Op basis van deze programmabegroting worden jaarlijks middels collegebesluiten de beschikbare groenbudgetten concreet geprogrammeerd.

Hieronder wordt aangegeven hoe de budgetten binnen het programma Groen en Recreatie (9730) vanuit het uitvoeringsprogramma worden opgeladen. Vanaf 1 januari 2007 zijn de volgende budgetten voor groenprojecten in de stadsbegroting opgenomen:

- Jaarlijks € 200.000,- in het groenfonds voor groenprojecten in en om Nijmegen. De inzet van dit budget wordt besproken in het raadsvoorstel 'Besteding budget groenfonds', wat tegelijk met dit raadsvoorstel ter besluitvorming aan uw raad voorligt.
- Jaarlijks € 300.000,- voor de verbetering van de kwaliteit van groenzones in de stad. Voor 2007 wordt dit budget ingezet voor uitvoering van het project Groene Allure Binnenstad. De planvorming voor dit project loopt nog. Het eindproduct met concrete uitvoeringsvoorstellen zal door het college worden vastgesteld.
- Jaarlijkse investering van € 41.000,- voor het omvormen van plantvakken. Deze investering wordt samen met de investering voor realisatie van het stedelijk groenplan ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma. Middels een collegebesluit worden deze investeringen geprogrammeerd.
- Jaarlijkse investering van € 180.000,- voor de realisatie van het stedelijk groenplan. Zie hierboven.

- In 2007 eenmalig € 600.000,- voor de aanleg van verbindende schakels. Dit budget wordt ingezet voor de realisatie van projecten uit het uitvoeringsprogramma binnen het thema gezondheid - recreatieve verbindingen. Middels een collegevoorstel wordt dit budget concreet geprogrammeerd.
- In 2007 is een budget van € 250.000,- beschikbaar voor de uitwerking van het Toekomstperspectief Valkhof / Hunnerpark. Middels raadsbrieven bent u reeds op de hoogte gesteld van de besteding van deze budgetten.
- In 2008 en 2009 is resp. € 800.000,- en € 400.000,- beschikbaar voor Park West.
- In 2008 eenmalig een bijdrage van € 500.000,- aan de totstandkoming van Ooijpoort.

A. Gezondheid

	Kosten	Planvorming	Vorbereiding	Realisatie	Subtotaal	2007	2008	2009	2010
Beweging; recreatieve verbindingen									
Lindenholt richting Kinderdorp Neerbosch ^A		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
oostkant richting Ooy (trekpontje)	€ 9.000,00		€ 11.500,00	€ 80.000,00	€ 100.500,00	€ 100.500,00			
recr. verbinding Waalsprongparken naar omgeving ^A		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
fietspad Driehuizen	€ 4.000,00		€ 10.000,00	€ 78.000,00	€ 92.000,00	€ 92.000,00			
Recr. Ontsluiting Staddijk (fietspad Stadbroekseweg)	€ 3.500,00		€ 11.500,00	€ 230.000,00	€ 245.000,00	€ 245.000,00			
Ontsluiting Stuwwal - Ooij	€ 8.500,00		€ 18.000,00	€ 200.000,00	€ 226.500,00	€ 226.500,00			
2e brug over Meertje thv kruising Ubbergse weg		pm	pm	pm	pm				
Doortrekking fietspad Driehuizen naar Heijendaal		pm	pm	pm	pm				
Park Lingezege	-	-	-	€ 2.000.000,00	€ 2.000.000,00		€ 600.000,00	€ 700.000,00	€ 700.000,00
LOP Millingen, Ooij, Groesbeek				€ 600.000,00	€ 600.000,00	€ 600.000,00			
LOP Beuningen , Wijchen, Druten									
Beweging; bruikbaarheid wijkgroen									
diverse wijken (€ 15.000,- per stadsdeel)	€ 9.000,00	€ 30.000,00	€ 51.000,00	€ 90.000,00	€ 90.000,00	€ 90.000,00	€ 90.000,00	€ 90.000,00	€ 90.000,00
paden leggen tussen wijken en Kanaalzone	€ 7.500,00	€ 14.000,00	€ 70.000,00	€ 91.500,00	€ 91.500,00	€ 91.500,00			
Ommetjesproject	€ 25.000,00	€ 5.000,00	€ 25.000,00	€ 55.000,00	€ 55.000,00	€ 55.000,00			
Beweging; Barrieres opheffen									
relatie Groenewoud Park Brakkenstein (over het spoor)	€ 9.000,00	€ 15.000,00	€ 375.000,00	€ 399.000,00					€ 399.000,00
Luchtvervuiling; groen langs wegen									
Energieweg	€ 3.000,00	programma milieu	programma milieu	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00			
Plan Groene Longen		pm	programma milieu	programma milieu	pm	pm			
Nijmegen West/Weurt	€ 3.000,00	programma milieu	programma milieu	€ 3.000,00	€ 3.000,00			€ 3.000,00	
Lindenholt	€ 3.000,00	programma milieu	programma milieu	€ 3.000,00	€ 3.000,00			€ 3.000,00	
groen op en om bedrijventerreinen	€ 3.000,00	programma milieu	programma milieu	€ 3.000,00	€ 3.000,00			€ 3.000,00	
Euregioproject - luchtkwaliteit	€ 17.200,00	programma milieu	programma milieu	€ 17.200,00	€ 17.200,00	17200			
TOTALEN	€ 104.700,00	€ 115.000,00	€ 3.709.000,00	€ 3.928.700,00	€ 1.412.000,00	€ 781.500,00	€ 799.000,00	€ 1.189.000,00	

A. Project dat (deels) gaat "meeliften" met andere voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen

Uitvoeringsprogramma

B. Kwaliteit in wijken

	Kosten	Planvorming	Vorbereiding	Realisatie	Subtotaal	2007	2008	2009	2010
Kwaliteit; versterking laanbeplanting^B									
Energieweg ^A	€	15.000,00	€	45.000,00	€	1.920.000,00	€	1.980.000,00	
Neerbosscheweg	€	10.000,00	€	35.000,00	€	1.440.000,00	€	1.485.000,00	
Dr. Blecourtstraat / Dennenstraat	€	8.000,00	€	15.000,00	€	900.000,00	€	923.000,00	
Graafseweg		p.m.		p.m.		p.m.		p.m.	
Stationsweg		p.m.		p.m.		p.m.		p.m.	
OC Huismanstraat / Rosa de Lima	€	7.500,00	€	12.500,00	€	650.000,00	€	670.000,00	
Kaaplandstraat, Boksdooornstraat	€	7.500,00	€	12.500,00	€	650.000,00	€	670.000,00	
Oude Graafseweg	€	7.500,00	€	12.500,00	€	650.000,00	€	670.000,00	
Planetenstraat/ Vuurdoornstraat	€	4.500,00	€	7.000,00	€	300.000,00	€	311.500,00	
Parkweg/Walstraat	€	8.000,00	€	15.000,00	€	600.000,00	€	623.000,00	
Daniëlstraat	€	5.000,00	€	8.000,00	€	350.000,00	€	363.000,00	
Tweede Oude Heselaan	€	5.000,00	€	8.500,00	€	450.000,00	€	463.500,00	
Weurtseweg	€	8.000,00	€	15.000,00	€	900.000,00	€	923.000,00	
St. Agnetenweg	€	6.000,00	€	10.000,00	€	700.000,00	€	716.000,00	
St. Annastraat (deels)	€	8.000,00	€	14.000,00	€	700.000,00	€	722.000,00	
Kapittelweg	€	8.000,00	€	11.000,00	€	60.000,00	€	79.000,00	
Staddijk	€	7.000,00	€	11.000,00	€	480.000,00	€	498.000,00	
Nieuwe Dukenburgseweg	€	7.500,00	€	12.500,00	€	630.000,00	€	650.000,00	
Maldenburchtstraat	€	2.000,00	€	4.000,00	€	90.000,00	€	96.000,00	
Meijhorst	€	2.000,00	€	4.000,00	€	75.000,00	€	81.000,00	
Scheepvaartweg	€	5.000,00	€	8.000,00	€	320.000,00	€	333.000,00	
Tolhuis	€	2.000,00	€	4.000,00	€	100.000,00	€	106.000,00	
Streekweg	€	8.000,00	€	11.000,00	€	600.000,00	€	619.000,00	
v. Rozenburgweg	€	5.000,00	€	8.000,00	€	320.000,00	€	333.000,00	
Bomenproject Steekse Acker		-	€	6.000,00	€	54.000,00		€	60.000,00
Bomenproject Voorstenkamp 11e straat		-	€	4.000,00	€	36.000,00		€	40.000,00
Bomenproject Westkanaaldijk - Sluis		-	€	5.000,00	€	45.000,00		€	50.000,00
Kwaliteit; verbetering buur-/wijkgroen									
visie groenstructuur Lindenholt	€	35.000,00	€	-	€	-	€	35.000,00	
visie groenstructuur Dukenburg	€	70.000,00	€	-	€	-	€	70.000,00	
Park Staddijk (gefasseerde aanpak) A	€	22.000,00	€	41.500,00	€	307.000,00	€	370.500,00	
Fase II herinr. Panorama Hunnerberg	€	20.000,00		pm		pm		pm	
Herstel vijver en Rosarium Goffertpark		-	€	1.500,00	€	13.500,00	€	15.000,00	

Uitvoeringsprogramma

B. Kwaliteit in wijken (vervolg)								
Kosten	Planvorming	Vorbereiding	Realisatie	Subtotaal	2007	2008	2009	2010
Park West	-	€ 300.000,00	€ 1.500.000,00	€ 1.800.000,00	€ 300.000,00	€ 1.100.000,00	€ 400.000,00	
Omvorming groen Lindenholt	-	€ 3.000,00	€ 27.000,00	€ 30.000,00				€ 30.000,00
Omvorming groen Centrum / oost	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 100.000,00	€ 120.000,00				€ 120.000,00
Krayenhoffpark ^C	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
Dorp Lent	€ 4.000,00	€ 5.000,00	€ 12.000,00	€ 21.000,00			€ 21.000,00	
Kansenscan nieuw groen West	€ 6.500,00	€ -		€ 6.500,00			€ 6.500,00	
Kansenscan nieuw groen Nijeveld	€ 6.500,00	€ -	€ -	€ 6.500,00			€ 6.500,00	
Sociale cohesie; bewonersparticipatie								
wedstrijd geveltuinen	€ 20.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00			
Gereedschapskist beheer door bewoners	€ 7.500,00	-	-	-	€ 7.500,00			
Sociale cohesie; scholenadopteren groen								
Groeneducatieproject schoolterreinen ^A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
TOTALEN	€ 348.000,00	€ 664.500,00	€ 14.984.500,00	€ 15.969.500,00	€ 443.000,00	€ 1.491.000,00	€ 824.000,00	€ 190.000,00

C. Natuur

<i>Kosten</i>	<i>Planvorming</i>	<i>Voorbereiding</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Subtotaal</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>
Natuur in de stad								
Opstellen Natuurmeetnet Nijmegen eenmalig	€ 70.000,00	€ -	€ -	€ 70.000,00		€ 70.000,00		
Onderhoud natuurmeetnet € 30.000,--/jaar voor de periode 2009/2010	€ 60.000,00	€ -	€ -	€ 60.000,00			€ 30.000,00	€ 30.000,00
Implementatie Gedragscode Heideherstelplan	€ 24.500,00	€ -	€ -	€ 24.500,00	€ 24.500,00			
Babybomenbos	pm	pm	€ 21.000,00 pm	pm	€ 21.000,00			
Natuurontwikkeling; combinatie natuur/recreatie								
stuwwal / Kops Plateau ^A	p.m.	p.m	p.m	p.m				
Stadsvogels; actieplan								
diverse wijken	€ 8.000,00	€ -	€ -	€ 8.000,00	€ 8.000,00			
Vleermuizen; actieplan								
diverse wijken	€ 8.000,00	€ -	€ -	€ 8.000,00	€ 8.000,00			
TOTALEN	€ 170.500,00	€ -	€ 21.000,00	€ 170.500,00	€ 61.500,00	€ 70.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00

D. Water

<i>Kosten</i>	<i>Planvorming</i>	<i>Vorbereiding</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Subtotaal</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>
<i>Afkoppeling; combinaties met groen</i>								
diverse wijken; afkoppeling ^A	pm	pm	pm	pm				
<i>Ruimte voor water; combinaties met groen</i>								
diverse wijken; meer water in de stad ^A	pm	pm	pm	pm				
TOTALEN	pm	pm	pm	pm	€ -	€ -	€ -	€ -

E. Imago

<i>Kosten</i>	<i>Planvorming</i>	<i>Voorbereiding</i>	<i>Realisatie</i>	<i>Subtotaal</i>
<i>Imagoversterking; meer groen binnenstad/wijkkernen</i>				
Groene Allure Binnenstad	-	€ 30.000,00	€ 270.000,00	€ 300.000,00
Groene Allure Wijkkernen	€ 60.000,00	€ 45.000,00	€ 805.000,00	€ 910.000,00
<i>Imago versterking; renovaties</i>				
Herinrichting Valkhof/Hunnerpark	€ 250.000,00	€ 80.000,00	€ 720.000,00	1.050.000,00
Visie Kloostertuinen	€ 10.000,00	€ -	€ -	€ -
<i>Imago versterking; promotie</i>				
Parkendag			€ 40.000,00	€ 40.000,00
TOTALEN	€ 320.000,00	€ 155.000,00	€ 1.835.000,00	€ 2.300.000,00

<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>
€ 300.000,00	€ 300.000,00		
		€ 300.000,00	€ 300.000,00
€ 250.000,00	€ 400.000,00	€ 400.000,00	
	€ 10.000,00		
€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
€ 560.000,00	€ 720.000,00	€ 710.000,00	€ 310.000,00

Overzicht van investeringen

	2007	2008	2009	2010
Gezondheid	€ 1.412.000,00	€ 781.500,00	€ 799.000,00	€ 1.189.000,00
Kwaliteit in wijken	€ 443.000,00	€ 1.491.000,00	€ 824.000,00	€ 190.000,00
Natuur	€ 61.500,00	€ 70.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Water	€ -	€ -	€ -	€ -
Imago	€ 560.000,00	€ 720.000,00	€ 710.000,00	€ 310.000,00
Totalen	€ 2.476.500,00	€ 3.062.500,00	€ 2.363.000,00	€ 1.719.000,00

Bijlage 1; De kaders

Dit beleid geeft de richting aan waar we met het groen in Nijmegen naar toe willen. Enerzijds gaat het dan om gewenste/wenselijke ontwikkelingen in het groen, anderzijds gaat het om randvoorwaarden/kaders die nodig zijn om ervoor te zorgen dat er een goede afweging plaatsvindt zodra verschillende functies om dezelfde ruimte strijden. De randvoorwaarden/kaders voor groen zijn er om duidelijkheid te scheppen naar andere beleidsterreinen.

De kaders voor groen zijn afkomstig uit verschillende beleidsdocumenten en in het kader van dit Groenplan aangevuld met de karakteristieke kenmerken van het groen per wijk. Dat ze nu bij elkaar gezet zijn, maakt de interne toetsing van plannen eenvoudiger en naar buiten toe inzichtelijker. Volledig zullen dergelijke regels nooit helemaal kunnen zijn; een deskundige afweging blijft noodzakelijk.

Bestaande gemeentelijke kaders

Bestemmingsplannen

Het instrument Bestemmingsplan schept duidelijkheid over de gebruiksmogelijkheden van de stedelijke ruimte in Nijmegen. Dit betekent dat er wettelijke regels zijn waar iedereen met grondeigendommen in de gemeente zich aan moet houden. Elke bestemming heeft zo zijn eigen set regels. Voor groen zijn er regels gesteld aan de inrichting van parken, groenvoorzieningen, natuur en bos.

Waardevolle bomen worden niet in het bestemmingsplan bestemd. Voor het kappen van een boom is het rooivergunningstelsel het aangewezen instrument (zie verderop). Wel worden monumentale bomen opgenomen in het raamwerk voor het gebied.

Het onderscheid tussen de verschillende 'groene' bestemmingen zit voor een belangrijk deel in de toegestane functies en bouw mogelijkheden. In de bestemmingen 'Groenvoorzieningen' en 'Park' zijn verschillende voorzieningen mogelijk (naast paden, gazons en beplantingen):

- wadi's;
- kunstobjecten;
- speelvoorzieningen;
- jongerenontmoetingsplaatsen;
- waterpartijen;
- hondenuitlaatplaatsen.

De bestemming Park wordt vooral toegepast voor de grotere stadsparken en parken die duidelijk als eenheid onderscheiden worden. De bestemming Groenvoorzieningen geldt meer voor het kleinere groen en de wijkparkjes.

Naast Groenvoorzieningen en Park zijn er nog de bestemmingen Natuur en Bos. Beide bestemmingen leggen de nadruk op behoud en/of herstel van voorkomende of eigen landschaps- en natuurwaarden. Voorzieningen in deze bestemmingen zijn beperkt tot verhardingen en parkeervoorzieningen. Landschaps- en natuurwaarden mogen niet onevenredig worden geschaad bij de uitvoering van werken en werkzaamheden.

Een aandachtspunt bij bestemmingsplannen zijn de bermen. Het groen op deze plekken valt vaak binnen de bestemming Verkeersdoeleinden. Dit wil echter niet zeggen dat het groen hiermee vogelvrij is.

Rooivergunning

De rooivergunning zorgt ervoor dat er in Nijmegen op een duurzame wijze wordt omgegaan met de aanwezige bomen in de stad. De vergunning geldt zowel voor burgers als voor de gemeente zelf.

Bij de beoordeling wordt naar verschillende aspecten gekeken. Zo gaat het om:

- de maat en vitaliteit van de boom;
- de natuurlijke en landschappelijke waarde;
- de waarde van de boom voor de plek (beeldbepalend, in beschermd stadsgezicht);
- de cultuurhistorische waarde van de boom.

In het kader van de rooivergunning kan een herplantplicht worden opgelegd. In het geval dat herplant niet mogelijk is, kan om een financiële compensatie worden gevraagd.

In het Handboek Stadsbomen wordt nader ingegaan op de rooivergunning en op de bomenstructuur van Nijmegen.

Richtlijn natuur Nijmegen (2004)

De Richtlijn natuur regelt de implementatie van natuurwetgeving in ruimtelijke plan- en besluitvormingsprocessen. Het gaat hierbij om natuurwetgeving en -beleid zoals¹:

- Flora- en Faunawet;
- Natuurbeschermingswet;
- Ecologische Hoofdstructuur.

Deze richtlijn zorgt ervoor dat natuurwetgeving goed toegepast wordt in de gemeentelijke procedures zodat natuurbelangen helder en vroegtijdig worden meegewogen bij het ontwikkelen en uitvoeren van (bouw)projecten en andere (ruimtelijke) initiatieven. Vanwege wijzigingen in de wetgeving zal de Richtlijn Natuur in 2007 geactualiseerd worden.

De Richtlijn Natuur bestaat uit een Natuurwaardenkaart en een Natuurkalender. De Natuurwaardenkaart laat in één oogopslag zien waar in Nijmegen welke beschermde soorten zich bevinden. De Natuurkalender geeft aan wanneer welke werkzaamheden wel of niet mogen worden uitgevoerd. Het gaat hierbij zowel om reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden als om bouw-, cultuur- en civieltechnische werkzaamheden.

Gebiedsatlas Beeldkwaliteit (2005)

De Gebiedsatlas Beeldkwaliteit en de uitwerkingsnota Beeldkwaliteit geven een ruimtelijke karakteristiek van 24 deelgebieden (wijken) van Nijmegen. Op basis van de karakteristieken van de wijken worden aandachtspunten (gerelateerd aan de toetsingscriteria voor welstand) geformuleerd die richting geven aan nieuwe ontwikkelingen en initiatieven. De Gebiedsatlas Beeldkwaliteit is een naslagwerk voor intern gebruik en is een dynamisch document dat regelmatig wordt bijgewerkt om actueel te blijven.

Groen is één van de karakteristieken en wordt als criterium meegenomen in de beoordeling. Het gaat dan onder meer om de relatie tussen rood en groen, de impact van een nieuwe ontwikkeling op het groene beeld van een plek of wijk, de wens om groene zones in stand te houden, etcetera. We sluiten er met dit groenbeleid op aan door de karakteristieken van het groen op wijkniveau te benoemen en van daaruit kansen te definiëren. Ook plantoetsingen worden gebaseerd op deze karakteristieken.

¹ Deze komen verderop afzonderlijk nog aan bod.

Een aparte categorie in de Gebiedsatlas Beeldkwaliteit zijn de beschermde stadsgezichten. Binnen deze gebieden is ook het groen een beschermde kwaliteit.

Kadernota verkoop openbare ruimte (2004)

De gemeente krijgt regelmatig verzoeken van burgers of bedrijven om een reststrook openbare ruimte te kopen. In 2004 is besloten om hiervoor beleidsregels te maken en de bijbehorende procedure op te stellen. Niet alle openbare ruimte is echter te koop. Voor Lindenholt en Dukenburg zijn kaarten gemaakt met daarop aangegeven welk groen behoort tot de hoofdopzet van de wijk. Dit groen wordt niet verkocht door de gemeente. Alle andere reststroken openbaar groen kunnen onder voorwaarden wel gekocht worden.

Andere criteria die gehanteerd worden zijn:

- juridisch;
- ruimtelijk;
- beheer en onderhoud;
- veiligheid

Eventueel kunnen aanvullende bepalingen geformuleerd worden. Het vigerende bestemmingsplan schetst de randvoorwaarden voor het gebruik.

Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Het beheer van de openbare ruimte is geregeld via IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte). Uitgangspunt is dat inrichting en beheer van ieder stukje openbare ruimte afgestemd moet zijn op de karakteristiek en het feitelijk gebruik van die ruimte. IBOR pakt grijs (verharding, bruggen, e.d.), groen (bomen, gazons, e.d.) en blauw (water en riolering) in samenhang en op wijkniveau aan. Via wijkbeheerplannen wordt het beheer toegesneden op de specifieke eisen die de verschillende wijken stellen. Kadernota en kansen die in dit Groenplan beschreven staan, worden verder vertaald in IBOR.

Voor het goed functioneren van het groen in de stad is beheer van wezenlijk belang. Dit begint al bij het ontwerp dat toegesneden moet zijn op het toekomstig gebruik en bijbehorende beheer. Ook het gebruik van duurzame materialen speelt hierbij een wezenlijke rol.

In Nijmegen is in het verleden voor natuurlijk beheer van de openbare ruimte gekozen. Dat betekent dat er geen chemische middelen gebruikt worden in het groenbeheer en voor het verwijderen van begroeiing op verharding. Ook bij het tegengaan of oplossen van ziektes en plagen in beplanting wordt een natuurlijke aanpak nagestreefd. Beheren door de inzet van schapenbegrazing in een aantal terreinen is eveneens een vorm van natuurlijk beheer die in Nijmegen wordt uitgevoerd.

De intensiteit van het groenbeheer wordt afgestemd op het type gebied, de ligging en de doelstellingen die ervoor zijn opgesteld in de wijkbeheerplannen. De ruige gebieden in Park Staddijk worden bijvoorbeeld minder intensief gemaaid vanwege de aanwezige zeldzame natuurwaarden. Dit geldt ook voor sommige bermten in de stad. Voor parken als Kronenburgerpark en Valkhofpark geldt een frequenter beheer omdat deze plekken intensiever gebruikt worden.

Met deze verschillen in het groenbeheer kunnen we de verschillen tussen de groene plekken in de stad meer benadrukken². Elke plek heeft immers zijn eigen karakter en zo biedt het groen in de stad voor elk wat wils. Toch ziet veel van het groen er hetzelfde uit doordat er

² Uitgedrukt in: 'Cultuurlijk waar het moet, natuurlijk waar het kan.'

gedurende de afgelopen jaren (onder andere door bezuinigingen) een vrij eenvormig beheerregime is toegepast. Dit is met name zichtbaar bij groen op wijk- en buurniveau. Om de variatie in het groen terug te brengen zullen we niet alleen aan de inrichting van het groen moeten werken maar tegelijkertijd het beheer onder de loep moeten nemen.

Bosbeheersvisie Gemeente Nijmegen (2000)

We hebben circa 654 hectare bosgebied in ons bezit verdeeld over de gebieden Heumensoord (530 hectare), Mariënbos (21 hectare), De Vier Perken (34 hectare) Westerveerwijk (60 hectare) en Dukenburg (9 hectare).

Als hoofdfuncties voor het gemeentelijk bosbezit worden onderscheiden: natuurbehoud, recreatie, waterwinning, militair gebruik (schermenschietsbaan en Vierdaagsekamp) en op beperkte schaal houtproductie. Binnen elk bos is een zonering aangebracht tussen een natuurdeel (met extensieve recreatie) en een multifunctioneel deel.

In de Bosbeheersvisie Gemeente Nijmegen stellen we ons ten doel om door een verantwoord beheer de duurzame instandhouding van onze bossen te garanderen. Multifunctionaliteit van het bos is uitgangspunt in dit beheer. Alle bossen maken deel uit van een kerngebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Natuurbehoud vormt dan ook de belangrijkste doelstelling voor de bosgebieden. Het uitgangspunt hierbij is het instandhouden en verder ontwikkelen van de aanwezige natuurwaarden. De landschappelijke waarde en het behoud van cultuurhistorische elementen vormen ook een uitgangspunt voor het beleid.

Alle bossen van Nijmegen vallen onder het regime van de de Boswet . Dit betekent dat het kappen van delen van het bos gecompenseerd moet worden door de aanplant van nieuw bos.

De komende jaren zal in samenwerking met de provincies Gelderland en Limburg gewerkt worden aan het herstellen van de heideterreinen tussen Nijmegen en Mook.

Bestaande kaders van andere overheidsniveaus

Landelijke en Europese natuurwetgeving

De natuurwetgeving is ingedeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming - Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal soorten, waaronder vrijwel alle gewervelde dieren (vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren) en een aantal planten. Deze mogen onder meer niet gedood, verjaagd, gevangen of verontrust worden. Als bij uitvoering van werkzaamheden in de openbare ruimte zulke beschermde soorten aanwezig zijn, lopen we de kans dat we handelen in strijd met de wet. In veel gevallen kunnen plannen echter zo uitgevoerd worden dat overtreding van de verbodsbepalingen niet aan de orde is. Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, en de wet geen mogelijkheden biedt voor een vrijstelling, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze kan alleen onder bepaalde voorwaarden worden verstrekt. De ontheffingsaanvraag moet onderbouwd zijn door een goed onderzoek naar het voorkomen van en de effecten op beschermde soorten. Ook moet aangetoond worden dat er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang (het 'niet-tenzij'-beginsel).

In de Flora- en faunawet is daarnaast een zogenaamde “algemene zorgplicht” opgenomen. De zorgplicht is van toepassing op alle planten en dieren, of ze wettelijk beschermd zijn of niet. De zorgplicht houdt in dat er bij ingrepen zoals bouwactiviteiten altijd zorgvuldig moet worden omgegaan met de aanwezige planten en dieren. Dat betekent dat schadelijke activiteiten voor planten en dieren in alle gevallen zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Een voorbeeld hiervan is de regel dat het kappen van bomen alleen mag plaatsvinden buiten het broedseizoen.

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet

Sinds 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet in werking getreden. De wet biedt een beschermingskader voor flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden (Natura 2000 gebieden genaamd). Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, de Beschermde natuurmonumenten, de Staatsnatuurmonumenten en de Wetlands (verdrag van Ramsar).

In en rondom de Natura 2000-gebieden moet rekening gehouden worden met de randvoorwaarden die gelden ten behoeve van het voortbestaan van bedreigde soorten en typen leefgebieden. De Natuurbeschermingswet vormt hiervoor het wettelijke kader en geeft de richtlijnen aan. Het is verboden om, zonder vergunning, activiteiten te verrichten die de beschermde natuurwaarden in gevaar kunnen brengen. De Natuurbeschermingswet bepaalt dat projecten die de kwaliteit van de leefgebieden in aangewezen terreinen kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Bij ruimtelijke ingrepen dient er altijd te worden nagegaan of er een vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet. In het vergunningentrajec speelt het voorzorgsbeginsel een belangrijke rol. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat alle aspecten die met een project samenhangen (zowel op zichzelf als in combinatie met andere projecten) en de instandhoudingsdoelstellingen (de natuurwaarden die in het gebied worden nagestreefd) in gevaar kunnen brengen, moeten worden onderzocht.

In de directe omgeving van Nijmegen liggen de volgende beschermde gebieden:

- De Waal inclusief haar uiterwaarden (Vogelrichtlijn)
- De Gelderse Poort (Vogelrichtlijn/Habitatrichtlijn)
- Oude Waal; in de Ooijpolder (Beschermd Natuurmonument)
- Bronnenbos De Refter; tegen de stuwwal bij Beek-Ubbergen (Beschermd Natuurmonument)
- Terreinen Boswachterij Groesbeek (Beschermd Natuurmonument)

Gebiedsbescherming - Ecologische Hoofdstructuur

De term 'Ecologische Hoofd Structuur' (EHS) is in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan van het Ministerie van LNV. De EHS vormt een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden die worden verbonden door verbindingzones. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden terechtkomen en uitsterven en dat de natuurgebieden mede daardoor hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden, ecologische verbindingzones en robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS ligt ook binnen Nijmeegs grondgebied. Naast de uiterwaarden vallen ook enkele gebieden binnen de dijken zoals Landgoed Oosterhout en fort Benedenwaal onder de EHS. Ook de hele zuid- en ooststrand van de stad behoren tot de EHS evenals delen van de

stuwwal. De exacte begrenzing (op perceelsniveau) van de EHS is een provinciale verantwoordelijkheid en is in het streekplan van Gelderland opgenomen.

Een voorwaarde voor het behoud van de EHS is dat de bestaande bodemkundige en waterhuishoudkundige situatie gehandhaafd wordt. Voor ruimtelijke ingrepen in de EHS geldt de "nee, tenzij"-benadering. Dit houdt in dat ontwikkelingen alleen mogelijk zijn indien er een zwaarwegend maatschappelijk belang mee gemoeid is en er geen reële alternatieven zijn.

Bij aantasting van de EHS is het compensatiebeginsel van toepassing. Dat betekent dat wanneer natuur- en landschapswaarden en recreatieve waarden verloren gaan, deze elders moeten worden gecompenseerd, zodat per saldo geen kwaliteitsverlies optreedt en een duurzame situatie blijft bestaan.

Gebiedsgericht beleid; Nationale Landschappen

In de Nota Ruimte heeft het Rijk twintig Nationale Landschappen aangewezen waarvan zeven in Gelderland. Een deel van het landschap rond Nijmegen valt binnen het Nationale Landschap de Gelderse Poort (Ooijpolder, Heumensoord, Kwakkenberg). Het doel van de Nationale Landschappen is de kwaliteiten in deze gebieden te behouden, duurzaam te beheren en te versterken. In samenhang hiermee moet de toeristisch-recreatieve betekenis van deze gebieden toenemen. De Nationale Landschappen moeten zich sociaaleconomisch voldoende kunnen ontwikkelen, terwijl de bijzondere kwaliteiten van het gebied worden behouden. Er is ruimte voor ten hoogste de eigen bevolkingsgroei.

In deze landschappen geldt een 'ja, mits'-beleid voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dat betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits zij tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de landschappelijke kwaliteit of dat de kwaliteit behouden blijft.

In de waardevolle landschappen kunnen ook delen van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) liggen en zogenaamde 'open gebieden'. Voor die twee onderdelen geldt een 'nee, tenzij'-beleid. Dit betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen niet mogelijk zijn tenzij is aangetoond dat zij de kwaliteiten van de EHS of het open landschap niet aantasten, dat zij van groot maatschappelijk belang zijn en niet elders gerealiseerd kunnen worden.

Bijlage 2 Kaarten

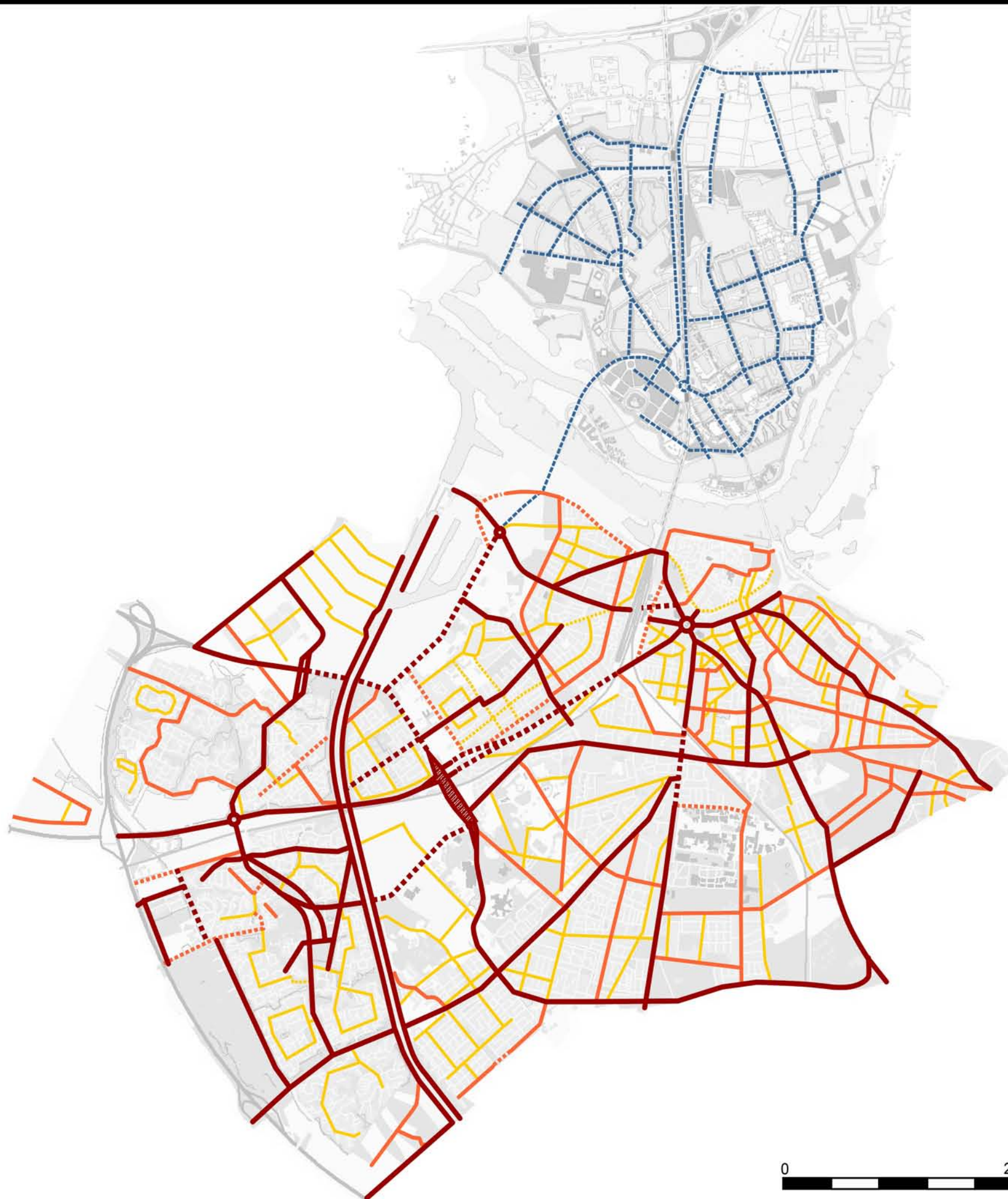
LEGENDA

- Vlakstructuur
- Lijnstructuur
- Uiterwaard Waal

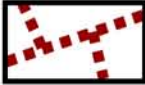

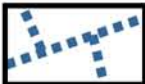
0 2.500 m.

GROENSTRUCTUUR / LIJNEN

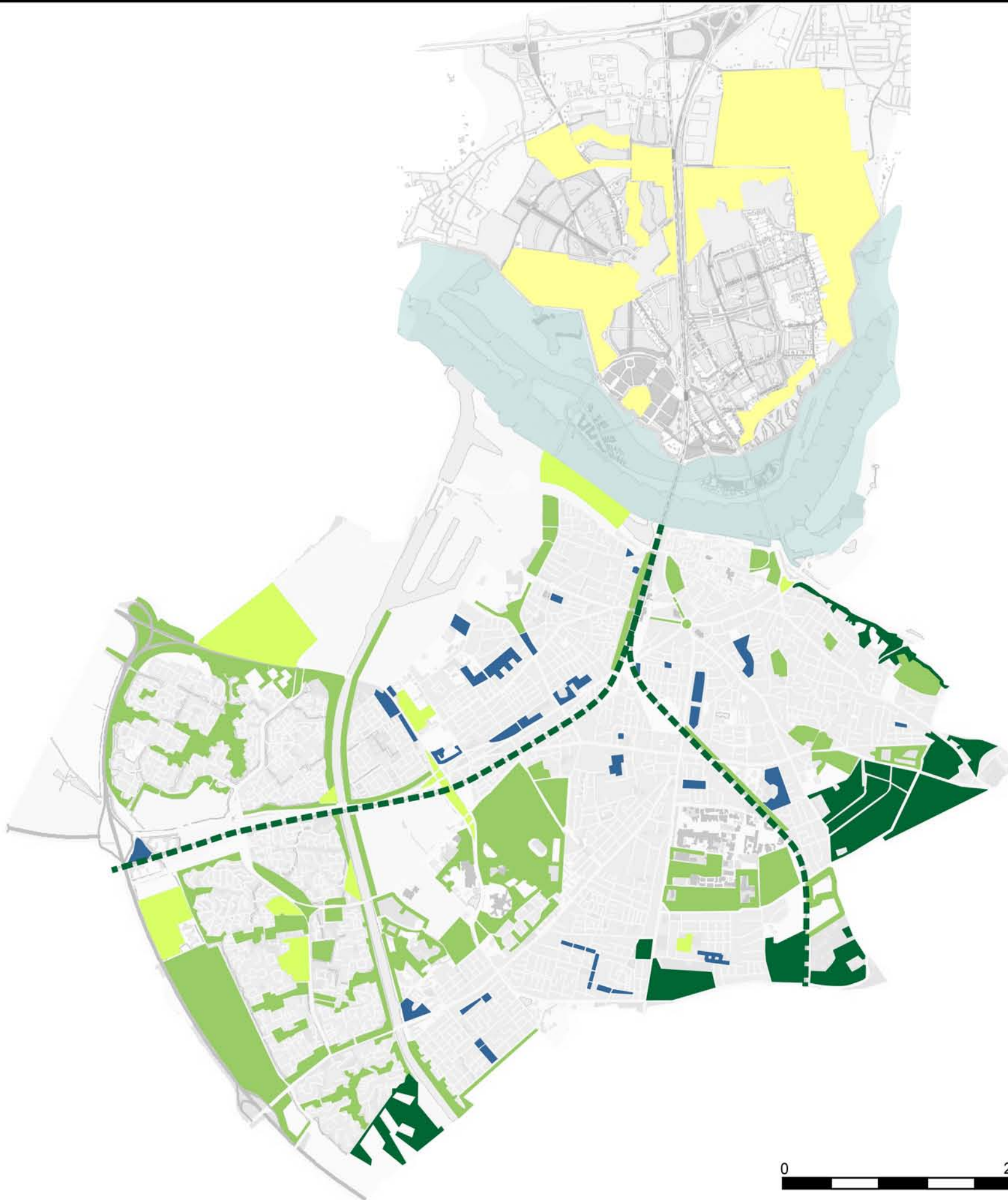

LEGENDA

- Primaire hoofdbomenstructuur
- Primaire hoofdbomenstructuur (ambitie)
- Secundaire hoofdbomenstructuur
- Secundaire hoofdbomenstructuur (ambitie)
- Bomenstructuur wijkniveau
- Bomenstructuur wijkniveau (ambitie)
- Bomenstructuur Waalsprong (ambitie)

GROENSTRUCTUUR / VLAKKEN

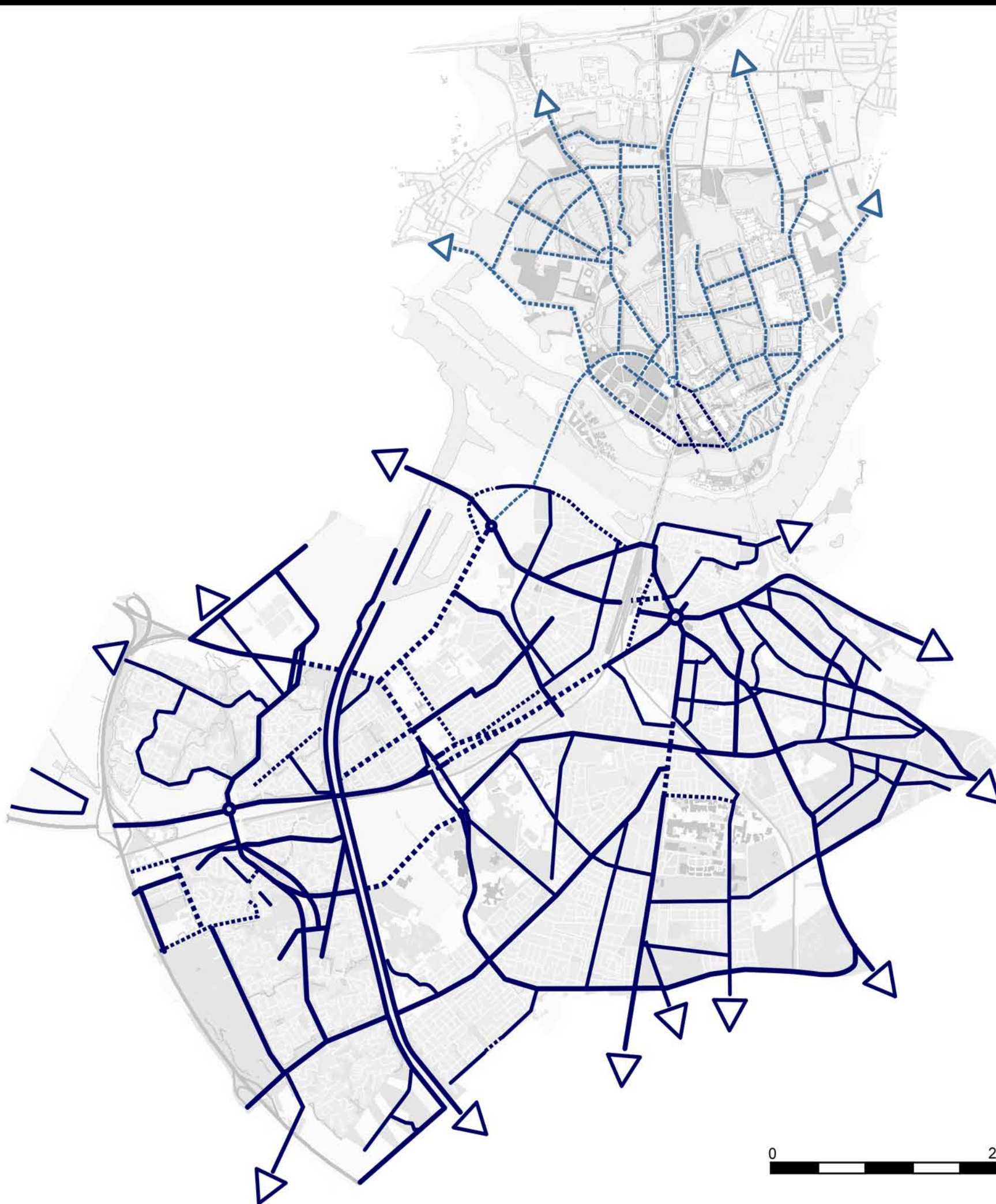

LEGENDA

- Vlakgroen bos / natuur
- Vlakgroen stedelijk niveau
- Vlakgroen ambitie/ruimtelijke ontwikkeling
- Vlakgroen wijkniveau
- Groenstructuur Waalsprong (in ontwerp)
- Uiterwaarden Waal

GROENSTRUCTUUR / ROUTES

0 2.500 m.

LEGENDA

 Recreatieve routeverbinding met buitengebied

